

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BABA- BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ’NİN TÜRK
TOPLUMUNDA GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN
İNCELENMESİ

KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI
PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arş. Gör. Duygu GÜLEÇ

TEZ DANIŞMANI

Yard. Doç. Dr. Oya KAVLAK

Bornova-İZMİR

2010

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BABA- BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ’NİN TÜRK
TOPLUMUNDA GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN
İNCELENMESİ**

**KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ ANABİLİM DALI
PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Arş. Gör. Duygu GÜLEÇ

TEZ DANIŞMANI

Yard. Doç. Dr. Oya KAVLAK

İZMİR

2010

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

Başkan : Yard.Doç. Dr. Oya Kavlak

(Danışman)

Üye Prof. Dr. Ahsen ŞİRİN

Üye : Yard.Doç. Dr. Hatice BAL YILMAZ.....

Yüksek Lisans Tezinin Kabul Edildiği Tarih:

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimin her aşamasında rehberliğini ve desteğini benden esirgemeyen danışmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Oya KAVLAK'a,

Araştırmamın yürütülmesi sırasında önerilerini ve desteklerini gördüğüm Sayın Prof. Dr. Ahsen ŞİRİN'e ve Yard. Doç. Dr. Hatice BAL YILMAZ'a,

Araştırmamın uygulanmasına olanak sağlayan Bornova Sağlık Grup Başkanlığı'ndaki yetkililere, 6 no'lu Atatürk ve 17 No'lu Altındağ Atatürk Aile Sağlığı Merkezi'nde görevli hekim ve hemşirelere,

Araştırmaya katılmayı kabul eden ve soruları içtenlikle yanıtlayan babalara,

Sürekli yanımda olduklarını bana hissettiren ve beni destekleyen aileme, canım anneme,

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmalarım sırasında bana cesaret veren bütün hocalarım ve arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

İZMİR/2010

DUYGU GÜLEÇ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	x

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Hipotezleri	4
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Araştırmanın Önemi	4
1.6. Sınırlamalar	7
1.7. Tanımlar	7
1.8. Genel Bilgiler	8
1.8.1. Türk Toplumunda Babalık	8
1.8.2. Babaların Gösterdiği Davranış Kalıpları	10
1.8.3. Bağlanma Kuramı	13
1.8.4. Bağlanma Stilleri	16
1.8.5. Bağlanma ve Sosyal Gelişim	18
1.8.6. Bağlanmayı Kolaylaştıran Faktörler	19
1.8.7. Başarılı Bağlanma Sonucu Görülen Durumlar	20

	<u>Sayfa No</u>
1.8.8. Bebek-Ebeveyn Bağlanması	21
1.8.9. Anne- Bebek Bağlanması	24
1.8.10. Baba- Bebek Bağlanması	28
1.8.11. Anne ve Babaya Ait Bağlanma Farklılıkları	31
1.8.12. Bağlanmayı Etkileyen Faktörler	33
1.8.12.1. Bağlanma ve Psikopatoloji	35
1.8.12.2. Başarılı Bağlanmaya Katkıda Bulunan Etkenler	36
1.8.12.3. Bağlanmada Sorunlara Yol Açan Etkenler	38
1.8.13. Baba-Bebek Bağlanmasında Hemşirenin Sorumlulukları	41
1.8.14. Geçerlik Güvenirlik	42
1.8.14.1. Geçerlik	42
1.8.14.1.1. Dil Geçerliliği	43
1.8.14.1.2. İçerik (kapsam) Geçerliliği:	43
1.8.14.2. Güvenirlik	44
1.8.14.2.1. Zamana Karşı Değişmezlik	45
(Test-Tekrar Test Güvenirliği)	
1.8.14.2.2. Ölçeğin İki Yarı Test Güvenirliği	46
1.8.14.2.3. İç Tutarlılık	47
1.8.14.2.4. Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları	47

BÖLÜM II

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi	49
2.2. Araştırmada Kullanılan Gereçler	49

	<u>Sayfa No</u>
2.2.1. Veri Toplama Araçları	49
2.2.1.1. Baba Bebek Tanıtım Formu	49
2.2.1.2. Baba -Bebek Bağlanma Ölçeği (Postnatal Paternal-İnfant Attachment Questionnaire (PPAQ))	50
2.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem	53
2.4. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	53
2.5. Araştırmanın Evreni	53
2.6. Araştırmanın Örnekleme	54
2.7. Veri Toplama Yöntemi ve Süresi	54
2.8. Verilerin Değerlendirilmesi ve Bulguların Analizi	55
2.9. Süre ve Olanaklar	56
2.10. Etik Açıklamalar	58

BÖLÜM III

BULGULAR

3.1. Babaların, Eşlerinin ve Bebeklerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	59
3.2. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular	64
3.2.1. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Dil Geçerliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmalar	64
3.2.2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin İçerik Geçerliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmalar	64
3.2.3. Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği Güvenirlik Analizleri	66

Sayfa No

3.2.3.1. Ölçeğin Tüm Maddelerinden Alınan Puan Dağılımları	66
3.2.3.2. Baba Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Zamana Karşı Değişmezliğinin İncelenmesi	67
3.2.3.3. İki Yarı Test Güvenirlik Analizi Sonuçları	72
3.2.3.4. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Madde Analizlerinin Sonuçları	73
3.2.3.5. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Cronbach Alpha Güvenirlik Sonuçları ve Puan Ortalamaları	75

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

4.1. Babaların, Annelerin ve Bebeklerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulguların İncelenmesi	76
4.2. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulguların İncelenmesi	81
4.2.1. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Dil Geçerliliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi	82
4.2.2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin İçerik Geçerliliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi	82
4.2.3. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Güvenirlik Analizlerinin Değerlendirilmesi	83
4.2.3.1. Ölçeğin Tüm Maddelerinden Alınan Puan Dağılımlarının Değerlendirilmesi	83

	<u>Sayfa No</u>
4.2.3.2. Baba-Bebek Bağlanma leği'nin Zamana Karşı Değişmezliğinin Değerlendirilmesi	83
4.2.3.3. İki Yarı Test Güvenirlik Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi	84
4.2.3.4. Baba- Bebek Bağlanma leği'nin Madde Analizlerinin Değerlendirilmesi	85
4.2.3.5. Baba- Bebek Bağlanma leği ve Alt leklerinin Cronbach Alpha Güvenirlik Sonuçları ve Puan Ortalamalarının Değerlendirilmesi	85

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç	88
5.1.1. Babaların, Annelerin ve Bebeklerin Tanımlayıcı zelliklerine İlişkin Sonuçlar	88
5.1.2. Baba-Bebek Bağlanma leği'nin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Sonuçlar	89
5.2. Öneriler	92

BÖLÜM VI

ÖZET VE ABSTRACT

6.1. zet	93
6.2. Abstract	96

BÖLÜM VII

YARARLANILAN KAYNAKLAR	99
EKLER	
EK I Baba-Bebek Tanıtım Formu	107
EK II Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği	109
EK III Yazarın İzin Yazısı	113
EK IV E .Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Bilimsel Etik Kurul İzin Yazısı	114
EK V Araştırma İzin Belgeleri	115
BAŞVURULAN UZMAN LİSTESİ	116
ÖZGEÇMİŞ	117

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No		Sayfa No
1	Babaların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımları	59
2	Annelerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımları	61
3	Bebeklere İlişkin Özelliklerin Dağılımları	62
4	Babaların Eşleri ile Olan İlişkilerinin Özelliklerine Göre Dağılımları	62
5	Babaların Bebekleri Olacağını İlk Öğrendiklerinde Kendilerini Baba Olmaya Hazır Hissetme Durumlarına Göre Dağılımları	63
6	Babaların Bebeğin Bakımı Konusunda Eşlerine Destek Olma Durumları	63
7	Uzmanların Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği'ne Verdikleri Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, En Düşük ve En Yüksek Puan Dağılımları	65
8	Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği Kendall Uyuşum Katsayısı Korelasyon Testi Sonuçları	66
9	Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği Madde Puanlarının Dağılımı	66
10	Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Test-Tekrar Test Güvenirlik Sonucu	68
11	Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin İki Yarı Test Güvenirlik Analizi Sonuçları	72
12	Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Alt Ölçeklerin Testi Yarılama Güvenirlik Analizi Sonuçları	73
13	Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Madde Toplam Korelasyon Sonuçları	74
14	Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Ölçeklerin Puan Ortalaması ve Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı	75

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Dünyaya gelen bir bebeğin bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve kişilik gelişimi bakımından bir bütün olarak gelişmesi, ancak, sevgi dolu sıcak bir ortamda yetiştirilmesi ile sağlanır. Bebeğe ve daha sonra çocuğa bu ilgi ve sevgi dolu ortamı sağlamaya çalışan ilk topluluk ailesidir (2).

Birey ve toplum arasındaki ilişkiler aile aracılığıyla kurulabildiğinden aile temel bir toplumsal kurumdur. Bireyin, toplum içinde kurduğu ilişkilerini ve gelecekteki sosyal statülerini belirleyecek en önemli faktörlerden biri de aile bireyleriyle kurduğu ilişkilerin niteliğidir (43). Aile çocuğun beslenme, korunma, sağlık, sevgi, güven, eğitim ve toplumsallaşma gibi temel gereksinmelerini karşılayan en önemli kurumdur. Çocuğun ilk ilişki kurduğu ortam olan ailenin genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişimini etkilemektedir. Bu nedenle ailenin ve aile içi ilişkilerin çocuk üzerinde çok önemli etkileri bulunmaktadır (17,56).

Bebeklik döneminde duygusal gelişimin sağlıklı olabilmesinde anahtar rolü anne-baba oynamaktadır. Her çocuk iki biyolojik ebeveynden oluşarak dünyaya gelir ve her ikisi de çocuğun kimlik gelişiminde önemli rol oynar. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, anne-babanın çocuklarına yaklaşım biçimlerinin, onların kişilik özelliklerinin biçimlenmesinde etkili olduğu sonucunu çıkarmıştır (43).

Ebeveynlerden biri olmasa veya kimliği bilinmeyen bir donörden alınan spermle dölllenme yoluyla dünyaya gelse bile bunun çocuğun kimlik gelişimi üzerinde önemli etkileri olur. Her iki ebeveynin de çocuğun bakımında veya zarar görmesinde rolleri vardır. Uzun yıllardır çocuğun gelişimi ile ilgili çalışmalar anne ve çocuklar arası dinamikler üzerine yoğunlaşmıştır. Babalar genellikle çocuğun yaşamının periferinde farz edilmiş ve böylece çocuk gelişiminde çok az direkt etkisi olduğu düşünölmüştür (22,58).

İlk çağlardan beri süregelen kadının geleneksel çocuk doğurma ve yetiştirme rolü, kadının eğitimde fırsat eşitliği bulması ve çalışma yaşamına geçmesi ile değişime uğramıştır. Kadının toplumsal statüsünün değişmesi, aile içindeki dinamiklerin de değişmesine yol açmıştır (3).

Kadınların büyük oranda çalışma hayatına girmesi, cinsiyete dayalı stereotipilerin azalması ve erkeklerin yaşamlarına daha derin anlamlar arayışları, kendileri isteseler de istemeseler de babalar ile çocukların daha yakın ilişki geliştirmesinde artmaya neden olmuştur. Babaların çocukla ilişkisi anneye oranla daha az olsa da, eskiye göre babaların çocukla olan ilişkisi 1/3 oranında artmıştır. Çocukların babaya ulaşabilirliği ise eskiye göre 1/2 oranında artmıştır. Babanın çocuğun sağlıklı gelişmesindeki rolünün vurgulanmasındaki eksiklik ruh sağliğı gelişiminde önemlidir. İlk olarak, babanın bebek bakımına direk katılımı, anne çocuk ilişkisindeki kalitenin çocuk gelişimi üzerine etkisi gibi baba çocuk ilişki kalitesinin de güvenli bağlanmanın gelişiminde etkili olduğu ve anne babaya ulaşabilir olma durumu duygusal destek hissi sağladığı bilinmektedir. İkinci olarak ise, baba çocuk ilişkisinin anne çocuk ilişkisinden farklı olduğu bilinmektedir. Babalar ilişkide çocuğu yarışmacı ve bağımsız olmaları açısından destekleyip, oyuna yönelik ve fiziksel uyarıcı etkileşimlere annelerden daha fazla zaman ayırmaktadır.

Bundan dolayı çocuk davranışlarının belli bazı özelliklerinin gelişmesinde özellikle babalar etkili olabilir. Babanın bebeğin bakımına indirekt katılımı, aileye olan finansal katkısı bebeğin büyüdüğü aile ekonomisini etkileyerek bebeğin gelişimi üzerinde rol oynar (22).

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bağlanma teorisi, bebeğin ihtiyaçları için sinyal göndermesi ile bakım veren erişkinin buna uygun cevabı sonucu güvenli bebek-ebeveyn bağlanması oluşması esasına dayanır. Bağlanma (attachment) teorisi son yıllarda babayı hatta diğer birçok figürü de içine alacak şekilde geliştirilmektedir (22).

Bağlanma alanındaki çalışmalar, erken yıllarda kendisine bakan kişilerden, değerli olduğu ve sevildiği duygusunu hisseden ve bu duygu temelinde zihinsel beklentilerini ve şemalarını yapılandıran çocukların ileriki yıllarda daha yetkin, özgüvenli ve mutlu olduklarını göstermektedir. Güvenli bağlanma olarak tanımlanan bu durumun, ebeveynlerin ilgi-bakım davranışlarının yerinde ve zamanında, çocuğun ihtiyaçlarını karşılar nitelikte ve tutarlı olmasıyla ilişkili olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan tutarsız, aşırı müdahaleci ve çocuğun ihtiyaçlarıyla orantısız anne-baba ilgi-bakım davranışları güvensiz bağlanma örüntüleriyle ilişkilidir. Kaygılı/kararsız ve savunmacı/kaçınan bağlanma olarak bilinen güvensiz bağlanma örüntüleri özellikle duygusal gelişim bakımından risk faktörü oluşturmaktadır (16).

Howard (2010)'ın belirttiği gibi; Bowlby çocukların birincil bakım veren kişiler yönünde, özellikle anneye bağlanmanın gerçekleştiğini, ancak çocukların babalarına da bağlanma duygularının olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte literatür de çocukların babalarına yönelik bağlanma modellerinin olduğunu desteklemektedir (31).

Bu çalışmanın temel amacı, ülkemizde babalar ile bebekleri arasındaki duygusal bağlanmaya yönelik çalışmaların olmaması ve baba-bebek bağlanmasını ölçebilecek bir aracın olmaması nedeniyle babaların bebeklerine bağlanmalarını ölçmek için geliştirilen Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (Postnatal Paternal- Infant Attachment Questionnaire)'nin Türk toplumuna uyarlanarak babalar üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini belirlemektir.

1.3.ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Araştırmanın amacına yönelik hipotezleri:

1. **H₁**: Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği Türk toplumu için geçerlidir.
2. **H₁**: Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği Türk toplumu için güveniliridir.

1.4.SAYILTILAR

Evren, örneklem, veri toplama teknikleri, kullanılan araç ve gereçler araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek kapasitededir.

1.5.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuklarda davranış problemlerine neden olan birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenlerden en önemlisi çocuğun ilk sosyal çevresi olan ailedir. Aile içerisinde ebeveynin çocukla olan etkileşimi çocuğun ileriki yaşamında olumlu ya da olumsuz izler bırakmaktadır. Bu izlerin olumlu olabilmesinde öncelikle anne ve baba tutumlarının, eşler arası ilişkilerin ve ebeveynin çocukla iletişiminin sağlıklı olması önem taşımaktadır (44).

Bağlanma, insanın gelişim süreci içerisinde önemli bir yeri olan kavramdır. Doğumla birlikte anne bebek arasında gelişen bu süreç, kişinin gelişimini, diğer

insanlarla ilişkilerini ve psikolojik uyumunu etkileyerek, tüm yaşam boyunca birey üzerinde etkinliğini sürdürür. Bebek, henüz becerilerinin yeterli derecede gelişmemiş olmasına bağlı olarak, kendisine bakım veren kişiye bağımlı olur, bu bağımlılık sürecinde bakım verenle kurduğu birebir ilişki ise, onun zihinsel ve duygusal gelişimi için son derece önemlidir (38).

Bebeklikteki bağlanma kavramı; anne-baba ya da birincil bakım verenlere olumlu tepkilerin verilmesi, bu kişilere yönelme, arama, bağlanılan kişinin varlığının duyumsanmasına eş zamanlı olarak rahatlama duygusunun eşlik etmesi gibi duygu ve davranış örüntülerinin tümünü kapsamaktadır (57).

Bağlanma bebekle birincil bakım veren arasında gelişen ve bebekte güven duygusunu yerleştiren güçlü bir bağıdır. İlk yılın ikinci yarısında bebek kendisinin ihtiyaçlarına yanıt veren kişiye bağlanmaya başlar. "Bağlanma nasıl gelişir?, etkileyen faktörler nelerdir?, güvenli bağlanma nasıl ölçülür?" gibi sorular hem pratik hem teorik olarak ilgi çekmekte ve değişik bakış açılarıyla farklı yanıtlar bulmaktadır. Çocukluk ve ergenlik döneminde ortaya çıkan birçok psikopatolojinin kaynağı, bebeğin birincil bakıcısı ile olan ilişkisinin niteliği ile yakından ilişkilidir. Ortaya çıkan çoğu patoloji, bu ilişkinin ele alınmasını gerektirmekte ve klinik açıdan tedavinin temelini oluşturmaktadır. Bebeklik döneminde yaşanan patolojik bağlanma örüntülerinin gelecekteki ilişkiler üzerindeki etkisi günümüzde önemini koruyan bir konu niteliğindedir. Bu nedenle, bebek ile birincil bakıcısı arasındaki ilişki örüntülerinin berraklaştırılması ve dinamiklerin saptanması önem kazanmaktadır (57).

Bebek için başlangıçta sadece yeme, içme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması yeterliyken zihinsel kapasitesi arttıkça bu yetersiz gelmeye başlamaktadır. Bebek, bakımını sağlayan birincil bakıcıyla olan bağlarını

kuvvetlendirmek ve onunla duygusal bağlar geliştirme ihtiyacı duymaya başlamaktadır. Çocuğun sağlıklı ruhsal ve fiziksel gelişim sağlayabilmesi için ailesiyle kurduğu ilişki ve bu ilişkinin niteliği oldukça önemlidir. Gelişim dönemlerinin başlangıcında yeterli sevgi ve bakım göremeyen bebeklerin, limbik sistemdeki hücrelerinin yeterli gelişimi gösteremedikleri belirlenmiştir. Bunun sonucunda, bu merkezde anormallikler görülmektedir. Çocuğun duygusal anlamda bağlandığı kişilerden ayrılması sosyal becerilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Hayatının ilk üç yılında anne-babasına güvensiz bir şekilde bağlanan çocukların, okul öncesi dönemde problem çözme konusunda güvenli bağlanma geliştiren çocuklara göre daha sorunlu bir dönem yaşadıkları görülmüştür (57).

Çocuğun ruhsal gelişiminde annenin rolü, çok fazla araştırılan bir konu olmasına karşın, babanın rolü konusunda yapılan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Araştırmalar baba çocuk bağlanmasının çocukların ilerideki akademik başarısı, sosyal ve duygusal gelişiminde önemli olduğunu belirtmiştir (31,57).

Bir bebeğin babasına bağlanma oluşturduğunun anlaşılabilmesine ilişkin bazı çalışmalar yapılmıştır. Erdoğan'ın belirttiği gibi; Kotelchuk'un yaptığı çalışmada (1970) baba-bebek bağlanmasının, bebeğin ayrılmaya kızgınlık göstermesi ile anlaşılabileceğini belirtmiştir. Bu çalışmaya göre, 12, 15, 18 ve 21 aylık bebeklerin, anne veya baba ayrıldığında kızgınlık tepkisi gösterdiği; yeniden bir araya gelindiğinde ise rahatlama belirtileri sergiledikleri gözlenmiştir. Sadece bir ebeveyninden ayrıldıklarında, bebeklerin %50'si anneyi tercih etmiş, %30'u babayı istemiş, %20'si ise herhangi bir tercih belirtisi göstermemiştir. Spelke ve arkadaşları yaptıkları araştırmada (1973), çok ilgili ve çocuk bakımına katkısı olan babalarda bu bulguları daha da geliştirmiş, bebeklerin daha az ve geç kızgınlık tepkisi verdiğini gözlemlemişlerdir. Tüm çalışmalar değerlendirildiğinde, baba çocuk bağlanmasının

baba bakıma katıldığında artmakta olduğu, fakat birçok ailede bebek bakımının çoğunu anne sağladığı için, tercih edilen bağlanma figürünün anne olmaya devam ettiği görölmektedir. Bununla birlikte, baba ile çocuk arasında erken ve güçlü bağlanma oluştđu birçok çalışmada gösterilmiştir (22).

Bu çalışma sayesinde hemşireler baba- bebek bağlanmasında yaşanan problemleri erken dönemde belirleyerek, terapötik yaklaşımlar ile anne ve babalara gerekli müdahalelerde bulunabilecek ve çocuklarda ileriki dönemlerde gelişebilecek olan problemlerin en aza indirilmesinde yardımcı olabilecektir.

1.6. SINIRLAMALAR

Araştırma Bornova Sağlık Grup Başkanlığına bağlı 22 Aile Sağlığı Merkezlerinde uygulanmak istenmesine karşın, zaman ve maddi yetersizlikler nedeniyle araştırma kapsamına iki Aile Sağlığı Merkezi alınmıştır.

1.7.TANIMLAR

Bağlanma: Bir bireyden bir başka özel kişiye karşı olan duygusal bir bağdır (49).

Geçerlik: Bir ölçme aracının ölçülmek üzere hazırlandığı değişkeni tam olarak ve başka bir özellik ile karıştırmadan ölçme derecesidir (1).

Güvenirlik: Bir ölçme aracının hatalardan arınmış olarak ölçüm yapabilme yeteneğidir (27) .

1.8. GENEL BİLGİLER

1.8.1. TÜRK TOPLUMUNDA BABALIK

Tüm toplumlarda bebek doğurmak ve ona bakmak ailede genel olarak annenin görevidir. Günümüz koşullarında, bilim ve teknoloji ile insan ilişkileri oldukça büyük çapta ve hızda değişim geçirmekte ve sosyal olgular ile aile dinamikleri değişmektedir (3).

Geleneksel Türk toplumunda bebek doğurmak, bakmak ve yetiştirmek genellikle annelerin görevidir. Son yıllarda kadınların çalışma yaşamına başlaması ile aile dinamiklerinde, aile içindeki roller değişime uğramış ve bebek bakımı ve çocuk yetiştirme aktiviteleri babalar ile paylaşılmaya başlanmıştır (3).

Babaların aile içindeki rolleri, 1970'lere kadar ekonomik gereksinimi karşılamak, çocukları için otorite simgesi olmak ve toplumsal kuralları aile içine taşımak ve denetlemekle sınırlıydı. Bu yıllarda babaların bebek ve çocuk bakımına katılımı söz konusu değildi. Bu nedenle yapılan tüm psikolojik ve psikanalitik çalışmalar anne-çocuk ilişkisine odaklanmıştır (11).

Sosyalleşme üstüne yapılmış çeşitli araştırmalar anne-çocuk etkileşiminin türlerine veya aile tiplerine odaklanmış, bunların çocuğun kişiliğine ve toplumsal davranışlarına olan etkilerine yoğunlaşmıştır. Baba-çocuk ilişkisini ve sonuçlarını inceleyen sistematik araştırma sayısı çok azdır. Bunun başlıca nedeni, çocuğun gelişimini etkilemede babalardan çok annelerin önemli olduğu düşüncesidir (32).

Son yıllarda yapılan araştırmalar, babanın çocuğun daha sonraki yıllarda gösterdiği davranışlar, akademik başarı ve psikolojik durumu üzerinde önemli etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda çocuğun eğitiminde ve gelişiminde anne olduğu kadar babanın da oldukça önemli olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

Ancak geleneksel aile yapısında baba figürü oldukça farklı algılanmaktadır. Geleneksel yapıda baba, aileyi ekonomik açıdan destekleme ve ailede otoriteyi sağlayan figür olarak görülmektedir. Anne ise çocuk bakımı ve eğitimi konusunda ilk elden sorumlu olan kişidir. Ancak değişen sosyal koşullarda geleneksel aile yapısının da değişikliğe uğradığı tartışılmaz bir gerçektir. Bu değişiklik kapsamında kadın aile ekonomisine katkıda bulunma görevini baba ile paylaşırken, baba da kadının çocuk bakımı ve eğitimi konusundaki görevini paylaşmaktadır (3,61).

Toplumda baba olmayı yeniden tanımlayan teknolojik, ekonomik ve ideolojik değişimler gerçekleşmiştir, 70'li yıllardan bu yana ev dışında tam zamanlı çalışan kadınların sayısı artmıştır. Bu durum, babaların rolünü ciddi boyutta değiştirmiştir. Üstelik annenin çocuk doğurmasıyla işe geri dönmesi arasındaki zaman kısalmıştır. Diğer yandan özellikle büyük kentlerdeki çekirdek ailelerin sayısı artmıştır. Geçmişe oranla çok daha fazla boşanmış baba çocuğunun velayetini talep etmektedir. Tüm bu değişimler, babaları erken bebeklik ve çocuk bakımıyla daha yakından ilgilenmeye teşvik etmiştir. Çocukların babalarıyla yakın ve sıcak ilişkileri olduğunda psikolojik olarak daha uyumlu, okulda da daha başarılı oldukları, daha az anti sosyal davranışlarda buldukları ve yaşam boyunca akranlarıyla daha iyi ilişkiler kurdukları gözlenmiştir (32).

Baba katılımına yönelik yapılmış çalışmalar incelendiğinde, babaların bakım ve eğitimlerine katıldığı çocukların, bebeklik döneminde daha güvenli bağlanma gerçekleştirdikleri, güçlükler karşısında daha dirençli, babaları ile daha sıcak ve destekleyici ilişkiler kurdukları yönünde bulgulardan söz edilmektedir. Babanın sıcak ve destekleyici ilişkisinin çocukların bulunduğu toplumun ahlaki değerlerini kazanmaları açısından önemli etkilerinin olduğu belirtilmektedir (3,61).

Babalar çocuklarıyla sıcak ilişkiler kurarak çocukların bakım ve eğitimlerine katıldıklarında, çocukların kendine güveni artmakta, okulda daha iyi bir başarı sağlamakta, akranları ile daha sağlıklı ilişkiler kurmakta, cinsiyet rolleri daha sağlıklı gelişmekte ve ekonomik kaynakları daha iyi kullanabilme becerisine sahip olabilmektedir. Babanın olumlu etkileşimde bulunduğu çocuklar liderlik özelliğine sahip ve başarılı arkadaşlık ilişkileri geliştirebilmektedir. Çeşitli nedenlerle babanın çocukla etkileşiminin azaldığı durumlarda çocuklarda olumsuz davranışlar ortaya çıkabilmektedir. Yoğun ve yorucu koşullarda çalışan babaların, çocuklarına yeterince nitelikli zaman ayıramaması çocuklarda içe kapanıklık gibi bazı problem davranışlara neden olabilmektedir . Yapılan araştırmalar göstermektedir ki; babanın çocuğun yaşamını etkin paylaşımı çocuğun analitik düşünce yapısını, zekasını sözel becerisini ve akademik başarısını olumlu etkilemektedir (4,48,71).

Yılmazçetin (2003) tarafından yapılan araştırmada, babaların çocuklarının hayatına onlarla ilgili sorumluluklar alarak dahil oldukları, babaların en az yaptıkları şeyin çocuklarıyla birebir ve doğrudan meşgul olmak olduğu görülmüştür. Babanın, çocuklarının hayatına dahil olma oranının çocuğun cinsiyetine, babanın yaptığı işten ve maaşından memnun olup olmamaya göre bir farklılık göstermediği ancak eşlerinin çalışıp çalışmamasına göre değiştiği görülmüştür. Eşleri çalışan babaların çalışmayanlara oranla çocuklarının hayatına daha fazla dahil oldukları görülmüştür (71).

1.8.2. BABALARIN GÖSTERDİĞİ DAVRANIŞ KALİPLARI

Aile çocuğa duygusal açıdan güçlü olma özelliğini kazandırarak, kendine güven duygusunu sağlayarak, hayata uyum için beceriler kazandırarak, toplumda kabul görmesini sağlayacak ortam hazırlayarak, çocuğun kendi kendini denetleme ve kontrol sistemini geliştirerek ve çocuğun bilişsel, sosyal, duyuşsal ve bedensel

gelişimine yardım ederek etkili bir görev üstlenmektedir. Buna göre anne babanın tutum ve davranışları ile çocuğun ruh sağlığı arasında önemli bir bağın olduğu bir kez daha görülmektedir (63).

Başarılı ana-baba olmanın ilk temel koşulu başarılı, dengeli ilişkiler kurabilen birer eş olmaktır. Geleneksel olarak, gebelik süresince baba adayının rolünün anne adayının rolü kadar önemli olmadığı düşünülmektedir (51).

Babaların, çocukların tüm gelişim alanları için önemli bir faktör oldukları bilinmektedir. Babalar ile çocukları arasında kurulan bağlar, çocukların kişilik ve duygusal gelişimlerini etkilemektedir (66).

Baba adaylarında eşi gebe kaldıktan sonra farklı reaksiyonlar görülebilir. Bir gün baba olma fikri onun hoşuna gidip, gururlandırırken gelecek günlerdeki artan sorumlulukları onu dehşete düşürebilir. Eğer başka çocukları/ çocuğu varsa bu rol onun için yeni değildir ve maddi olanakları da yeterli ise gelecek bebek onun için harika bir şey olabilir (51).

Toplumlarda erkekten babalık rolü beklentileri kültürel değerlere bağlıdır ve gebelik süresince erkekler yanlış duygular yaşayabilirler. Genellikle erkeğin gebeliği desteklemesi ve çok yakında gerçekleşecek olan babalıktan gururlanması beklenir. Erkekler eşleri gebe kaldığında genellikle şu üç davranış kalıbını uygularlar. Bu davranışlar çoğu durumda bilinç dışı olarak gelişir (51).

İzleyici: İzleyici kalmayı yeğleyen baba adayı, duygusal anlamda kendini gebelik gerçeğinden soyutlar ve olayı sanki kendi dışındaki bir çevrede oluyormuş gibi hisseder.

Katılımcı: Katılımcı olmayı benimseyen baba adayı, duygusal ve diğer açılardan da eşiyile işbirliği içindedir. Gebelik gereğinin ve yaratmakta olduğu değişimlerin tümüyle farkındadır.

İşlevsel: İşlevsel konumdaki baba adayı, genel olarak ilk ikisinin arasında duygusal açıdan gebeliğe uzak olmakla beraber maddesel sorumlulukların tümüyle farkındadır (51).

Bebek, çocukluğa doğru geliştikçe yeni beceriler kazanmaya, davranışlarını kendi denetimi altına almaya başlar. Bu dönemde ailenin rehberliği çocuğun gelişimi üzerinde çok etkili olur. Hatalı anne baba tutumu ve bozuk aile yapısı, sağlıksız bir gelişimin ve uyumsuzlukların başlıca kaynağı olabilir (30).

Anne-baba, bazen çocuğa çok şey vererek onun kendi gelişimine yön vermesini engeller. Bazen de çok az şey vererek ona gerekli desteği sağlayamaz ve uygunsuz davranış örüntülerinin gelişimine neden olur. Anne ve babaların kendi değer ve inançlarına göre değişik tutumları vardır. Anne baba tutumları, sevgi, hoşgörü ve kabul etmeyi içine alan “demokratik tutum” ve sevginin gösterilmediği hoşgörünün olmadığı, reddetmeyi içine alan otoriter tutum olmak üzere iki genel başlıkta toplanabilir (30).

Demokratik anne-baba, çocuğun arzu ve ihtiyaçlarına karşı ilgilidir. Çocuğun davranışlarını ilgi ve anlayışla izler. Onun iradesine ve sağlıklı uyumuna değer verir. Çocukları yaşına göre kendisi ile ilgili bazı kararlar almaya teşvik eder. Önemli konularda alınan kararların nedenlerini çocukla tartışır. Onun görüşlerine değer verir. Dil alışverişine olanak sağlar. Hemen her konuda çocuğa iyi bir rehber olmaya çalışır (32).

Otoriter anne-baba ise, çocuğa olan sevgisini bile çocuğu istenilen şekilde davrandıkça (şartlı) gösterir. Sevgiyi bir pekiştireç olarak kullanır. İstenen davranışlar da çoğunlukla gelenek ve daha üst otoritelerce saptanmış kurallara uygun davranışlardır. Anne baba, kendisini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak görür. Mutlak itaat bekler. Kendisi otoriter kişiliğin temel nitelikleri olan dogmatik düşünce

tarzına yatkın olduğundan, çocukla dil alışverişinde bulunmaz. İstek ve emirlerin tartışmasız yerine getirilmesini ister. Aksi halde, cezaya başvurur . Baskı altında büyüyen çocuk, çekingen, başkalarının etkisinde kolayca kalabilen, aşırı hassas bir kişilik yapısına sahip olabilir. Anne babanın aşırı koruması, çocuğa gerekenden fazla kontrol ve özen göstermesi sonucu çocuk, genellikle diğer kimselere bağımlı, özgüveni olmayan bir birey olarak yetişir (30).

Araştırmalar, anne babasını otoriter olarak algılayan çocukların, demokratik olarak algılayanlardan, kendini suçlama ve saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu demokratik tutumun yüksek benlik saygısı ile, ilgisiz ve otoriter tutumun da düşük benlik saygısı ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır . Otoriter tutumun benimsendiği evlerdeki çocuklarda, kavgacılık, işbirliğine yanaşmama, engel olunamayan ve tekrarlayıcı saygısız davranışlar tespit edilmiştir (30).

1.8.3. BAĞLANMA KURAMI

Bağlanma davranışı, başka bir bireye karşı yakınlık arama ve sürdürme olarak tanımlanmıştır. Bu teori bakım veren ile çocuk arasındaki bilişsel, duygusal ve davranışsal ilişkiyi açıklamaktadır. Bağlanma, bir bireyden bir başka özel kişiye karşı olan duygusal bir bağıdır. İlk bağ büyük olasılıkla anneye karşı oluşur ama daha sonraları buna başka özel insanlar da eklenir (49).

Çakır'ın belirttiği gibi; Bowlby ve Ainsworth 1950'lerin sonu ve 1960'ların başlarından başlayarak öncül ilgi-verenlerle (genellikle anneler) çocuklar arasında var olduğuna inandıkları, bir insanı diğerine bağlayan, etkili duygusal bağın doğasını açıklayan bir kuram geliştirdiler. Bağlanma teorisi olarak adlandırılan bu kuramda Bowlby, özellikle Darwin'den etkilenmiş, klasik analitik yaklaşımdan farklı olarak bireyin statik bir yapıda olmadığına ve çevresiyle kurduğu etkileşimlerin etkililiğine

odaklanmıştır. Ainsworth ise bağlanma teorisinin temellerini deneysel bulgulara dönüştürmüş ve teorisinin geliştirilmesine yardımcı olmuştur (12).

Feeney(1999)'nin belirttiği gibi; çocuklukta ve yetişkinlikteki yakın ilişkileri anlama ve araştırmaya yönelik önemli kuramsal açıklamalardan biri Bowlby ve Ainsworth'ın Bağlanma Kuramıdır. Bowlby, bebeğin yaşamındaki ilişkilerle ilgili ampirik ve kuramsal çalışmalar yapan en önemli kişilerden biridir ve ortaya attığı 'Bağlanma Kuramı', günümüzde gelişim psikolojisinin kuramsal ve ampirik çalışmalarına yol gösterici nitelik taşımaktadır (24).

Bağlanmanın önemine vurgu yapan Bowlby, bağlanmayı bireyin farklı veya tercih edilen diğer bir kişi ile kurduğu anlamlı, özel ve uzun süreli duygusal bağ olarak ifade eder. Bowlby, bağlanma kuramını değişik zaman dilimleri içerisinde bebeklerin ve çocukların onlara bakım veren kişiden ayrıldığında sergilediği davranışları gözlemleyerek geliştirmiştir. Bowlby gerek laboratuvar ortamında, gerekse normal koşullar altında yaptığı gözlemler neticesinde, anneden/bakım veren kişiden ayrılma sonucunda bebeklerin bazı duygusal reaksiyonlar sergilediği üzerinde durmuştur. Bebeklerin gösterdikleri duygusal reaksiyonlardan ilki; ayrılık protestosu'dur. Bebekler bakıcıdan ayrılığı, ağlayarak, etkin bir şekilde bakıcı arama faaliyetlerine girerek ve başkalarının onu yatıştırma faaliyetlerini direnç göstererek protesto ederler. İkinci reaksiyon ise 'umutsuzluk'tur. Bu kavram, pasif oluşu ve çok net bir acıyı ve hüznü tanımlar. Üçüncü kavram ise, sadece insanların başvurduğu bir sistem olan "bağlanmanın çözülmesi" "(detachment)"dir. Bu durum bebeğe ya da çocuğa gereği gibi yaklaşamayan uzak duran anneden kopma veya geri çekilmedir (5,8,25).

Bowlby'e göre bağlanmanın çocuk açısından yaşamsal bir değeri vardır. Hayvanlarla yaptığı gözlemlerden anneye yapışmanın veya takip etmenin bebeğin

yaşama şansını arttırdığı sonucuna varan Bowlby, insanlarda bağlanmanın bunun ötesinde bir işleve sahip olduğunu vurgular. İnsan hayatı için bağlanmanın üç temel işlevi vardır (5,65). Bunlar; bebeğin özellikle tehdit algıladığında bağlanma figürüne yakın olmak istemesi, yakınlığı koruma işlevini ifade eder. Tehdit durumunda bebeğin rahatlık duygusu veren bağlanma figürü ile olan yakınlığı ise güvenli sığınak işlevine işaret eder. Bebeğin çevreyi araştırma, keşfetme gibi davranışlarda bulunduğu bağlanma figürünün güvenle geri dönülebilecek bir yer olarak bilmesi de güvenli üs işlevini belirtir. Bu üç temel işlev, bağlanma figürünü diğer kişilerden ve bağlanma ilişkisini de diğer ilişkilerden ayıran özelliklerdir. Bowlby, bu gereksinimler yeterli düzeyde karşılanmadığı takdirde, çocukta oluşan özbenlik algısıyla bağlantılı olarak patoloji gelişebileceğini öne sürer. Bu süreci ise, “çalışma modelleri” olarak adlandırdığı ilkeye dayandırır. Ünal(2004)’ın belirttiği ilke aslında, Mahler, Kohut ya da Horney’nin vurguladığı süreçlerden farklı değildir, buna göre; anne tarafından bir ölçüde karşılanan güvenlik duygusu çocuğun dünyayı algılayışını belirler (65).

Bowlby’ın bu kuramı Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978) tarafından araştırmacıların “Yabancı Ortam” adını verdikleri deneysel bir yöntemle sınanmıştır. Böylece, Bowlby’ın sayıtları ilk kez görgül olarak denenmiştir. Bu klasik araştırmada amaç, çocukluktaki bağlanma davranışının annenin çocuğun gereksinimlerine olan duyarlılığı ile açıklanıp açıklanamayacağını anlamaktır. Bu deneyde, 12-24 aylık çocuklar oyuncakların olduğu bir odada kısa aralıklarla önce annelerinden ayrılır, sonra bir yabancıyla yalnız bırakılır ve yeniden anneleriyle bir araya getirilirler. Araştırmacılar, çocukların bağlanma davranışlarını güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan olarak üç sınıfa ayırmışlardır. Güvenli sınıfına giren bebeklerin, anneleriyle beraber çevreyi tanıma, keşfetme davranışında buldukları,

anneleri gittiğinde oldukça az stres davranışı sergiledikleri, annelerin yanlarına geri gelmesiyle hemen yakın temas kurmak istedikleri, kızgınlık göstermeksizin yatıştıkları, sonra da oyuncaklara ve çevreyi tanıma davranışlarına geri döndükleri gözlenmiştir. Kaçınan sınıfa giren bebeklerin, annelerinden ayrı oldukları sürede çok az stres belirtisi gösterdikleri, anneleri ortama geri döndüğünde yakınlaşmaktan kaçındıkları ve dikkatlerini oyuncaklara yönelttikleri gözlenmiştir. Kaygılı/kararsız bebekler ise çok az çevreyi tanıma davranışında buldukları, anneleri ortamdan ayrıldığında kaygı davranışları sergiledikleri, anneleri ortama geri döndüğünde kolay sakinleşemedikleri ve annelerine olan yakınlık isteğiyle beraber kızgınlık duygularını yaşadıkları gözlenmiştir (5,8).

1.8.4. BAĞLANMA STİLLERİ:

Sümer ve Güngör'ün belirttiği gibi; Ainsworth ve arkadaşları (1978), 12-18 aylık küçük çocuklarla yaptıkları “Yabancı Durum” olarak bilinen deneysel çalışmayla Bowlby'nin kuramının temel sayıltılarını çocukların bu durumlarındaki tepkilerini göz önüne alarak bağlanmada üç ana örüntü betimlemişlerdir (60):

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanma stili içinde adlandırılan çocuklar, anneleri tarafından yalnız bırakıldıklarında doğal olarak kısmen huzursuzluk yaşamakta, yabancı kişinin varlığından rahatsız olmamakta, anne ile tekrar bir araya geldiğinde ise çok kolay bir şekilde sakinleşme, onunla olmaktan hoşnutluk duyma, onunla tekrar yakınlık kurmaya çalışma gibi davranışlar sergilemektedirler ve çevreyi keşfetmeye de devam ederler. Güvenli bağlanma yaşayan çocuklar olaylara karşı daha esnek, kendine güvenen, daha sosyal ve başkalarıyla daha derin ilişkiler kurabilen, konuşmalarında daha spontan ve düzenli, iletişime organize ve konuşmalarında dürüst çocuklardır. Güvenli bağlanan çocuklar yaşadığı stresi, kısa

sürede tanımlar, stresi yoğun yaşamaz ve stres ile kendi kendine baş edebilir ya da bunun için başkalarından yardım alabilirler. Yapılan çalışmalarda güvenli bağlanan çocukların güvensiz çocuklara oranla daha fazla karşılıklı doyum sağlayan arkadaş ilişkilerinin olduğu, yaşlıları arasında daha popüler, sosyal açıdan daha yeterli, güçlüklerle daha kolay başa çıkabilen özelliklere sahip oldukları, kardeşleriyle daha uyumlu etkileşim gösterdikleri, daha az saldırgan, daha empatik oldukları ve sosyal ortamlarda daha pozitif bir duygulanım sergiledikleri; çocuk-ebeveyn bağlanmasındaki güvenin, arkadaşına bağlanmadaki güveni beraberinde getirdiği bulunmuştur. Batı örneklerinde çocukların ortalama % 60'ı güvenli bağlanma göstermektedir (25,35,42).

Kaygılı/Kararsız Bağlanma: Bu çocuklar anneleri ayrıldığında yoğun bir kaygı, gerilim ve huzursuzluk yaşamakta, yabancı ile iletişimi reddetmekte, anneye tekrar bir araya geldiklerinde ise çift taraflı/çelişik (ambivalans) davranışlar sergilemektedirler. Bir taraftan çevreyi keşfetmek yerine annelerine sıkıca yapışıp birlikte olmak istemekte diğer taraftan da anneye öfke ve hırçınlık göstermektedirler. Bu bebeklerin zihinleri bakıcıları ile aşırı meşgul olduğu için artık keşif davranışlarında bulunamaz hale gelmişlerdir. Bu çocuklar negatif yaşam olaylarına karşı ihtiyatlı olmaya meyillidirler ve duygularını çok zor yansıtırlar. Bu tür bağlanma en az görülen örüntüdür. Batı örneklerinde ortalama % 15'i bulmaktadır (24,35).

Kaçınan Bağlanma: Kaçınan bağ kuran çocuklar ise ayrılma anından çok fazla etkilenmemekte, yeniden birleşmeden sonrada anne ile gerek fiziki gerekse duygusal yakınlık kurmaktan kaçınmakta ve dikkatlerini daha çok oyuncaklara verir görünmektedirler. Sıkıntılarında baskıyı ve öfkeyi öğrenen kaçınan çocuk bakıcısına karşı soğuktur ve gelecekte de çekingen bir kişilik özelliği geliştirir. Batı

lkelerindeki ocukların ortalama % 25'i kaçınan bağlanma stili içinde bulunmaktadır (25,35,60).

1.8.5. BAğLANMA VE SOSYAL GELİŞİM

Bağlanma bir sosyal davranış çeŐididir. Bowlby bağlanmayı ocuk gelişiminin erken döneminde aramıŐtır. Doğumdan yaklaşık dört ay sonra yetiŐkinlerden farklı olarak bebek güvenli bağlanma figürü olarak öncelikle anneyi tercih etmektedir.  yaşının baŐlarında güvenli bağlanan ocuk öğretmeninin ve diğer insanların yanında kendini rahat ifade etmeye başlar. Bu dönemde ikincil bağlanma figürü ğretmeni ya da ona yakın olan bir başka kişi olmuştur. Bağlanma sistemi, bebeklerin bakıcıları ile ilişkileri temelinde gözlenen  davranış örüntüsü ile tanımlanabilir: İlki yakınlığı arama, yakınlığı koruma ve ayrılığı protesto etme, ikincisi keşfetme etkinlikleri için bakıcıyı "güvence ss" olarak kullanma ve son olarak, destek ve güvenlik için bakıcıyı "güvenli sığınak" olarak kullanmadır. Bakıcının "ulaŐabilirliėi" tehdit edildiği anda bağlanma sistemi otomatik olarak etkilenir. Bu durumda bakıcının çocuğa göstereceği tepkilerin kalitesine bağlı olarak, etkilenen bağlanma sistemi ya bakıcı ile temas yeniden kurularak ilişkinin onarılmasına çalışır, böylece "hissedilen güvenlik" sağlanır ya da çocukta kaygı ve huzursuzluk yaratacak olan ayrılığı protesto tepkileri ortaya çıkar. Bakıcıdan uzun süre ayrı kalma, bağlanmanın çözülmesi anlamına gelen sosyal çevreden kopma veya geri çekilmeye sonuçlanabilir (5).

Bowlby'ye göre, ağlama, keşfetme gibi ayrılığa karşı gösterilen kaygı, protesto ve kopma tepkileri çocuğun temel koruyucusundan ayrılmaya karşı gösterdiği yüksek düzeyde uyum sağlamaya yönelik tepkilerdir. Çocuğun sıkıntısını ifade etme amacı bakıcısının yanına gelmesidir. Eğer yakınlığı yeniden sağlama

umudu kalmamış görünüyorsa sürekli sıkıntı ifadesi fiziksel olarak çocuğun tükenmesine neden olmaktadır. Umutsuzluğun ayırt edici özelliği çocuğun sessiz ve hareketsiz kalmasıdır. Kopma normal etkinliğin başlamasını, büyük bir olasılıkla da yeni bir bağlanma kişisi arayışını olanaklı kılmaktadır. Aynı yakınlığı koruma gibi uzun ayrılıklardaki tepkiler de bağlanma sisteminin işlerliğini yansıtmaktadır (5,13).

1.8.6. BAĞLANMAYI KOLAYLAŞTIRAN FAKTÖRLER

Bu faktörler, anne/babada önceden var olan ve bebeğe karşı geliştirilecek olan bağlanmayı kolaylaştıran özelliklerdir. Önceden yaşanan bağlanma tecrübelerinin farkında olmak; kişinin, ailesinden almış olduğu derin ilişkilerin önemini anlaması, kabul etmesi ve farkında olması bağlanma açısından önemlidir. Bu genellikle gebelik döneminde çiftlerin kendi anne/babalarından aldıkları annelik/ babalık rollerini yansıtmalarıyla görülür.

Fiziksel ve psikolojik olarak yeterli olmak: Kişinin kendisini annelik/babalık konusunda yeterli hissetmesi ve bunun gereğini yerine getirebilmesidir (36).

Gebeliği ve bebeği kabul etmek: Bebeğin anne karnında hareketlenmesi, ultrason görüntüleri, doğum, bebeğin ilk gülüşü, bebeğin isteklerinin karşılanmasına ve bağlanmanın gelişimine destek olur (36).

Rigetti ve arkadaşlarının 2005 yılında yaptıkları çalışmada, bebek bekleyen anne ve baba adaylarının 2. trimester ultrason taramasından önce ve sonra fetüse bağlanma durumlarını değerlendirmiş ve çalışmanın sonucunda ultrason taramasından sonra bağlanmanın anlamlı düzeyde arttığını bulmuşlardır (50).

Bağlanma bilgisinin oluşumu ve olumlu çevre: Anne/babalar bebekleri ile karşılıklı etkileşim sonucunda bebeklerini tanırlar, böylece bebeğine yönelik amaçlı davranışlar geliştirebilir ve eyleme sokabilirler. Bebek anne/babasının oluşturduğu

duygusal çevrenin bir parçasıdır ve bu çevrede gelişimine devam eder. Bu çevre anne/babanın yaşamındaki esnek özellikleri ve değişmez özelliklerin tümünü içerir. Bu etkileşiminin uygun bir çevrede gerçekleşmesi bağlanmanın gelişimi için kolaylaştırıcı bir faktör olarak görülmektedir (36).

Aile üyeleri, arkadaşlar ve meslektaşlar babanın rolünü tanımasını sağlayan önemli kişilerdir. Bu kişilerin yorum ve davranışları gebelik ve çocuk gerçeğinin kabullenilmesine ve erkeğin bir baba olarak algılanmasına önemli bir katkıda bulunurlar (3).

1.8.7. BAŞARILI BAĞLANMA SONUCU GÖRÜLEN DURUMLAR

Annelik/babalık yeteneğinin sağlamlaşması: Annelik/babalık yeteneği, anne/baba ve bebek arasında, karşılıklı olarak pozitif duyguların değişimi ve memnuniyet davranışlarıyla anlam bulur. Bebeklerine bakabilmeyi öğrenen anne/babalar, annelik/babalık yeteneklerinin güçlendiğini hisseder ve bu konuda kendilerine güven ve yeterlilik duygusu yaşarlar.

Bebeğin büyümesi ve gelişmesi: Bebekler uygun bir şekilde bakıldıkları zaman sevgi ve güven duygusunu geliştirirler. Böyle çocuklar kendilerine güvenen, bağımsız ve diğer çocuklarla ilişkilerinde daha fazla başarı gösteren çocuklardır. Bu durum bireyselliğinin diğer yönleri üzerine temel oluşturur. Bu bağlanmanın, bebekler için tüm gelişimsel faydalarının açıklanmayan tanımıdır. Örneğin, zihinsel gelişim bebeğin çeşitli uyarılarla oluşan tecrübelerinden çok, anne/babaların bağlanmaya yönelik geliştirdikleri zihinsel stillerle ilişkilidir (36).

Sürekli ve Dayanıklı Bağların Oluşması: Pozitif bir bağlanma, anne/baba ve bebekleri arasında uyum ve sağlam bağlarla kanıtlanır. Bu bağlar her zaman dayanıklı olmalıdır. Kişi zor durumda kaldığında güçlü bir güven bağı sayesinde güçlüklerle daha kolay baş edebilir (36).

1.8.8. BEBEK-EBEVEYN BAĞLANMASI

Anne- baba ve bebek bağlanması, zihinsel ve sosyal bir süreçtir, bağlanmaya ilişkin karşılıklı memnuniyet duyguları ve pozitif geribildirimlerle gelişir (36).

Bağlanma, çocuk ve bakım veren kişi arasında gelişen ilişki kurma, çocuğun bakım veren kişiyi arama ve yakınlık arayışı davranışları ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, dayanıklı ve devamlılığı olan duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır. Yaşamın erken dönemlerinden itibaren çevreyle olan etkileşim sonucu gelişir (36).

Pehlivan Türk(2004)'ün belirttiği gibi; Bowlby'nin (1969,1979,1986) bağlanma kuramına göre yeni doğan bebekler, yalnızca onlara bakmaya ve korumaya istekli bir yetişkinin varlığında yaşamlarını sürdürebilirler (47).

Bebeğin anne/baba ile güvenli bir bağlanma yapması onun sosyal ve duygusal gelişiminin temel taşlarından biridir. Bağlanma ilk birkaç ayda gelişmeye başlayarak dokuzuncu ayda kuvvetle gelişmiş olur. Anne/baba ile oluşacak güvenli ve sevgi dolu bir bağ onun benlik saygısı, arkadaş ilişkileri, problem çözme yeteneği ve benlik kontrolüne önemli katkıda bulunur (45).

Anne/babalar bebekle etkileşime girmek için çeşitli yollar kullanırlar. Dokunma ve göz kontağı kurma bebekle iletişimin en güçlü yollarıdır. Bebeğin ağlaması, gülmesi, emmesi, yapışma ve izlemesi bebeğin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve anne/ babasıyla yakınlaşmayı sürdürmek için gösterdiği bağlanma davranışlarıdır. Nadiren ağlayan, asla gülmeyen ya da fiziksel teması dirençli pasif bir bebeğe, etkili bir bağın geliştirilmesi için anne/ babanın çok büyük bir gayret göstermesi gerekmektedir. Bağlanma sürecini dönemlere ayırdığımızda; doğumdan 8–12 haftaya kadar olan bağlanma öncesi dönemde bebek annenin uyarıları ile hareketlenir. Çevresindeki kişilere yönelme davranışı gösterir ancak kişileri ayırt

edebilme yetisi yoktur ya da çok kısıtlıdır. Bağlanmanın ilk işaretleri 8–12 haftadan altı aya kadar uzanan ikinci dönemde ortaya çıkar. Bu dönemde bebek anneyi yabancılardan ayırt etmeye ve dikkatini daha çok anneye yönlendirmeye başlar. Bağlanmanın tam olarak gözlemlendiği üçüncü dönem 6–24 ay arasındadır (35,45).

Bağlanma davranışı yakınlık arayışı ile kendini gösterir ve küçük çocuklarda bağlanılan kişilerden ayrılma ile belirginleşir. Annenin yokluğunda gerginlik-huzursuzluk, varlığında ise rahatlık duygusu olur. Bowlby'e göre, dünya ile daha iyi başa çıktığı düşünülen bir kişi ile yakınlığı koruma (yakınlarda kalma ve ayrılıklara direnme) bağlanmanın tanımlayıcı özelliğidir. Bağlanmanın temel işlevi ise tehlikelerden korunmadır. Bağlanma davranışı ile keşfetme, araştırma davranışı arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Çocuklar güvenli bağlanma ilişkisinin olduğu durumda, stres yaratan koşullarda da güvenlik duygusunu koruyabilir ve araştırıcı davranışlarda bulunabilir (5).

Kısaca yakınlık, anne babanın fiziksel ve psikolojik olarak bebeklerine yakın olmalarını ifade eder. Bebekle göz göze ve ten tene temas yaklaşmanın önemli bir parçasıdır. İyi bir ilişkide hem anne babanın hem de bebeğin, iletişim yeteneğine sahip olması gerekir (25).

Karşılıklı her iki tarafında memnuniyet davranışlarına yol açan, ilişkilerdeki adaptasyon sürecinin bir tipidir. Bebeğin gösterdiği işaretler üzerine temellenir ve anne/babalar bebekten gelecek olan pozitif tepkilere yönelik davranışlara yoğunlaşırlar. Bebekle iletişimin özel bir yolunu oluşturan anne babalar gülme, konuşma, dokunma ve öpmeyle uygun şekilde cevaplar geliştirmektedir. Bebek ses çıkararak, heyecanlanarak ya da kaşlarını çatarak anne babasının işaretlerine karşılık vermeye çalışabilir (35).

Kısaca karşılılık bebeğin kapasitesi ve davranış özelliklerine göre annelik babalık cevaplarının ortaya çıkmasıyla oluşan süreçtir. Bebeklerinin işaretlerini anlayan ve duyarlı olan anne babalar bebeğinin büyüme ve gelişimini arttıracaktır (35).

Teslim olmak belirli seçimleri içeren ve sorumluluklara neden olan bir durumda kişinin kendisinin görevi üstlenmesi anlamına gelir. Anne babalar bebeklerinin büyümesi ve gelişmesi ve güvende olması için sorumluluk hisseder. Anne babalar hem bebeklerinin gelişimine yönelik davranışlarda bulunur hem de bebek üzerinde etkilerini arttıracak bir çevre oluştururlar (35).

Bir bebeğin bulunduğu ortam büyük bir duygusal boşluğu doldurur. Bebeğiyle güvenli bağlanmayı geliştiren anne babalar, toplum tarafından desteklenen annelik/ babalık duygusunu hissederler (35).

Bağlanma gerek bebek gerekse ailedeki çeşitli faktörlerden etkilenebilecek dinamik bir süreçtir. Özellikle prematüre bebekler, çoğul gebelikler, duyu kusuru veya ciddi hastalığı olan bebekler, istismar edilenler ile evlatlık alınan bebeklerde bağlanma sorunları yaşanabilir. Anne/babanın da ruhsal veya zihinsel sorunları olması, kötü muameleye maruz kalma öyküsü ile mevcut aile içi stres de bağlanma sorunları ortaya çıkmasına neden olabilir. Bunun dışında bebeğin mizacı, geçirdiği hastalıklar, anne/babanın duygulanım bozuklukları, deneyimsizlik (adölesan anneliği) bağlanma üzerinde olumsuz rol oynayabilir. Uygun olmayan veya güvensiz bağlanmanın belirtileri şöyle sıralanabilir;

- Anne/babayı ihmal eden veya onlarda rahatlama aramayan içe kapanık bebek,
- Anne/babayı özellikle tercih etmeyen ve tüm erişkinlere benzer yakınlık gösteren bebek,
- İştah problemi (az veya çok yeme) olan bebek,

- Deprese ve ie kapanık anne/baba,
- Aile içi stres, çatışma, düzensizlik (45).

1.8.9. ANNE-BEBEK BAĞLANMASI

Bağlanma ilişkisinde anne anahtar konumundadır. Bağlanma, ancak anne figüründen yansıyan sıcaklık ile gerçekleşmektedir. Maternal bağlanma, anne-ocuk arasında doyurucu ve zevk verici bir etkileşimin sonucunda annenin çocuğuna geliştirdiği sevgi bağının oluşum sürecidir (35,37).

Maternal bağlanma, zaman içinde gelişen, özel yegne bir ilişkidir. Bu ilişki çocuğun fiziksel, psikolojik ve entelektüel gelişimini derin bir şekilde etkiler. Anne-bebek bağlanma süreci gebelik, doğum ve postpartum periyod süresince gelişir ve postpartum periyod süresince anne-bebek etkileşimi olduğu zaman desteklenir (37).

Bowlby 1951 yılında, maternal bağlanmayı anne ve ocuk arasında sıcak, sürekli, yakın bir ilişkinin olması ve bu durumdan her iki tarafında memnun olması ve haz alması olarak tanımlamıştır (5).

stnz'n belirttiği gibi; son 20 yıldır anne bebek arasındaki ilişkinin bebek doğmadan önce anne karnındayken başladığı kabul edilmektedir (67). Doğum ncesi dönemde fetüs, annenin duygulanımlarına yanıt verebilmektedir. Yirmi altıncı haftada fetüsün algılama, tepki gösterebilme ve işittiği bilgileri yakalama yeteneklerinin olduğu bildirilmektedir. Bu durumda, doğum öncesi dönemde annenin bedeninde meydana gelen değişiklikleri benimsemesi, olumlu duygularını henüz doğmamış olan bebeğine aktarabilmesi bağlanmanın ilk temellerini oluşurmaktadır (3,4,14,58).

Preverbal dönem öncesinde erişkin-bebek arasındaki iletişiminin ana kaynağını duygular oluşturur. Bebek, doğumu ile duygusal alanın yesi olur. Bu

üyelik doğum öncesi başlamıştır, doğumla birlikte doruğa ulaşır. Bebek bu duygusal alan içinde büyür ve anneye bağlanır. Doğum sonrası anne ve çocuk arasında güvene dayanan bir ilişki yapılır. Anne-bebek arasındaki güvenli ilişki baba ve kardeşlerin katılımı ile güçlenir. Bu sosyal desteğin niceliği ve niteliğiyle anne-bebek bağlanması arasında kuvvetli ilişkinin olduğu bildirilmektedir. Bebekle ilişkinin gelişiminde ve ebeveynler tarafından bebeğin kabullenilebilmesinde bu derin memnuniyet duygularının önemli bir yeri vardır. Bebeğe, özel bir sevgi hissetmek ve anne/baba rolünün iyi bir şekilde yerine getirilmesi, bağlanmaya doğru duygusal bir atmosfer yaratır. Bebeğe yönelen annelik/babalık davranışları, bebeğin kendisine değer verme duygusunun gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Anne, bağlanma süreci içerisinde bebeğin kendini tanımasında "ayna" görevi üstlenen, beslenme ve yıkama gibi birebir ilişkide duyarlı, işbirliğine yönelik görevler üstlenen bir kişi olarak tanımlanır (64,68).

Dokunma, anne-bebek ilişkisini artırır. Bebekle göz-göze ve ten-tene temas yaklaşmanın önemli bir parçasıdır. Bebek annenin ona dokunmasıyla birlikte gülümsemekte, uzun süreli göz ilişkisi kurmakta ve diğer insanlara göre ona daha fazla ses çıkartmaktadır. Onun yanında kendisini daha rahat hissetmektedir. Anne/babanın anne/baba rolünü kabullenmesi, bebeğin gereksinimlerini tanıması ve uygun bir şekilde cevaplaması ile bağlanma gelişir. Erken doğan bebeklerde, bebeklerin doğum haftalarına bağlı olarak uzun süre tıbbi gözlem altında tutulmaları ve bebeklerin ailelerinden ayrı kalmaları nedeni ile anne ve bebek arasındaki ilişki süreci geç başlamaktadır. Anne ve bebek arasındaki bedensel temas gecikmeye uğradığından bebekte bağlanma bozukluğu görülme riski artmaktadır (11,38,40).

Yaşamın ilk iki yılını kapsayan bağlanma süreci dönemlere ayrıldığında; doğumdan 8-12 haftaya kadar uzanan ilk dönem bağlanma öncesi dönem olarak ifade

edilir. Bu süreç içinde bebek anneye yönelmiştir, annenin uyarlarıyla hareketlenir. Çevresindeki kişilere yönelme davranışı gösterir ancak kişileri ayırt edebilme yetisi yoktur ya da çok kısıtlıdır. Bağlanmanın ilk işaretlerinin ortaya çıktığı ikinci dönem 8-12 haftadan 6. aya kadar uzar. Bu dönemde bebek anneyi yabancılardan ayırt etmeye ve dikkatini daha çok anneye yönlendirmeye başlar ve bu haftalarda özellikle çıplak olarak bebeğin kucağa alınması ile annenin bebekle ten teması oluşturması, bağlanma duygusunu artırır, böylece dokunma duygusu ile bebeğin dış dünyayı algılaması da kolaylaşmaktadır. Bağlanmanın tam olarak gözlemlendiği 3. dönem 6-24 aylar arasındadır. Altıncı aydan itibaren "Ayrılma-Bireyselleşme" dönemi başlar. Bu dönemde iki ana gelişimsel süreç yaşanır. Birincisi içsel özerkliğin, algılamının, belleğin ve gerçeği değerlendirmenin evrimi olan bireyselleşme ve farklılaşma, ikincisi uzaklaşma ve mesafe koyma, sınır oluşumu, anneye bağların çözülmesini içeren ayrılımdır. Bu dönemin başlangıcında bebeğin anneye bedeninin daha fazla farkındalığını içeren bir ilişki kurmaya başlaması dikkat çeker. Bebek bedenini annenin kucağına göre biçimlendirir. Bedeni ile annenin bedeni arasındaki mesafeyi ayarlama becerisi geliştirir. Çocuğun sağlıklı olması için onun anneden ayrılması, kopması gerekmektedir. Bu dönemde bağlanma davranışı yakınlık arayışı ile kendini gösterir ve küçük çocuklarda bağlanılan kişilerden ayrılma ile belirginleşir. Çocuğun bireyselleşip anneden ayrılabilmesi de, ancak ona güvenli bağlanabilmiş olabilmesi ile olanaklıdır (28,58). Bu sürede bebek anneden ayrıldığında ağlar, huzursuzluk işaretleri gösterir, annenin dönmesi ile birlikte veya annenin döndüğünden emin olduğunda ağlama sonlanır. Bu dönemin ardından çocuk yaşamında gerek birincil bakıcısıyla gerekse de diğer insanlarla geliştireceği karmaşık yapıdaki ilişkilere girer (28,39).

Sekizinci ayla birlikte bebekler çevrelerindeki ilişki örüntülerini anlamlandırmaya başlarlar. Bu dönemde, bebek gerçek ve belirgin bir objeye yönelmektedir. Bu ay öncesinde anne, bebek için çok önemli değilken, sekizinci aydan itibaren bağlanma ilişkisiyle bebek çok geniş yelpazede olan sosyal ilişkilerini sınırlandırmaktadır. Artık bebek, ilgisini, tüm ihtiyaçlarını karşılayan kişiye yöneltmektedir. Bu dönemden itibaren bebekler yabancı kişilerle karşılaştıklarında korku, kaygı ya da kaçma davranışlarında bulunmaktadırlar, 25'nci aydan sonra anneden bağımsız olan bebeğin annesiyle geliştirdiği karmaşık ilişki vardır (28,39).

Anne bebek bağlanmasının oluşumu ve anne bebek ilişkisinin gelişiminde, gebeliğin planlanması, gebeliğin istenmesi, annenin güven duygusu, ailenin sosyoekonomik ve kültürel durumu, eş ilişkileri, eş desteği, annenin ailesiyle ve sosyal çevresiyle olan ilişkileri, doğum şekli, ilk günlerde yaşanan anksiyete, anne ve bebeğin sağlık durumu, çocuk bakımı bilgisi gibi faktörlerin de etkili olduğu belirtilmektedir (55,57,58).

Ünal (2004)'ın belirttiği gibi; Fennel ve ark. (1974) yaptıkları bir deneyde iki anne grubundaki anne davranışları incelenmiştir. Birinci gruptaki annelere, bebekleri ile doğumdan sonraki ilk üç günde yoğun etkileşime girmelerine izin verilmiştir. İkinci gruptaki anneler ise, bebeklerini doğumdan çok kısa süre gören ve bir daha ancak kimlik saptama amacıyla saatler sonra gösterilen ve daha sonra onları ancak her dört saatte bir yirmi dakikalık emzirme sırasında görebilen annelerden oluşmuştur. Bir ay ve bir yıl sonra bebekleriyle erken dönem ve uzun süreli temas kurmuş olan annelerin bebeklerine daha bağlı olduğu görülmüştür. Anneler çocuklarından ayrıldıklarında onları özlediklerini daha sık ifade etmişler ve çocukları hakkında daha fazla konuşma gereksinimi duyduklarını belirtmişlerdir. Aynı anneler

bebeklerin muayenesinde doktorlara katılmaya, ağladıklarında onları yatıştırmaya ve onlarla konuşmaya eğilim göstermişlerdir (65).

Kavlak (2004) yaptığı çalışmasında, annelerin sosyo-kültürel düzeylerinin, çalışma durumlarının, aile tiplerinin, bir önceki çocuğun yaşının, doğum sonrası bebeklerini kucaklarına alma sürelerinin, doğum sonrası bebeklerine hissettikleri duygularının, bebeklerine hitap şekillerinin, bebeğin dış görünüş olarak benzediği kişi gibi bazı etmenlerin maternal bağlanmayı etkilediğini saptamıştır (35).

Bowlby uzun yıllar boyunca annelerinden ayrılıp, çocuk bakım evlerine yerleştirilen, bebek ve çocukların tepkilerini gözlemlemiştir. Annelerinden ayrı kalan çocukların, anneden ayrıldıklarında sıkıntı duyarak onu aramaya başladıklarını saptamıştır. Bu ayrılık anksiyetesine karşı tepkiler sırasıyla ağlama, keşfetme, başkalarının sakinleştirme çabalarına direnç gösterme, ardından umutsuzluğun gelmesi ve son olarak duygusal kopmanın gelişimidir. Ayrılık uzadığında, çocuğun uzamış ayrılığa tepkisinin başlangıçta protesto, ardından umutsuzluk, sonunda ayrılma şeklinde olduğu belirtilmiştir (5).

1.8.10. BABA-BEBEK BAĞLANMASI

Bağlanma teorisi 1970 yıllarından bu yana anne, baba ve çocuk üzerine araştırmalarda rehberlik etmiştir. Babaların tutumları çocukların güvenli bağlanmalarını ve direk/ indirekt gelişimsel sonuçlarını etkilediği bulunmuştur (41).

Babaların bakıma direk katılımı, ulaşılabilirliği ve çocuklarla bağlanma ilişkileri çocukların okul öncesi akademik hazırlığını ve ergenlikte akademik motivasyonunu etkilemektedir (18). Bunun aksine babaların olumsuz etkisi, olumsuz ebeveynlik tutumları ve çocuklarıyla olumsuz etkileşimleri çocukların güvensiz bağlanmasına, olumsuz çocuk-akran ilişkilerine ve çocuklarda davranış problemlerinin artmasına neden olur (41).

Çocuğun ruhsal gelişiminde annenin rolü çok fazla araştırılan bir konu olmasına karşın, babanın rolü konusunda yapılan araştırmaların sayısı oldukça azdır.

(59). Condon 2008 yılında PPAQ'u geliştirdiği çalışmasında gebeliğin planlanmış olma durumu ile doğum sonrası 6. ayda bağlanma puanları arasında anlamlı ilişki bulmuştur (10).

Genellikle bağlanma üzerine yapılan araştırmalar baba için de anneye benzer bir süreç göstermeye meyillidir. Tıpkı anne gibi baba da gebelik süresince, bağlanma davranışlarını geliştirir. Baba, eşinin karnında bebeğin hareketlerini hissettiğinde, ocuk ile doğrudan ilişkisi başlar. Babanın annenin karnında yeni yaşamı hissetmesi çoğunlukla baba bebek ilişkisini ve 'oyun oynamaları' başlatır. Babalık rolü gebeliğin teşhis edilmesiyle başlar ve doğumu takip eden aylarda gelişir (3).

Babalık rolüne geçiş de annelik sürecinin gelişimi gibi karmaşık bir süreçtir. Hem anne hem de baba için büyük bir sosyal değişiklidir. Baba olmak önemli bir yaşam deneyimi olmakla birlikte bu yaşama geçiş anksiyeteyi de beraberinde getirir. (7,26,52,53).

Baba doğumdan sonra babalık rolünü kabullenmeye başlar. Bebek de babalık rolünün kabullenilmesinde önemli bir faktördür. Babalar bebeğine bakma ve sevme duygusunu ancak doğumdan sonra geliştirebilirler. Doğumdan sonra babanın bebeğiyle duygusal ilişki kurabilmesi, fiziksel temasta bulunması gerekir. Anne ve bebek hastanede yattığı sürece babalar belirli saatlerde bebeklerini görebildikleri için bebekleri ile olan temas miktarından hoşnutsuzdurlar. Doğum eylemi ile ilgili koşullar babanın bebeğine bağlanma geliştirmesini engelleyebilir; çünkü babalar bu dönemde daha çok verdikleri destek ve bebeğin iyi olması ile meşguldürler (36).

Birincil bağlanma figürü çoğunlukla annedir. Buna karşın, pek çok bebekte temel bağlanma anneye olduğu kadar babayla da iyi olmaktadır. Anne tarafından desteklenen babaların, bebekleriyle aralarında güvenli bir bağlılık geliştirebilme olasılıkları yüksektir. Baba-bebek bağlanmasında bağlanma şekli ve ilişkinin

ayrıntıları anneye bağlı olarak değişmektedir. Eğer anne-babadan her ikisi de uyarıcı kaynağı ise, bebeğin, hem annesine hem de babasına güvenli bağlanma geliştirebilmesi olasıdır. Bunun gerçekleşmesinde, bebeğin algıları da etkilidir. Baba, anneye göre daha farklıdır. Sesinin tonu, giyimi, verdiği tepkileri, kokusu ve dokunuşu farklıdır. Bu sayede, bebek, anne ve babasının iki farklı kişi olduğunu öğrenmektedir. Anne ya da babasından ayrıldığı durumlarda da bebek, farklı bir sevgi kaynağının yanında olduğunu bildiğinden rahattır. Bu dönemde bebekler acıktıklarında ve yorulduklarında annelerini, aktif oyunlarda ise babalarını tercih etmektedirler (29,36).

Bağlanma konusunda, annenin etkisi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Baba bebek bağlanmasını belirleyen en önemli koşul, anne-babanın iletişim biçimidir. Eşlerin evliliklerine ilişkin algıları ve ilişkilerinden aldıkları doyumun derecesi ile duyarlı anne-baba olma arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (59).

Uyumlu ve mutlu evliliklerde baba bebek ilişkisinin olumlu yönde geliştiği ve babanın bebek bakımına katılımını arttırdığı saptanmıştır (3). Eşler arasındaki ilişkideki tutarlık bebeğin ilişki örüntülerini kavraması açısından da önemlidir. Anne ile baba arasındaki gerginlik, baba-bebek ilişkisinde olumsuz duygulanıma yol açmaktadır. Benzer durum babasını erken yaşta kaybetmiş çocuklar için de geçerli olabilir. Annenin babayı anış ve ifade ediş tarzı, sunulan ilişki örüntüleri, çevrenin verdiği bilgi ve tüm bunları çocuğun ne şekilde değerlendirip yorumladığı önemlidir. Ayrıca, askerlik, iş, hastalık gibi durumlarda ayrılığın süresi ve bu süreyi bebeğin nasıl geçirdiği sağlıklı bir bağlılığın kurulmasında etkilidir. Babanın, bebek ile yakın ve olumlu ilişki içerisinde bulunmasının, bebeğin yabancılarla daha rahat ilişki kurmasında etkili olduğu görölmüştür (59).

Erken bebeklik döneminde babaları ile sağlıklı ilişkiler kuran çocukların güvenli bağlanma geliştirdikleri bilinmektedir. Sosyal ve arkadaşlarının belirttiği gibi; Biller (1993) mutlu, bağımsız, kolay ilişki kurabilen ve araştırmacı çocukların babalarını incelediklerinde; baba ile çocuk arasındaki iletişimin, çocuğun bilişsel gelişimine uygun ve araştırmacı davranışlarını destekler nitelikte olduğunu bulmuşlardır. Sonuç olarak, bebek ile baba arasındaki bağlanmanın sağlıklı kurulabilmesi için babanın ilk bir yıl içerisinde bebeğin bakımı ile ilgili tüm faaliyetlere doğrudan katılması gerekmektedir (59).

Baba-çocuk arasında bağlanma ilişkisinin kurulmasında rol alan bir diğer etmense, babaya verilen geleneksel roldür. Geleneksel rol, evin ve ailenin korunması, ev içerisinde kuralların ve sınırların belirlenmesi ve ailenin geçiminin sağlanması gibi temel ilkelere dayanmaktadır (14,59).

1.8.11. ANNE VE BABAYA AİT BAĞLANMA FARKLILIKLARI

Birincil bağlanma figürü çoğunlukla anne olmasına rağmen baba bebek bağlanma ilişkileri de anneye olan bağlanmaya benzer etkiye sahiptir (29). Bununla birlikte anne-bebek ve baba-bebek ikili ilişkisinde annelik ve babalık örüntüleri arasında farklılıklar çalışmalarda tesbit edilmektedir.

Babanın bağlanması anneye göre ikinci derecede rol oynar. Babalar daha çok eşinin anneliğe hazırlanmasında duygusal destek sağlarlar. Baba annenin çocuğuna geliştirdiği bakım kalitesi ve çocuk gelişiminde önemli bir faktör olarak görülmektedir (35).

Üstünöz, gebelikte anne ve babanın fetüse bağlanmalarını karşılaştırdığı çalışmada, anne adaylarının bağlanmaları baba adaylarından anlamlı derecede

yüksek bulunmuştur. Bunun sebebini kadınların gebeliğin fiziksel belirtilerini hissetmesi olduğuna yorumlamıştır. Bununla birlikte yaş ve sahip olunan çocuk sayısı ile hem anne hem de baba adaylarının bağlanma puanları arasında negatif anlamlı ilişki saptanmıştır (67).

Erdoğan'ın belirttiği gibi; Clarke-Stewart (1978) altı aylık bebekleri gözlemleri sonucu, babaların bebeklerle ilişkilerinde fiziksel olarak annelerden daha uyarıcı davrandıklarını ve daha tahmin edilemez davranışlar sergilediklerini tesbit etti. Baba-bebek ilişkisinde sıklıkla banyo yapma, bebek arabası sürme gibi günlük rutin işlerin bile daha yoğun fiziksel aktivite ile yapılması gözlenmektedir. Bu davranışlara bebekler ve küçük çocukların daha pozitif karşılık verdiklerini belirterek, çocukların babalarından bu tür davranışları aradıklarını gözlediler (22).

Babaların çocuklarıyla meşguliyeti önemli bir şekilde fiziksel oyun üzerinedir (46). John ve Halliburton'un belirttiği gibi; Bowlby oyunun baba çocuk ilişkisinin önemli bir boyutu olduğunu, annenin oyun arkadaşlığı rolünün ise maternal bağlanma ilişkilerinin dışında olduğunu belirtmiştir (33). Bretherton ve arkadaşları (2005), babaların çocuklarıyla birlikte vakit geçirmeleri ve eşlerin bu durumu nasıl algıladıklarını değerlendirdikleri çalışmada eşler, babaların çocukların oyun arkadaşı olarak kendilerinden daha aktif olduklarını ifade etmişlerdir (9).

Doğumdan hemen sonra bebeklerini hala kendilerinin bir parçası olarak gören annelerin, bebeğin farklı bir birey olduğunu kabul etmesi için bir zaman periyoduna ihtiyacı vardır. Babaların böyle bir periyoda ihtiyacı yoktur (36).

Babaların bebeklerine pozitif duyguların gelişmesi ve bağ kurması doğum sonrası ikinci, üçüncü günde gerçekleşir. Babalar bebekleriyle daha çok sözel olmayan iletişime girmesi ve babalık rolü kimliğin kabul etmesi ilk bir ay süresinde gerçekleşir (36).

Bebeklerle verbal ve verbal olmayan iletişimde babalar daha kısa, daha gürültülü kelimeler kullanmakta, fiziksel uyarımı da fazlaca kullanırken, anneler daha düzenli ve tahmin edilebilir davranışlar sergilemektedirler. Bebeklerin babaları tarafından kucağa alınmaya 7-13 ay arasında daha pozitif karşılık verdikleri gözlenmiş, bunun nedeninin annenin bebekleri bakım için kucaklarına almalarına karşılık, babaların daha çok bebeğin isteği nedeniyle veya oyun için kucağa aldıkları şeklinde olabileceği ifade edilmiştir (22).

1.8.12. BAĞLANMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Bağlanma terimi, bebekle anne-baba arasında duygusal olarak olumlu ve karşılıklı yardım edici bir ilişkinin kurulmasını belirtir. Bu ilişki, uygun bir biçimde oluşup geliştiğinde, yetişkinler kendilerini bebeklerine uydururlar ve bebekler de yetişkinlere gereksinimleri hakkında ipuçları verirler. Böylece, karşılıklı geribildirimlerle bebek, yetişkinlere karşı güven geliştirir, yetişkinler de anne-babalık yeteneklerine güvenmeyi ve bebeklerine karşı iyi duygular kazanmayı başarırlar (62,69).

Bağlanma süreciyle ilgilenen pek çok kuramcı, kişinin erişkin hayatında diğer insanlarla kuracağı ilişkilerin niteliğini ve insanlardan beklentilerini, bu kişinin yaşamının erken dönemlerinde annesiyle kurduğu bağlanma ilişkisinin belirlediğini kabul eder. Anne ve çocuğun, özellikle korku dolu duygulanımlar ve stres altındayken birbirlerine sağladıkları rahatlık ve destek bağlanmayı oluşturur. Bağlanma, her iki tarafın da birbirlerinin gereksinimlerini karşılmasına bağlı olarak gelişen bir süreç olduğu için iki taraflı bir ilişkidir. Yeni doğan bebeğin, yaşamını sürdürmeye yönelik olarak beslenme, temizlik, ısınma, korunma gibi bazı temel gereksinimleri vardır ve bu gereksinimlerin karşılanması için bir bakıcıya muhtaçtır.

Çocuğa bakan kişi ise, anne (baba/bakıcı) bunu yalnızca bir görev olarak algılamakla kalmaz, bu eylemlerden mutluluk ve tatmin de sağlarlar. Bu etkileşim de onların arasındaki bağı giderek güçlendirir. Ancak, bu bağlanmanın oluşmasında bebeğin bazı davranışları özellikle etkili olur. Bebeğin, anne- babasıyla iletişimde kullandığı ve hayatının ilk dokuz ayında geliştirdiği davranışlarına bağlanma davranışları denir. Emme, sokulma/uzanma, bakış, gülümseme, ağlama bebeğin başlıca bağlanma davranışlarıdır (62).

Bağlanma sürecini olumsuz etkileyebilecek etkenler şöyle tanımlanabilir: Anne babalar ile çocuk arasındaki ilişkiyi tehdit edebilecek faktörlerden birisi aşırı ağlamadır. Ünal(2004)'ın belirttiği gibi; Bell ve Ainsworth'un yaptıkları araştırmada (1972), bebekler ağladığı zaman, anneleri aldırmadıklarında daha fazla ağladıklarını saptamışlardır. Bebekleri aşırı ağladığında annelerin onları bırakmayı tercih ettiği ve onlara aldırmadığı görülmüştür. Böylece, annelerin bebeklerini yatıştırma çabalarının yararsız görüldüğü, bir kısırdöngü ortaya çıktığı, annelerin bakımlarını geri çektiği belirlenmiştir. Daha fazla ağlamanın annenin daha fazla geri çekilmesine neden olduğu belirtilmiştir. Bazı bebekler ise olağandışı davranışlar göstermiş, anne babaların ise ipuçlarını yorumlamayı ya da bu davranışlar karşısında soğukkanlılıklarını korumayı son derece güç buldukları saptanmıştır. Bebekteki bu davranışlar anne-baba-bebek ilişkisinin bozulmasına neden olduğu belirtilmektedir. Bir başka nokta, anne babaların, görünümelerini bozan ciddi bedensel kusurları olan bebeklerle başa çıkamaması olarak belirlenmiştir. Çoğu zaman, onları terk etmekten, çok az bakım vermeye kadar değişik yollarla bebeklerini reddedebildikleri saptanmıştır. Ebeveynin bebeği reddetmesi bedensel kusurlar dışında başka nedenlerle de görülebilmektedir. Reddedilme her çocuğu etkiler, ama ne kadar etkileyeceği çocuğun duruma olan tepkisine bağlıdır. Çocuk davranış sorunları ve

alınanlık geliştirebilir, başka bir çocuk ise, diğer ebeveyni ile güçlü bir ilişki kurmayı deneyerek durumu dengeleyebilmektedir (65).

1.8.12.1. Bağlanma ve Psikopatoloji

Bowlby'e göre anne ve çocuk arasında kurulan güvenli bir bağlanma ilişkisi çocuğa sağlıklı psikolojik gelişim olanağı sağlar. Bowlby, bağlanmanın çocuklukla sınırlı olmadığını vurgulamış ve ilk bağlanma deneyiminin sonraki duygusal zincirleri kurma kapasitesini, evlilik problemleri ve çocuklarla yaşanan sorunlar gibi bir dizi yetişkin işlevsizliğini, nevrotik semptomları ve kişilik bozukluklarını etkilediğini öngörmüştür (5).

Çocukların birincil bakım verenleri ile olan ilişkileri sonucunda onların ulaşılabilirlikleri hakkındaki beklentileri şekillenir ve bu beklentiler benlik ve diğerleri modellerinin temelini oluşturur. Kişilerarası etkileşim örüntüleri içinde kazanılan bu içsel çalışan modeller (zihinsel temsiller) ("bağlanma figürü başkaları modeli" ve "benlik modeli") birbirlerini tamamlayıcı ve karşılıklı olarak birbirlerini doğrulayıcı biçimde gelişirler. Bakım verenin gerektiğinde ulaşılabilen, destekleyici, güven ve korunak sağlayabilen biri olarak deneyimlenmesi, çocuğun stres altında kaldığında uygun başa çıkma yöntemleri geliştirmesine yardımcı olur. Eğer bu güven ve doyum sağlanamazsa çocuk "güvensiz stratejiler" geliştirecektir. Bu stratejiler iki türdedir: bağlanma gereksiniminin maksimize edilmesi ya da bağlanma sisteminin aşırı uyarılması ve bağlanma sisteminin bastırılması ile bağlanma gereksiniminin minimize edilmesi. Bağlanma sisteminin aşırı uyarıldığı kişiler kompulsif tarzda yakınlık ve koruma ararlar ve reddedilme işaretlerine karşı aşırı duyarlıdırlar. Tekrarlayan biçimlerde, kişisel yetersizlikleri üzerinde durmaya yatkındırlar. Aksine bağlanma gereksinimini bastırma yoluna giden çocuklar ve erişkinler ise yakınlıktan rahatsızlık duyabilirler ve rahatsız edici düşünce ve anılarını paylaşmak, çözmek

yerine bastırma yolunu tercih edebilirler (25,54).

Bebeklikteki güvenli bağlanmanın sonraki yaşlarda diğer yakın ilişkilere daha başarılı biçimde girmelerini sağladığı ileri sürülmüştür. Yine, güvenli bağlanma stiline sahip bebeklerin okul öncesi dönemde daha sosyal davranışlar sergiledikleri ve arkadaşları arasında daha popüler oldukları; dürtüleri ve duygularını yönetmede daha esnek oldukları; arkadaşlarıyla pozitif yönde ilişki kurdukları; çatışma durumlarında bile ilişkileri sürdürebildikleri; empati kurabildikleri; yetişkinleri yaşa uygun biçimde kaynak olarak kullanmada etkili oldukları; ergenlik döneminde daha sorunsuz, kız-erkek arkadaş gruplarında başarılı işlevsellik ve kişilerarası duyarlılık gösterdikleri, kaygılı bağlanma tarzına sahip kişilerde ise daha fazla semptom görüldüğü, kolay engellendikleri, arkadaşlarıyla ilişkilerini sağlıklı bir şekilde sürdüremedikleri, ilişkilerini etkili grup işlevselliği içinde koordine edemedikleri öne sürülmektedir (25).

1.8.12.2. Başarılı Bağlanmaya Katkıda Bulunan Etkenler

Hayvanlarda anne-baba ile bebeğin birbirine bağlanmasında; doğuştan gelen, türden türe değişen en uygun dönemlerin ve içgüdüsel davranışların önemli olduğu görülmektedir. Daha üst türlerde, daha çok öğrenme ve deneyim anne-baba davranışını etkiler. İnsanlarda bağlanma süreci daha karmaşıktır ve herhangi bir zamanda hepsi eşit etkide bulunmayan çeşitli etkenler, annelik davranışının uyarılmasında rol oynarlar (69).

Babalar ve bebeklerin bağlanması konusu fazla araştırılmamıştır fakat çocuklarının birinin doğumunda bulunan ve bebeği tutmasına izin verilen babalar, bu bebeğe, diğer çocuklarından daha güçlü bir bağlanma gösterdikleri saptanmıştır. Bu durum, yetişkin erkek ve kadınların doğuştan benzer bakıcı eğilimlerine sahip olduklarını fakat toplumsallaşmanın, kadındaki bu tepkileri daha fazla artırdığını,

erkektekine de engel olduğunu düşündürmektedir (65).

Başarılı bağlanmayı etkileyen faktörlerden birisi de bebeğin yüzü, bedeni ve organların birbiriyle oranı gibi görünüm özellikleri ve hareketleridir. Bebeğin görünüm özellikleri, insana sevimli gelmekte ve hareketleriyle birlikte yetişkinde bebeğin çaresiz ve bağımlı olduğu duygusuna yol açmaktadır. Böylece görünüş ve hareket de yetişkinlerin bakıcı tepkilerini uyardırmaya yardımcı etmektedir (69).

Bir bebeğin yanağına, dudağına veya eline dokunulduğunda gösterdiği emme, yakalama gibi reflekssel tepkiler, bağlanmaya yardımcı olabilir. Bebeğin; acıkma, üşüme veya rahatsız olma gibi bir gereksinmesini ifade eden ağlamaları, yetişkinde uyarıcı bir rol oynar. Anne-babanın ağlama sesiyle hissettiği kaygı, bebeğin gereksinimlerine dikkat ettiklerinde hafifler ve bebek de ağlamayı keser. Böylece eş güdülenmiş bir etkileşim sıralaması oluşur. Yetişkin ağlayan bebeği, kucağına aldığı anda, bebek rahatladığı gibi bu beden teması, yetişkinde de olumlu bir tepki yaratmaktadır. Haz alma eğilimini güçlendiren beden temasının, bebekle anne-baba arasındaki bağlanmayı arttıracak ileri sürülmektedir. Çocuk yuvasındaki hemşireler veya bakıcılar, bebekleri beslerken kucaklarına almadan bebeklerin ağızına biberonu dayıyorlarsa, ten ve beden teması gerçekleşmediğinden bebekle bakıcı arasında hiçbir duygusal bağ gelişmez. René Spitz, çocuk yuvalarında, yetimhane ve kreşlerde yaptığı araştırmaların sonunda, buralardaki bebeklerin gelişimlerinin geri kalmasını, uyum bozukluklarını, sağlıklı doğan bebeklerin aniden ölmelerini, sevgi ve duygudan yoksun olan ortama bağlamıştır. Bunun adına “hospitalizm” denilmektedir (69).

Anne-babalar, bebek onlara dikkat ettiğinde ve gözleriyle onları takip ettiğinde, haz duyabilirler. Bebekler, iki aylık olmadan önce, insan yüzüne olduğu kadar, hareket eden veya insan yüzüne karşıt olan ve benzerlik oluşturan diğer görsel uyaranlara da dikkat ederler. Bebekler, iki - dört ay arasında, bulanık bir yüz kavramı

geliştirirler ve yüzlere gülümserler. İki aylıktan küçük bebekler için gülümseme ve cıvılda, gerçek “toplumsal davranışlar” değildir. Kör bebekler bile gülümser, bu durum gülümsemenin doğuştan olduğunun bir belirtisidir. İlerleyen aylarda, gülümsemenin miktarı her kültürün ona verdiği değere bağlıdır. Altıncı aydan itibaren her bebek, insanların bakış ve seslerine güler. Sekizinci ayda gülümseme, mekanik olmaktan çıkarak pozitif duygu halini alır ve bilinçli gülümsemeye dönüşür. Görsel tepki, gülümseme ve cıvılda, yetişkinlerde olumlu tepkiler yaratır ve bu nedenle anne-baba-çocuk ilişkisinin gelişiminde önemlidir (69).

1.8.12.3. Bağlanmada Sorunlara Yol Açan Etkenler

Bağlanmayı kolaylaştıran etkenler ve bağlanma süreci anlaşıldığında, bağlanmanın her zaman başarılı olmadığı da açıklık kazanır. Eğer sorunlar tanınabilirse, birçok durumda bağlanma kolaylaştırılabilir (69).

Diğer Çocuklarla Sosyal İlişkiler: Bebekler, kendilerinden biraz büyük çocuklara yetişkinlere olduğu gibi davranırlar. Fakat yaşıtlarına davranışları farklıdır.

Yapıcı ve Yapıcı(2005)'ının belirttiği gibi; Bühler, ilk sosyal ilişkinin oyuncak değış-tokuşu olduğunu belirtir. Yaptığı araştırmada; 6–24 aylık bebekleri ikişer ve üçerli gruplara ayırmış ve bazılarına oyuncak vermiş bazılarına vermemiştir. Birinci yılın ikinci yarısında olan bebekler, oyuncakları birbirlerine vermişler, göstermişler ve böylece ilk sosyal ilişkiye girmişlerdir. Bazıları bundan kaçınmış, bazıları diğlerinin elindeki oyuncacı zorbalıkla almak istemişlerdir. Bühler'e göre böylece ilk yaşın davranışları olarak; hâkimiyet, emre uymak ve rekabetler başlamış olur (69).

İki yaşında durum biraz değışir; canlı, hareketli çocuklar, sakin olan akranları arasında hemen kendilerini belli ederler ve bu yaşa gelen çocuklar, ne istediklerini iyi

ifade ederler. Üç yaşında, sosyal ilişkinin bütün olumlu yanları; güven, sevgi, yardımlaşma, paylaşma gibi veya kavga, vurma, bağırma gibi durumlar görülür (69).

İnat: iki-dört yaş arası inatçılık dönemidir, özellikle üç yaşa “inat yaşı” denir. Bazı çocuklar, inatçılığı şiddetli bir biçimde yaşarlar, bazıları da çok hafif, belli belirsiz geçirirler. Anne-babanın yapacağı en iyi iş, çocuğa karşı aşırı ısrarcı olmamaktır. Üç yaşına gelen çocuklar, kendi bedenlerinin ve isteklerinin farkına varıp çevreleri ile aralarına bedensel bir “ben”lik sınırı çizmeye başlarlar. “Ben”, “sen” ile karşılaştırma sonucu oluşur ve giderek gelişir. Yine bu dönemde çocuklar, istekleri doğrultusunda planlarını yapıp bu planlarını çevredekilere kabul ettirebileceklerini de keşfederler. Fakat bu planların bazıları uygulamaya geçirildiğinde, çatışma çıkabilir; çocuk, birdenbire artık yıkanmaktan vazgeçtiğini veya uyku saati gelip geçtiği halde uyumak istemediğini bildirdiğinde ve yapmamak için inatla karşı koyduğunda çatışma, beceri motivasyonu ile doğrudan bağlantılı görünmektedir. Çünkü her çocuk, kendi kendini idare edebilme becerisine sahip olmak ister. Bu nedenle çocuklar aşırı engellenmemeli, yaptığı planlar ne kadar saçma sapan olursa olsun, çocuğun kendine güveni ve inancının gelişmesi için arada bir göz yumulmalıdır (69).

Çocuğun inadıyla çatışmaya girmek de onu tamamen kendi haline bırakmak da olumsuz etki yapar. İnat ve çatışma çağında, çocukla ortak bir noktada buluşmak için onun anlayabileceği açıklamalar yapılmalıdır (69).

Saldırganlık: Çocuklarda saldırganlığın izlerine, ilk kez iki yaşlarında, “kendinin, benliğinin ilk farkına varma ve bunu annesine kabul ettirmeye çalışma” döneminde rastlanmaktadır. Çocuk, bir taraftan artık kayıtsız şartsız bağlı olduğu anneden kopup uzaklaşmaya çalışmakta, diğer taraftan her şeyi karıştırdığı için azar

işittiği annesine karşı saldırganlık göstermektedir. Çocuk bu arada bir an yumuşak, söz dinler ve sevgi doluyken, bir an sonra öfkeli, kızgın ve saldırgan olabilmektedir. İki yaşlarındaki saldırganlık en çok yemek sırasında ortaya çıkmakta; anne onu azarlayınca, tek bir lokma yemek istememekte, yese de tükürebilmektedir (69,70).

Okul öncesi ve okul yıllarında saldırganlığın derecesi; çocuğun özelliklerine, içinde yaşanılan ortama, çocuğun o döneme kadar geçirdiği korku deneyimlerine bağlı olarak değişmektedir. Aile içerisinde, eşler arasında kavga, küfür, elle müdahaleler yaşanıyorsa veya anne baba saldırgan özellikler, davranışlar sergiliyorlarsa çocuklar için bu durum, iyi bir model oluşturmamaktadır. Saldırganlık, kardeşler arası çatışmalara da yol açmaktadır (69).

Korkular: Okul öncesi devrede, çocukların çeşitli korkuları vardır. Korku; bazı çocuklarda çok şiddetli, bazılarında hafif veya bazılarında uzun, bazılarında kısa süreli olabilmektedir. Çocuklarda görülen korkuların bazıları gerçek, bazıları hayalî, bazıları da gelip geçici korkular olabilmektedir. Gerçek korkuların nedeni, günlük yaşamdaki; sıcak bir sobaya elini sürmek, yoğun trafikte yolun karşısına geçmek gibi tehlikeli durumlarla karşılaşmaktır (69).

Son çocukluk döneminde bazı toplumsal özellikler görülmektedir. Bunlar;

♣ Kolay etkilenme; çocuk kendi arzusunun başkaları doğrultusunda olduğuna inanır.

♣ Karşıt görüşte olma; çocuk düşünce ve hareketleriyle diğer çocuklara karşıttır. Kendi akranlarının düşüncelerini kabul ediyorsa erişkinlerin görüşlerine karşı koyar. Bu çocukluk dönemi boyunca devam eder (69).

Rekabet; orta çocukluk dönemindeki Çete Çağı boyunca sürmektedir. Rekabet üç biçimde görülür:

✓ Grup üyeleri arasında

- ✓ Kendi grupları ile rakip gruplar arasında
- ✓ Grupla sosyal kurumlar arasında (65).

1.8.13.BABA-BEBEK BAĞLANMASINDA HEMŞİRENİN SORUMLULUKLARI

Bağlanma, yaşamın ilk günlerinde başlayan, duygusal yönü ağır basan ve olması beklenen bir durumdur. Doğumdan sonraki ilk saatlerde ve günlerde bebekle bedensel temasın ilk bağlanmaya çok önemli katkısı olduğu bilinmektedir (62).

Güvenli bağlanma ve sağlıklı duygusal gelişim bireyin ve toplumun gelişimi bakımından en önemli sosyal kapitaldir. Bu nedenle, erken dönemde duygusal gelişimle ilgili koruyucu ve risk faktörlerinin saptanması önem arz etmektedir.

Hemşireler doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası dönemde aile ve bebeğe bilinçli hemşirelik yaklaşımı ile bağlanma sürecinde sevgi oluşumunu başlatma ve sürdürmede yardımcı olmalıdırlar (15).

Hemşireler aile ile her karşılaştıklarında ailenin baş etme stratejilerini güçlendirmeli, bebek bakımı konusunda kendilerine olan güveni arttırmalı ve annelik/ babalık rollerini geliştirmelerine yardımcı olmalıdırlar. Hemşireler bağlanmanın multifaktöriyel bir süreç olduğu gerçeğini göz önüne alarak, aile bebek etkileşimi ve kalitesini arttırmaya yönelik aileyi desteklemeli ve cesaretlendirmelidir (35, 51).

Hemşireler, ailenin gebelik sürecinden başlayarak, annelik ve babalık rollerine geçişte ebeveynleri destekleyerek, onları yeni bir yaşam dönemine hazırlamak için gerekli girişimlerde bulunmalıdırlar (3).

Hemşireler çeşitli nedenlerle bebekleriyle erken temas kuramayan ailelere bu

durumun doğrudan probleme yol açmayacağı güvencesini vermeli ve endişelerini gidermelidir. Çünkü erken temas bağlanma ilişkisinin oluşum sürecini güçlendiren bir faktör olmasına karşın olmazsa olmaz bir öge değildir (58).

Hemşireler genişleyen ailelerde anne babaların değişen rollerine geçişte etkileşimde bulunacak eşsiz bir konumdadırlar. Toplumda büyüyecek olan yeni nesil çocukların sağlıklı gelişmelerinde hemşirelerin önemli işlevleri vardır (3).

1.8.14.GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Belirli bir kültürde ve dilde geliştirilen bir ölçek o kültüre özgü kavramlaştırma ve örnekleme özelliklerini taşır. Aynı ölçeğin diğer kültür ya da dillerde uygulanabilmesi için yapılan sistematik hazırlık çalışmaları “ölçek uyarlaması” olarak adlandırılır (1).

Uyarlama aşamaları, ölçeklerdeki anlatımların/maddelerin eş anlama gelip gelmediğinin denetlenmesinden başlayarak, ölçeğin iç yapısında ve psikometrik özelliklerinde değişimler olup olmadığının ortaya çıkarılmasına kadar giden bir dizi anlamsal, kültürel ve istatistiksel işlemi içermektedir. Değişkenin boyutunu ölçmede kullanılacak ölçme aracının standart bir ölçme aracı olması verilerin istatistiksel özelliklere sahip veriler olmasını sağlayacaktır. Ölçeğin standart bir ölçme aracı olabilmesi için “geçerlik” ve “güvenirlilik” olarak nitelendirilen iki özelliğe sahip olması istenir (21,27).

1.8.14.1. GEÇERLİK

Geçerlik, bir veri toplama aracının, incelemeyi amaçladığımız kuram, kavram ya da değişkenle ilgili bileşenleri ne derecede kapsadığını ya da yansıttığını yargıladığımız özelliktir. Geçerliğin sınanması için geliştirilmiş birden fazla yöntem

vardır ve bunlar araç geçerliği gibi karmaşık bir olgunun değişik yönlerinin kanıtlanmasında kullanılır (21).

1.8.14.1.1. DİL GEÇERLİĞİ

Bir kültürde kullanılan bir ölçeğin başka bir kültürde de kullanılabilmesi için yapılan işlem “çeviri” işlemi değil “uyarlama” süreci olmalıdır; çünkü bir ölçeğin başka bir dile çevrilmesi, o ölçeğin yapısını bir ölçüde değiştirir. Farklılıkların azaltılması veya en aza indirilmesi ve çevrilen dili kullanan insanlara uygulanarak standardizasyonunun yapılması, ölçek uyarlamasının temelini oluşturur (1).

Ölçek uyarlama çalışmalarının ilk basamağı ölçeğin çevirisidir. Bu ilk basamak; oldukça yoğun dikkat ve önem verilmesi gereken bir bölümdür. Uyarlamanın psikometrik bölümünde; zaman alıcı ve karmaşık olan bu sürece özen gösterilmesi, ölçeğin güvenilirlik ve geçerliği için büyük önem taşımaktadır . Aksayan ve Gözüm, kültürler arası ölçek uyarlaması yapılırken; çeviri sürecinde; çevirmen seçimi, çeviri tekniği ve geri çeviri gibi konulara çok dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir (1).

1.8.14.1.2. İÇERİK (KAPSAM) GEÇERLİĞİ

Bir ölçeğin başka bir dile çevrilmesi, o ölçeğin yapısını değiştirir. Bu kaçınılmaz değişim, kavramlaştırma ve anlatım farklılıklarından ileri gelir. Farklılıkların en aza indirilmesi için ölçek maddelerinin özenle incelenmesi, gerekli düzeltmelerin yapılması, uyarlama işleminin temelini oluşturur (1).

İçerik (kapsam) geçerliği, bir testin bu testle ölçülmek istenen davranışları ne derece kapsadığıdır. Daha açık bir anlatımla içerik geçerliği, bütünün ve alt boyutlarının ölçülmek istenen alanı ölçüp ölçmediğini ve ölçülecek alan dışında

farklı kavramları barındırıp barındırmadığını değerlendirmek amacı ile yapılır. İçerik geçerliğini sağlamada, öncelikle incelenecek değişkenin özgül boyutlarını kapsayan bir taslağın en az üç kişiden oluşan bir uzmanlar grubunun görüşüne sunulması gerektiği ve bu uzmanların bağımsız olarak değerlendirme yapmaları ve görüş belirtmeleri önerilmektedir (1,21). Burada sözü edilen uzman kişi, testin hazırlandığı bilim dalını iyi bilen kişidir. Uzmanlar ölçeğe Content Validity Indeks (CVI) kullanılarak her bir maddenin ölçüm değeri ile ilgili olarak 1=Uygun değil; 2=Maddenin uygun şekilde değiştirilmesi gerek; 3=Uygun, ancak ufak değişiklik gerekiyor; 4=Çok uygun; değerlendirmesini yapmak için bunlardan birini işaretlemektedirler. Uzmanların öneri ve eleştirileri doğrultusunda ölçek yeniden yapılandırılır (23,72).

1.8.14.2. GÜVENİRLİK

Güvenirlilik, her ölçme aracının taşıması gereken temel özelliklerden biridir ve bilimsel bir çalışmanın ön koşuludur. Güvenirlilik bir ölçme aracının duyarlı, birbiriyle tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilmesidir. Diğer bir deyişle aynı değişkenin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılıktır, ölçüm yanlışlarının olmaması anlamını taşır. Güvenirlilik ölçme amaçlı veri toplama araçları için vazgeçilmez olan bir niteliktir. Güvenirliği saptamanın değişik yolları vardır ve bunların her biri araç başarımının ayrı bir yönü ile ilgili bilgiler sağlar. Kavramsal ve istatistiksel olarak güvenirlilik, bir testteki gerçek farklılıkların, toplam farklılığa oranıdır. Bir ölçeğin güvenirlilik katsayısının bulunmasında çeşitli yöntemlerden yararlanılmaktadır. Bu yöntemler; hata kaynaklarından hangisinin dikkate alınıp alınmadığına, içinde bulunulan koşullara, ölçeğin tekrar uygulama olasılığının bulunup bulunmamasına,

ölçeğin paralel formunun varlığına ya da yokluğuna, ölçeğin bir güç ya da hız testi oluşuna göre seçilip kullanılmaktadır (21,27).

Güvenirlilik, hesaplanmış bir korelasyon katsayısı (r) ile belirlenir ve “0” ile “1” arasında değişen değerler alır. Değer bir (1.00)’e yaklaştıkça güvenirliliğin yüksek olduğu kabul edilir. Korelasyon katsayısı, iki değişken arasındaki ilişkinin kusursuzluk derecesini özetler (23,27).

1.8.14.2.1. ZAMANA KARŞI DEĞİŞMEZLİK (TEST-TEKRAR TEST GÜVENİRLİĞİ)

Bir ölçeğin güvenirliliğinin sınanması için kullanılan yöntemlerden biri “zamana karşı değişmezlik”tir. Zamana karşı değişmezlik ile ölçeğin istikrarlılığı değerlendirilir. Devamlı özellikler ile ilgili ölçmelerde aranan güvenirliliğin tahmininde aynı ölçme aracı, aradan belli bir süre geçtikten sonra aynı gruba tekrar uygulanır ve bu iki uygulamadan elde edilen ölçümler arasındaki ilişki bulunur (23).

Zamana karşı değişmezlik ölçütü, her hangi bir şeyin benzer koşullar altında ve belli bir zaman aralığı ile ölçümleri sonucu elde edilen veri grupları arasındaki ilişkidir. İki test arasındaki süre birinci uygulamada verilen yanıtları hatırlamaya yetecek kadar kısa, ölçeğin ölçtüğü özellik bakımından yanıtlayıcıların önemli ölçüde değişmelerine yetecek kadar uzun olmamalıdır. İki ölçüm arasındaki süre, ölçülen özelliğe göre değişmekle beraber genellikle 2-6 hafta arasında yeterli olabilmektedir (23,27).

Testin tekrar yönteminde iki farklı yol izlenir.

1) Test bir gruba aralıksız veya kısa bir dinlenmeden sonra uygulanır. Buna “aralıksız yöntem” denir.

2) İki ile dört hafta gibi bir zaman aralığı içinde iki kez uygulanır. Buna da “aralıklı yöntem” denir. Test tekrar test yaklaşımı, zaman aşımında bir aracın değişmezliğini kestirmek için kullanılmaktadır, kısa aralıklı ölçümlerde yüksek katsayılar elde edilirken, uzun aralıklı ölçümlerde değişimlere bağlı olarak daha düşük güvenilirlik katsayıları oluşabilmektedir (23)

Güvenirliği bulmak için uyumu Kappa uyum analizi hesaplanır. Kappa uyum analizine göre kappa katsayısı 0-1 aralığında değer alır ve buna göre, 0.93-1.00: mükemmel, 0.81-0.92: çok iyi, 0.61-0.80: iyi, 0.41-0.60: orta düzeyde 0.21-0.40: ortanın altında ve 0.01-0.20: zayıf uyumu tanımlamaktadır (6).

1.8.14.2.2.ÖLÇEĞİN İKİ YARI TEST GÜVENİRLİĞİ

Bir ölçeğin iki yarıya bölünmesi ile elde edilen güvenilirlik katsayısı, eşdeğer iki yarı güvenilirliği olarak adlandırılır. İki yarı test güvenilirliği, maddelerin tek-çift, ilk yarı-son yarı veya yansız olarak iki eş yarıya ayrılarak testin iki yarısı arasındaki ilişkiden hareketle Spearman-Brown formülü kullanılarak testin tamamı için hesaplanan korelasyon katsayısı ile açıklanır. İki yarı test güvenilirliği, elde edilen test puanları arasındaki tutarlılığı gösterir. İki yarı test güvenilirliğinde, testin bir yarısında yer alan maddelerin diğer yarısındaki maddelerle aynı davranışı örneklediği kabul edilir (27).

İki yarı test güvenilirliğinde, test iki yarıya ayrılmaktadır. Testin bu iki yarısı ayrı ayrı puanlanmakta ve bireylerin iki yarıdan aldıkları puan arasındaki korelasyon bulunmaktadır. Testi yarılama yönteminde test iki eşit parçaya bölmede “random” “testin birinci yarısı ile ikinci yarısı” ya da “tek ve çift numaralı sorular” gibi üç yöntem kullanılmaktadır (23,27).

1.8.14.2.3. İÇ TUTARLIK

Güvenirlilik analizlerinin önemli bir diğeri adımı da iç tutarlık ya da homojenitedir. İç tutarlığın dayandığı temel görüş, her ölçme aracının belli bir amacı gerçekleştirmek üzere, birbirinden deneysel olarak bağımsız ünitelerden oluştuğu ve bunların bir bütün içinde, bilinen ve birbirine eşit ağırlıklara sahip olduğu varsayımıdır (23,27).

Ölçek iç tutarlığı için Pearson Momentler Korelasyon Katsayısı hesaplanmaktadır. Madde toplam korelasyon (r) yükseldikçe, ifadenin etkililik düzeyi artar, azaldıkça düşer, r değerinin 0.20 olması minimum etkililik derecesi olarak kabul edilmektedir (23,34).

1.8.14.2.4. CRONBACH ALFA GÜVENİRLİK KATSAYILARI

Ölçeğin iç tutarlığını ölçmek için kullanılan bir diğeri yöntem Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısının hesaplanması yöntemidir. İç tutarlılık katsayısı, ölçekteki tüm maddelerin aynı özelliği ölçtüğü varsayımına dayanmaktadır. Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı; ölçekte yer alan maddelerin varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır (20,21). Likert tipi bir ölçeğin iç tutarlığını değerlendirmek için, Cronbach Alfa ya da Alfa Katsayısı olarak bilinen güvenirlilik ölçütünün kullanılması gerekir. Birbiri ile yüksek ilişki gösteren maddelerden oluşan ölçeklerin alfa katsayısı yüksek olur (27).

Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin homojenliğinin bir ölçüsüdür. Birbiriyle yüksek ilişki gösteren maddelerden oluşan ölçeklerin katsayısı ne kadar yüksek olursa bu ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbiriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu şeklinde yorumlanır (19,27,34).

Güvenirlik katsayıları olabildiğince 1'e yakın olmalıdır. Alpha katsayısının 0.70 – 0.80 olması aracın araştırmada kullanılması için yeterli olduğu ifade edilmektedir. Alpha katsayısı;

- $0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.
- $0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirirdir.
- $0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (27,34).

BÖLÜM II

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu araştırma, baba- bebek bağlanmasını ölçmek amacıyla kullanılan Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanarak babalar üzerinde geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacı ile metodolojik olarak yapılmıştır.

2.2. ARAŞTIRMADA KULLANILAN GEREÇLER

Araştırmanın verilerinin toplanmasında;

- Örnekleme alınan babaların sosyo-demografik ve diğer değişkenlerin özelliklerini belirleyen “ Baba-Bebek Tanıtım Formu” (Ek I) ve “Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği” kullanılmıştır (Ek II).

2.2.1 Veri Toplama Araçları

2.2.1.1. Baba-Bebek Tanıtım Formu

Araştırmada örnekleme alınan babaların sosyo-demografik ve diğer değişkenlerin özelliklerini belirlemeye yönelik, ilgili literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen Baba-Bebek Tanıtım Formu (Ek I) kullanılmıştır. Baba-Bebek Tanıtım Formu, babaların sosyo-demografik ve evliliğe ilişkin özelliklerini, eşinin sosyo-demografik özelliklerini, bebeğe ilişkin özelliklerini, bebek doğmadan önce babalığa hazır olup olmadıkları ve kendilerini nasıl bir baba olarak tanımladıklarını içeren 16 sorudan oluşmuştur.

2.2.1.2.Baba- Bebek Bağlanma leği (Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire (PPAQ))

Baba- Bebek Bağlanma leği (Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire) (PPAQ) doğum sonrası baba- bebek bağlanmasını değerlendirmek amacıyla, John T. Condon tarafından geliştirilmiş, 2008 yılında Journal of Reproductive and Infant Psychology’de yayınlanmıştır (10).

Condon ocuk sahibi olmayan, ilk kez bebek bekleyen baba adaylarını eşleriyle birlikte Avustralya’daki iki büyük hastanenin antenatal kliniklerinde belirlemiş, gebeliğin ortalama 23. haftasında, postpartum 3., 6. ve 12. aylarda görüşmelerini gerçekleştirmiştir (10).

Ölçek oluşturulurken bağlanma ile ilgili literatürler ve klinik deneyimler temel alınmış ve 15 baba ile yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sonucunda Condon ilk önce baba - bebek bağlanmasının potansiyel göstergesi olan davranışları ve deneyimleri yansıtan 31 maddelik PPAQ’u oluşturmuştur. Hazırlanan 31 maddelik ölçek, yakın zamanda bebek sahibi olan 65 baba tarafından doldurulmuş ve Nunaly tarafından tanımlanan istatistiksel madde içerik analizi tekniği kullanılarak iç tutarlılığı maksimum olan 19 maddeye indirilmiştir. Ölçeğin her bir maddesi 1’den 5’e kadar puanlandırılmaktadır ve ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95 arasında değişmektedir (10).

Baba – Bebek Bağlanma leği 19 maddelik bir ölçek olup, ölçekte 1. 2. ve 3. maddeler **a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5** puan olarak kodlanmaktadır. 4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler **a=5, b= 4, c=3, d=2 ve e= 1** şeklinde ters kodlanmaktadır. 6. 17. 18. ve 19. maddeler **a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5** şeklinde 7. 9. 11. ve 15. maddeler ise **a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1** şeklinde ters kodlanmaktadır. 8. madde **a=5 b= 1** ve son olarak

13. ve 16. madde **a=5, b=3, c= 1** şeklinde kodlanmaktadır.

Condon 6. Aydaki veriler için temel bileşen analizini kullanarak faktör analizini gerçekleştirmiş ve gözlenen değerler sonucu baba bebek bağlanmasının temel boyutlarını temsil eden % 45'lik varyansla 3 alt faktör oluşturmuştur. Bunlar; birinci faktör %27'lik varyansla 'sabır ve hoşgörü', bebeğe karşı sinirlilik ve sıkılganlık gibi negatif duyguların olmayışını ve bebekle etkileşimde sabır ve hoşgörünün varlığını ifade eder. İkinci faktör %11'lik varyansla 'etkileşimde zevk', bebekle aktif etkileşimdeki hoşnutluk, memnuniyet ve yeterlilik hislerini ifade eder. Bebekle olan etkileşimin uzun sürmesini istemeye yöneliktir. Üçüncü faktör %7'lik varyansla 'sevgi ve gurur'dur. Bebekle etkileşim esnasındaki deneyimleri kapsayan, ikinci faktörün aksine bebeğe karşı olan duyguların daha sabit ve sürekliliğini ifade eder. Bu faktörün başlıca öğeleri bebeği sahiplenme, benimseme ve bundan gurur duymadır.

Ölçekle ilgili olarak 12. aydaki veriler için ise bu üç alt ölçeğin %42'lik varyansı ortaya çıkmıştır. Etkileşimde zevk alt ölçeği % 25'lik varyansla baskın faktör olurken, sevgi ve gurur % 10, sabır ve hoşgörü ise %7 varyans oluşturmuştur. Condon bu değişimin büyüyen bebekle birlikte baba bebek ilişkisindeki doğal değişikliklerden kaynakladığını düşünmüştür (10).

Ölçeğin alt ölçeklerinin puanlaması ise şu şekildedir:

Sabır ve hoşgörü= soru1+soru 2+ soru6 + soru11+ soru13+soru17 + soru18+ soru19

Etkileşimde zevk = soru4+soru5 + soru8+ soru9+ soru10 + soru12 +soru15

Sevgi ve gurur = soru3 + soru7 + soru14 + soru16

Ölçeğin 6. Ayda Cronbach Alpha katsayısı 0.81, 12. ayda Cronbach Alpha katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerde ise 6. ayda 'sabır ve hoşgörü' Cronbach Alpha katsayısı 0.75, 'etkileşimde zevk' ve 'sevgi ve gurur' Cronbach

Alpha katsayısı 0.71 olarak bulunurken 12. ayda bu alt ölçeklerin Cronbach Alpha katsayıları sırayla; 0.70, 0.65, 0.62 bulunmuştur. Bağlanma puan ortalamaları ise 6. ayda 79.2 , 12. ayda 80.2 olarak bulunmuştur (10).

Yapı geçerliğinde, 6. aydaki bağlanma puanları ile depresyon (EPDS) (r: -0.24) ve negatif etki (PANAS N) (r: -0.22) arasında negatif korelasyon, ruhsal iyilik yüksek indeksi (MHI) (r: 0.26) ve pozitif etki (PANAS N) (r: 0.40) arasında pozitif korelasyon bulunmuştur ($p < 0.001$). Onikinci ayda ise bağlanma puanları ile depresyon(EPDS)(r: -0.27) ve negatif etki (PANAS N) (r: -0.18) arasında negatif korelasyon, ruhsal iyilik yüksek indeksi (MHI) (r: 0.33) ve pozitif etki (PANAS N) (r: 0.34) arasında pozitif korelasyon bulunmuştur ($p < 0.001$) (10).

Ölçeğin beş farklı analizi yapılmıştır. İlk olarak ölçeğin alt ölçeklerinden kaynaklanan örüntüsüyle birlikte babaların doğum sonrası bağlanma durumunun temel boyutlarını incelemek için faktör analizi yapılmış, daha sonra istatistiksel anlamda normal bağlanma'yı tanımlayan puan aralığı tanımlanmış ve özellikle vurguları belirlemek için puanların dağılımı incelenmiştir. Daha sonra doğum sonrası baba-bebek bağlanma skorlarının sürekli ölçülebilir olduğunu açıklamak için 6. ve 12. aylarda toplanan verilere paired t testi yapılmış ve bu aylarda toplanan veriler kullanılarak ölçeğin iç tutarlılığı (cronbach alpha) hesaplanmıştır. Bu ölçümler ölçeğin geçerli ve güvenilirliğini ifade etmektedir. Son olarak bağlanma skorları ve kanıtlanmış teoriler ve önceki maternal araştırmalardan elde edilen değişkenler (The Mental Health Index, Edinburgh Postnatal Depression Questionnaire, Positive and Negative Affect Schedule, The Intimate Bond Measure Dyadic Adjustment Scale, Infant Temperament Scale) arasındaki ilişki açıklanarak ölçeğin yapı geçerliği yapılmıştır (10).

Condon, kabul edilen doğum sonrası baba-bebek bağlanma modelleri açısından 3. ayın çok erken olduğunu düşünerek verilerini postpartum 6. ve 12. ayda toplamıştır, 6. ayda 241 baba, 12. ayda 220 aynı baba üzerinde uygulamıştır (10).

Condon, ölçeğin yaşamın ilk yılında uygulanabilecek bir araç olduğunu belirtmiştir. Ölçek toplam puan ve alt ölçek puanları üzerinden yorumlanmakta, yüksek puan bağlanmanın yüksek olduğunu ifade etmektedir (10).

2.3.ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında sırasıyla, 19 maddeden oluşan ölçeğin Türkçe uyarlaması; psikolinguistik özelliklerin incelenmesi/dil uyarlaması ve psikometrik özelliklerin incelenmesi olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir.

2.4. ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma verileri, 15 Mart – 15 Haziran 2010 tarihleri arasında, Bornova Sağlık Grup Başkanlığına bağlı 6 No'lu Atatürk ve 17 No'lu Altındağ Aile Sağlığı Merkezlerinde toplanmıştır. Araştırma, ön çalışması tamamlandıktan ve izinler alındıktan sonra mesai saatleri içinde yürütülmüştür.

2.5. ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Bornova Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı Aile Sağlığı Merkezleri 2009 yıl sonu verilerine göre 397.857 nüfusa hizmet vermektedir. Bornova Sağlık Grup Başkanlığı'na bağlı 22 aile sağlığı merkezine kayıtlı, 0-12 ay bebek sayısı 5516'dır.

Araştırmanın evrenini İzmir ili Bornova Sağlık Grup Başkanlığına bağlı 22 Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı babalar oluşturmuştur.

2.6. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örnekleme, Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği madde sayısı olan 19'un 10 katı olacak sayıda 190 baba alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini, Bornova Sağlık Grup Başkanlığına bağlı 22 Aile Sağlığı Merkezlerinden Bornova ilçesinin genel nüfus ortalamasını yansıttığı için 6 No'lu Atatürk ve 17 No'lu Altındağ Aile Sağlığı Merkezleri (ASM) oluşturmuştur.

Belirlenen ASM'lerin (6 no'lu Atatürk ve 17 No'lu Altındağ A.S.M) 2009 yıl sonu verilerine göre 0-12 ay aralığında olan toplam bebek sayısı sırasıyla 431 ve 472'dir. Atatürk A.S.M. 32349, Altındağ A.S.M . 33298 nüfusa hizmet vermektedir.

Araştırma kapsamına, belirlenen merkezlere kayıtlı, bebekleri 6-12 ay arasında olan, araştırma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 190 baba alınmıştır.

Araştırmaya alınma kriterleri;

- En az 18 yaşında olan,
- En az ilkokul mezunu olan / okuma yazma bilen,
- Psikolojik tedavi görmeyen,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olan,
- Akut bir problemi yada anomalisi olmayan bebeklerin babaları çalışmaya alınmıştır.

2.7. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ VE SÜRESİ

Araştırma, 6-12 aylık sağlıklı bebeği olan, kontrole ve/veya bebeklerin 3.doz aşılıklarını yaptırmak üzere belirlenen merkezlere gelen babalara uygulanmıştır. Araştırma kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan babalar araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmacı tarafından araştırmada kullanılacak olan Baba-

Bebek Tanıtım Formu babalarla yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği babaların kendisi tarafından doldurulmuştur.

Baba-Bebek Tanıtım Formu ve Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin doldurulması ortalama 10 dakika sürmektedir.

2.8. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE BULGULARIN ANALİZİ

Araştırmada, Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına yönelik olarak aşağıda maddeler halinde verilen yöntemler kullanılmıştır.

Geçerlik Çalışmasına Yönelik Olarak;

- a) Dil Geçerliği
- b) İçerik Geçerliği (Uzman Görüşü)

Güvenirlik Çalışmasına Yönelik Olarak;

- a) Zamana karşı değişmezlik (Stabilitate / Test-Tekrar Test Güvenirliği)
- b) İki Yarım Test Güvenirliği
- c) İç Tutarlılık (Madde Toplam Puan Korelasyonları) için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı,
- d) Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Temel Tıp Bilimleri Bölümü, Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Anabilim Dalı'nda Görevli Doç.Dr. Mehmet ORMAN tarafından SPSS 14.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırma kapsamına alınan babalara ilişkin sosyo-demografik özellikler ve tanıtıcı bilgiler sayı ve yüzde dağılımı olarak verilmiştir.

Ölçeğin geçerliğine yönelik olarak, değerlendiricilerin verdikleri puanların ortalama, standart sapma, min.-max değerleri hesaplanmış ve Kendall W Uyuşum korelasyon testi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine yönelik olarak, test-tekrar test kappa uyum analizi, madde toplam korelasyon yöntemi, iki yarı arasındaki korelasyon, eşit iki yarı Spearman Brown güvenilirlik katsayısı, Guttman Split-Half güvenilirlik katsayısı, 10 maddelik 1. yarı Cronbach Alpha katsayısı, 9 maddelik 2. yarı Cronbach Alpha katsayısı, ölçeğin ve alt ölçeklerin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir.

2.9. SÜRE VE OLANAKLAR

Haziran 2009 – Eylül 2009 döneminde araştırma planı yapılmış, ilgili literatürler taranmış, tez konusu belirlenmiştir. Ölçeğin geçerlik çalışmaları Ekim 2009– Aralık 2009 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırma 24 Aralık 2009 tarihinde tez önerisi olarak sunulmuştur, 15 Mart – 15 Haziran 2010 tarihleri arasında veriler toplanmış ve aynı zamanda araştırmacı tarafından kodlamaları yapılmış, 15 Haziran- 1 Temmuz 2010 tarihleri arasında istatistiksel analizler yapılmış ve ölçeğin güvenilirliği test edilmiştir (Şekil.1).

ŞEKİL. 1: ZAMAN ÇİZELGESİ

Yapılan Çalışmalar	TARİH							
	Haziran Eylül 2009	Eylül Kasım 2009	Aralık 2009	Ocak Şubat 2010	Mart Haziran 2010	Haziran 2010	Haziran Temmuz 2010	Ağustos 2010
Literatür İnceleme ve Konu Seçimi								
Araştırma Deseninin Seçimi								
Tez Önerisi								
Düzeltilmelerin Yapılması-İzinlerin Alınması								
Veri Toplama Aşaması								
Verilerin Değerlendirilmesi-Analizi								
Tez Yazımı								
Tez Savunması								

2.10. ETİK AÇIKLAMALAR

Ölçeğin kullanılabilmesi için ölçeği geliştiren yazar ile internet aracılığıyla görüşülmüş ve uygulanması için gerekli izin alınmıştır (Ek III). Araştırmanın yapılabilmesi için; Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek okulu Bilimsel Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Ek IV). Çalışmanın yürütülebilmesi için Bornova Sağlık Grup Başkanlığından gerekli izin yazıları alınmıştır (Ek V). Ayrıca babalara görüşme öncesi, araştırmanın amacı, araştırmadan sağlanacak yararlılıklar, görüşme için harcayacağı zaman konusunda açıklamalar yapılmış ve sözlü onamları alınmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR

3.1. BABALARIN, ANNELERİN VE BEBEKLERİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde babaların, annelerin ve bebeklerin tanımlayıcı özellikleri açıklanmıştır.

Tablo 1: Babaların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımları

Tanımcı Özellikler	Sayı	Yüzde	Ortalama
<u>Yaş grubu</u>			
23-27	27	14.2	32.62 ±4.80
28-32	82	43.2	
33-37	52	27.4	
38 yaş ve üstü	29	15.2	
<u>Eğitim durumu</u>			
İlkokul	63	33.2	
Ortaokul	25	13.2	
Lise ve dengi okul	63	33.2	
Üniversite/Yüksekokul	35	18.4	
Lisansüstü	4	2.0	
<u>Meslek</u>			
İşsiz	4	2.1	
Memur	22	11.6	
İşçi	98	51.6	
Serbest meslek	62	32.6	
Özel sektör	4	2.1	
<u>Ailenin gelir durumu</u>			
600-849 TL	50	26.3	
850-999 TL	36	18.9	
1000-1499 TL	62	32.6	
1500 TL ve üstü	42	22.2	
<u>Sosyal güvence durumu</u>			
Var	167	87.9	
Yok	23	12.1	
<u>Evlilik yılı</u>			
1-5 yıl	115	60.6	5.72 ± 4.13
6-10 yıl	47	24.7	
11 yıl ve üzeri	28	14.7	

<u>Başka çocuğu olma durumu</u>			
Evet	90	47.4	
Hayır	100	52.6	
<u>*Çocuk sayısı (n=90)</u>			
1 çocuk	57	63.3	
2 ve üzeri	33	36.7	
TOPLAM	190	100.0	

*Sayı ve yüzdeler başka çocuğu olan babalar üzerinden alınmıştır.

Tablo 1’de babaların tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan babaların yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, babaların %14.2’sinin 23-27 yaş grubunda, %43.2’sinin 28-32 yaş grubunda, %27.4’ünün 33-37 yaş grubunda, %15.2’sinin 38 yaş ve üzerinde ve yaş ortalaması 32.61 ± 4.80 yaş olarak saptanmıştır (Tablo 1).

Araştırma kapsamına alınan babaların eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, babaların %33.2’sinin ilkokul, %13.2’sinin ortaokul, %33.2’sinin lise ve dengi okul, %18.4’ünün üniversite/yüksekokul düzeyinde ve %2.1’inin lisansüstü düzeyinde eğitim aldığı saptanmıştır (Tablo 1).

Araştırma kapsamına alınan babaların, %2.1’inin işsiz olduğu, %11.6’sının memur, %51.6’sının işçi, %32.6’sının serbest meslek, %2.1’inin özel sektör grubunda yer aldığı saptanmıştır (Tablo 1).

Araştırma kapsamına alınan babaların %26.3’ünün 600-849 TL, %18.9’unun 850-899 TL, %32.6’sının 1000-1499 TL, % 22.2’sinin 1500 TL ve üzerinde aylık aile gelirleri olduğu, %87.9’unun sosyal güvencesinin olduğu, %12.1’inin ise sosyal güvencelerinin olmadığı saptanmıştır (Tablo 1).

Babaların %60.6’sının 1–5 yıl arası, %24.7’sinin 6–10 yıl arası, %14.7’sinin 11 yıl ve üzeri evli olduğu ve evlilik yılı ortalamasının ise 5.72 ± 4.13 yıl olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Babaların % 47.4’ünün başka çocuğu daha olduğu, %52.6’sının başka çocuğu olmadığı, başka çocuğu olan babaların %63.3’ünün bir çocuk, %36.7’sinin iki ve

üzeri çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2: Annelerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımları

Eşlerin Tanımlayıcı Özellikleri	Sayı	Yüzde
<u>Yaş Grubu</u>		
18-22 yaş	21	11.1
23-27 yaş	68	35.8
28-32 yaş	67	35.3
33-37 yaş	30	15.7
38 yaş ve üstü	4	2.1
<u>Eğitim Durumu</u>		
Okuma yazma bilen	10	5.3
İlkokul	54	28.4
Ortaokul	45	23.7
Lise ve dengi okul	56	29.5
Üniversite /Yüksekokul	25	13.1
<u>Eş Meslek</u>		
Ev hanımı	144	75.8
Memur	26	13.6
İşçi	14	7.4
Serbest Meslek	4	2.1
Özel Sektör	2	1.1
TOPLAM	190	100.0

Araştırma kapsamına alınan annelerin yaş gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, %11.1'inin 18-22 yaş grubunda, %35.8'inin 23-27 yaş grubunda, %35.3'ünün 28-32 yaş grubunda, %15.7'sinin 33-37 yaş gurubunda ve % 2.1'inin 38 yaş ve üzerinde olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Annelerin eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, annelerin % 5.3'ünün okuma yazma bildiği, % 28.4'ünün ilkokul düzeyinde eğitim aldığı, %23.7'sinin ortaokul, %29.5'inin lise ve dengi okul, %13.1'inin ise üniversite/yüksekokul düzeyinde eğitim aldığı saptanmıştır (Tablo 2).

Araştırma kapsamına alınan annelerin %75.8'inin ev hanımı olduğu, %13.6'sinin memur, %7.4'ünün işçi, %2.1'inin serbest meslek, %1.1'inin özel sektör grubunda yer aldığı saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3: Bebeklere İlişkin Özelliklerin Dağılımları

Bebeklerin Özellikleri	Sayı	Yüzde	Ortalama
<u>Bebek yaşları</u>	108	56.8	8.30±2.07
6-8 ay	82	43.2	
9-12 ay			
<u>Bebeğin cinsiyeti</u>			
Kız	91	47.9	
Erkek	99	52.1	
TOPLAM	190	100.0	

Bebeklere ilişkin özellikler incelendiğinde, bebeklerin %56.8'inin 6-8 aylık , %43.2'sinin 9-12 aylık olduğu, bebek yaşlarının ortalamasının 8.30±2.07 ay olduğu; bu bebeklerden %47.9'unun kız, %52.1'inin erkek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 4: Babaların Eşleri İle Olan İlişkilerinin Özelliklerine Göre Dağılımları

Babaların Eşleri ile Olan İlişkilerinin Özellikleri	Sayı	Yüzde
<u>Genel eş ilişkileri</u>		
İyi	174	91.6
Orta	14	7.4
Kötü	2	1.0
TOPLAM	190	100.0

Araştırma kapsamına alınan babaların, %91.6'sı genel eş ilişkilerini iyi, %7.4'ü orta ve %1.0'ı kötü olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 5: Babaların Bebekleri Olacağını İlk Öğrendiklerinde Kendilerini Baba Olmaya Hazır Hissetme Durumlarına Göre Dağılımları

Babaların Kendilerini Baba Olmaya Hazır Hissetme Durumları	Sayı	Yüzde
Hazır hisseden	152	80.0
Hazır hissetmeyen	10	5.3
Kısmen hazır hisseden	28	14.7
TOPLAM	190	100.0

Araştırma kapsamına alınan babaların %80.0'ı bebekleri olacağını ilk öğrendiklerinde kendilerini baba olmaya hazır hissettiklerini, %5.3'ü hazır hissetmediklerini, %14.7'si kısmen hazır hissettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 5).

Tablo 6: Babaların Bebeğin Bakımı Konusunda Eşlerine Destek Olma Durumları

Babaların Eşlerine Destek Olma Durumları	Sayı	Yüzde
Babalığa hazır değilim; bu yüzden bebekle ilgilenme konusunda eşime destek olamıyorum	5	2.6
Babalığa hazır değilim; ama bebeğin bakımını yapmaya çalışarak eşime destek oluyorum	7	3.7
Bebeğimin bakımını isteyerek yapıyorum ve eşime bu konuda destek oluyorum.	162	85.3
Babalığa her zaman hazırım; ama işlerim nedeniyle eşime çok fazla destek olamıyorum	16	8.4
TOPLAM	190	100.0

Araştırma kapsamına alınan babaların %2.6'sı babalığa hazır olmadıklarını ve bu yüzden bebekle ilgilenme konusunda eşlerine destek olmadıklarını, %3.7'si babalığa hazır olmadıklarını ancak bebeğin bakımını yapmaya çalışarak eşlerine destek olduklarını, %85.3'ü bebeğin bakımını isteyerek yaptıklarını ve eşlerine bu konuda destek olduklarını, %8.4'ü ise babalığa her zaman hazır olduklarını, ama işleri nedeniyle eşlerine çok fazla destek olamadıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 6).

3.2. BABA- BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN BULGULAR

3.2.1. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Dil Geçerliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmalar

Araştırmanın ilk aşamasında dil geçerliğine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Öncelikle araştırmacı tarafından çeviri yapıldıktan sonra iki dili (İngilizce/Türkçe) iyi bilen, bir Mütercim Tercüman tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra E.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu ve E.Ü. İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu'nda görev yapan ve her iki dili de iyi bilen beş öğretim üyesi tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Araştırmacı ve danışman öğretim üyesi tarafından çevirilerin değerlendirilmesi yapıp ortak bir metin oluşturulmuştur. Oluşturulan bu metnin yeniden İngilizceye çevirisi, E.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Amerikan Dili ve Edebiyatı'nda görev yapan bir öğretim elemanı tarafından yapılmıştır. Yapılan çeviri ile orijinal metin araştırmacı ve tez danışman öğretim üyesi tarafından karşılaştırılmış, anlam ve yapı açısından farklılık olmadığı belirlenmiştir.

3.2.2. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin İçerik Geçerliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmalar

Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türkçe formu içerik geçerliği açısından konu ile ilgili altı uzmanın görüşü alınmıştır. Uzmanlar ölçeğin maddelerini anlaşılabilirlik, amaca hizmet edebilme, ayırt edebilme ve kültürel uygunluk açısından incelemişler, her bir maddenin ölçme derecesini 1- 4 puan üzerinden (1=Uygun değil; 2=Maddenin uygun şekilde değiştirilmesi gerek; 3=Uygun, ancak ufak değişiklik gerekiyor; 4=Çok uygun) değerlendirerek görüşlerini bildirmişlerdir.

Uzmanların önerileri doğrultusunda ölçek maddelerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Uzmanlar tarafından Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği için verdikleri puanların ortalama, standart sapma, en düşük ve en yüksek puan değerleri hesaplanmıştır (Tablo 7). Uzmanların verdikleri puanların uyumunu ölçmek için Kendall Uyuşum Katsayısı (W) hesaplanmıştır (Tablo 8).

Tablo 7: Uzmanların Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği'ne Verdikleri Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, En Düşük ve En Yüksek Puan Dağılımları

Ölçek Maddeleri	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maximum
MADDE1	3.833	0.408	3.00	4.00
MADDE2	3.500	0.547	3.00	4.00
MADDE3	3.833	0.408	3.00	4.00
MADDE4	3.500	0.547	3.00	4.00
MADDE5	3.833	0.408	3.00	4.00
MADDE6	3.666	0.516	3.00	4.00
MADDE7	3.333	0.516	3.00	4.00
MADDE8	3.666	0.516	3.00	4.00
MADDE9	3.500	0.836	2.00	4.00
MADDE10	3.666	0.516	3.00	4.00
MADDE11	3.833	0.408	3.00	4.00
MADDE12	3.833	0.408	3.00	4.00
MADDE13	3.666	0.816	2.00	4.00
MADDE14	3.666	0.516	3.00	4.00
MADDE15	3.166	0.408	3.00	4.00
MADDE16	3.833	0.408	3.00	4.00
MADDE17	3.833	0.408	3.00	4.00
MADDE18	4.000	0.000	4.00	4.00
MADDE19	3.833	0.408	3.00	4.00

(n:6)

Tablo 7’de uzmanların Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği iç geçerliği için verdikleri puanların ortalama, standart sapma, medyan, en düşük ve en yüksek puan dağılımları görülmektedir. Ölçek maddelerine uzmanların verdikleri yanıtlar ‘2’ ile ‘4’ arasında değişmektedir. Ortalaması ‘3’ ün altında madde bulunmamaktadır.

Tablo 8: Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği Kendall Uyuşum Katsayısı Korelasyon Testi Sonuçları

N	W	X ²	P
6	0.208	19.78	0.001

Ölçekteki 19 maddenin içerik geçerliği için altı uzmanın verdiği puanlara göre yapılan Kendall Uyuşum Katsayısı korelasyon testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 8).

3.2.3. Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği Güvenirlik Analizleri

3.2.3.1. Ölçeğin Tüm Maddelerinden Alınan Puan Dağılımları

Ölçeğin maddelerine verilen puanların dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9: Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği Madde Puanlarının Dağılımı

Ölçek Maddeleri	n	Minimum	Maximum	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
MADDE1	190	3	5	4.44	0.71
MADDE2	190	2	5	4.61	0.69
MADDE3	190	2	5	4.92	0.33
MADDE4	190	1	5	4.12	0.93
MADDE5	190	1	5	4.17	0.87
MADDE6	190	2.3	5	4.71	0.58
MADDE7	190	1	5	4.64	0.88
MADDE8	190	1	5	4.83	0.80
MADDE9	190	1	5	2.70	1.56
MADDE10	190	1	5	4.22	0.93
MADDE11	190	1	5	4.61	0.73
MADDE12	190	1	5	4.15	0.85
MADDE13	190	1	5	4.54	0.96

MADDE14	190	1	5	4.72	0.74
MADDE15	190	1	5	3.38	1.25
MADDE16	190	1	5	4.93	0.40
MADDE17	190	1	5	4.79	0.61
MADDE18	190	1	5	4.10	1.00
MADDE19	190	1	5	4.22	1.08

Tablo 9’da araştırmaya alınan, babaların ölçekte yer alan 19 maddeye verdikleri yanıtların en düşük, en yüksek değerleri, puan ortalamaları ve standart sapma değerleri görölmektedir. Tabloda göröldüğü gibi ölçeğin maddelerinin puan ortalaması 2.70 ile 4.93 arasında değişmektedir. Ölçeğin standart sapma değerleri 0.33 ile 1.56 arasında değişmektedir (Tablo 9).

Güvenirlik analizlerinde sırasıyla; test-tekrar test yöntemi, iç tutarlılık analizlerinde; madde analizi, testi yarılama yöntemleri, Cronbach alpha katsayısı hesaplanmıştır.

3.2.3.2.Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği’nin Zamana Karşı Değişmezliğinin İncelenmesi

Bunun için Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği, 6 No’lu Atatürk ve 17 No’lu Altındağ Aile Sağlığı Merkezleri’ne kayıtlı babalardan 20 kişiye 15 gün ara ile iki kez uygulanmıştır. Babalara ilk uygulama, 15-19 Mart tarihleri arasında ev ziyareti ile yapılmıştır. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra katılmayı kabul eden 20 babanın telefon numaraları alınarak 15 gün sonra ölçeğin ikinci uygulaması telefon görüşmesiyle yapılmıştır. Babalar ile telefon görüşmesi ortalama 5-10 dk sürmüştür.

Test-tekrar test güvenilirliğini tespit etmek amacıyla hesaplanan kappa uyum analizi hesaplanmıştır (Tablo 10).

Tablo 10: Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Test-Tekrar Test Güvenirlik Sonucu

ÖN TEST	SON TEST				Kappa (κ)	P
SORU	Son test 1					
Ön test 1	d	e	Toplam		0.529	0.015
d	4	3	7			
e	1	12	13			
Toplam	5	15	20			
Ön test 2	Son test 2				0.672	0.000
	c	d	e	Toplam		
c	1	1	0	2		
d	0	1	1	2		
e	0	0	16	16		
Toplam	1	2	17	20		
Ön test 3	Son test 3				1.000	0.000
	b	a	Toplam			
b	1	0	1			
a	0	19	19			
Toplam	1	19	20			
Ön test 4	Son test 4				0.923	0.000
	c	b	a	Toplam		
c	7	0	0	7		
b	0	4	1	5		
a	0	0	8	8		
Toplam	7	4	9	20		
Ön test 5	Son test 5				0.831	0.000
	c	b	a	Toplam		
c	3	0	0	3		
b	0	5	2	7		
a	0	0	10	10		
Toplam	3	5	12	20		
Ön test 6	Son test 6				1.000	0.000
	c	b	a	Toplam		
c	1	0	0	1		
b	0	5	0	5		
a	0	0	14	14		
Toplam	1	5	14	20		
Ön test 7	Son test 7				1.000	0.000
	c	b	a	Toplam		
c	1	0	0	1		
b	0	1	0	1		
a	0	0	18	18		
Toplam	1	1	18	20		
Ön test 8	Son test 8				1.000	0.000
	b	Toplam				
b	20	20			1.000	0.000

Ön test 9	Son test 9					0.739	0.000
	d	c	b	a	Toplam		
d	4	0	1	0	5	0.739	0.000
b	0	1	7	3	11		
a	0	0	0	4	4		
Toplam	4	1	8	7	20		
Ön test 10	Son test 10				0.905	0.000	
	c	d	e	Toplam			
c	2	0	0	2	0.905	0.000	
d	0	5	0	5			
e	0	1	12	13			
Toplam	2	6	12	20			
Ön test 11	Son test 11			1.000	0.000		
	b	a	Toplam				
b	3	0	3	1.000	0.000		
a	0	17	17				
Toplam	3	17	20				
Ön test 12	Son test 12				1.000	0.000	
	c	b	a	Toplam			
c	2	0	0	2	1.000	0.000	
b	0	11	0	11			
a	0	0	7	7			
Toplam	2	11	7	20			
Ön test 13	Son test 13			1.000	0.000		
	b	a	Toplam				
b	2	0	2	1.000	0.000		
a	0	18	18				
Toplam	2	18	20				
Ön test 14	Son test 14			1.000	0.000		
	b	a	Toplam				
b	1	0	1	1.000	0.000		
a	0	19	19				
Toplam	1	19	20				
Ön test 15	Son test 15				0.920	0.000	
	c	b	a	Toplam			
c	9	1	0	10	0.920	0.000	
b	0	3	0	3			
a	0	0	7	7			
Toplam	9	4	7	20			
Ön test 16	Son test 16			1.000	0.000		
	b	a	Toplam				
b	1	0	1	1.000	0.000		
a	0	19	19				
Toplam	1	19	20				
Ön test 17	Son test 17				0.835	0.000	
	a	c	d	Toplam			
a	1	0	0	1	0.835	0.000	
c	0	2	1	3			

d	0	0	16	16		
Toplam	1	2	17	20		
Ön test 18	Son test 18					
	b	c	d	Toplam		
b	1	0	0	1	1.000	0.000
c	0	11	0	11		
d	0	0	8	8		
Toplam	1	11	8	20		
Ön test 19	Son test 19					
	c	d	Toplam			
c	7	0	7		1.000	0.000
d	0	13	13			
Toplam	7	13	20			

Tablo 10’da Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği’nin güvenilirlik çalışmasına yönelik olarak, test-tekrar test güvenilirliğini tespit etmek amacıyla kappa uyum analizi verilmiştir.

Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği’nin Kappa uyum analizi sonucunda soru 1 için ön test ve son test, uyum düzeyinin κ : 0.529 orta düzeyde olduğu ve istatistiksel olarak anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$). Soru 2 için ön test ve son test uyum düzeyinin κ :0.672 olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 3 için ön test ve son test uyum düzeyinin κ :1.000 olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 4 için ön test ve son test uyum düzeyinin κ :0.923 olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 5 için ön test ve son test uyum düzeyinin κ :0.831 olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 6 için ön test ve son test uyum düzeyinin κ :1.000 olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 7 için ön test ve son test uyum düzeyinin κ :1.000 olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 8 için ön test ve son test uyum düzeyinin κ :1.000 olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 9 için ön test ve son test uyumu oranının κ :0.739 olduğu ve istatistiksel olarak ileri

düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 10 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:0.905$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 11 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:1.000$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 12 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:1.000$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 13 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:1.000$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 14 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:1.000$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 15 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:0.920$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 16 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:1.000$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 17 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:0.835$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 18 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:1.000$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$). Soru 19 için ön test ve son test uyum düzeyinin $\kappa:1.000$ olduğu ve istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.001$)(Tablo 10).

Bu sonuç doğrultusunda Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin zamana karşı değişmezlik özelliği yüksektir ve zamansal süreçteki tutarlılığı yeterli düzeydedir. Yani yapılan test zaman içerisinde farklı sonuçlar vererek tutarsızlık göstermemektedir.

3.2.3.3. İki Yarı Test Güvenirlik Analizi Sonuçları

Araştırmada baba bebek bağlanma ölçeğinin iki yarı test güvenilirlik katsayısını elde etmek için Gutmann Split-Half güvenilirlik katsayısı ölçeğin ilk ve son yarısı, Spearman-Brown Güvenirlik Katsayısı tek ve çift numaralar şeklinde ayrılarak, her iki yarı için ayrı ayrı Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 11).

Tablo 11: Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin İki Yarı Test Güvenirlik Analizi Sonuçları

İki yarı arasındaki korelasyon	0.61
Spearman Brown güvenilirlik katsayısı	0.75
Gutmann Split-half güvenilirlik katsayısı	0.75
10 maddelik 1. Yarı Cronbach Alpha değeri	0.63
9 maddelik 2. Yarı Cronbach Alpha değeri	0.62

Yapılan analizler sonucunda Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği İki yarı arasındaki korelasyon 0.61, Spearman Brown katsayısı 0.75, Guttman Split-Half katsayısı 0.75, ilk yarı Cronbach Alpha değeri 0.63, ikinci yarı Cronbach Alpha değeri 0.62 olarak hesaplanmıştır (Tablo 11).

Alt ölçeklerin iki yarı test analizleri olan Spearman-Brown ve Gutmann Split-Half güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 12).

Tablo 12: Baba- Bebek Bağlanma leği Alt leklerin Testi Yarılama Güvenirlik Analizi Sonuçları

Alt lekler	n	Madde Sayısı	Spearman Brown	Gutmann Split Half
Sabır ve Hoşgörü Alt leği	190	8	0.60	0.59
Etkileşimde Zevk Alt leği	190	7	0.58	0.57
Sevgi ve Gurur Alt leği	190	4	0.39	0.39

Baba- bebek bağlanma leği'nin alt leklerinin iki yarı test analizleri olan Spearman-Brown ve Gutmann Split-Half testlerinin sonuçlarına göre; 'Sabır ve hoşgörü' alt leği Spearman-Brown katsayısı 0.60, Gutmann Split-Half katsayısı 0.59, "Etkileşimde zevk alt leği" Spearman-Brown katsayısı 0.58, Gutmann Split-Half katsayısı 0.57, "Sevgi ve gurur alt leği" Spearman- Brown katsayısı 0.39, Gutmann Split-Half katsayısı 0.39 olarak hesaplanmıştır (Tablo 12).

3.2.3.4. Baba- Bebek Bağlanma leği'nin Madde Analizlerinin Sonuçları

Araştırmada kullanılacak olan Baba- Bebek Bağlanma leği maddeleri için Pearson Momentler arpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır ve tek tek bütün maddelerin ölçeğin bütünü ile tutarlılığı belirlenmiştir (Tablo 13).

Tablo 13: Baba- Bebek Bağlanma leği'nin Madde Toplam Korelasyon Sonuçları

Maddeler	Madde çıktığında lek Ortalaması	Madde çıktığında lek Varyansı	Madde Toplam Korelasyonu	Madde çıktığında lek Alfa Değeri
Madde 1	78.434	49.212	0.487	0.749
Madde 2	78.271	51.440	0.270	0.762
Madde 3	77.960	53.203	0.262	0.764
Madde 4	78.755	48.645	0.391	0.753
Madde 5	78.707	48.700	0.421	0.751
Madde 6	78.168	51.163	0.373	0.757
Madde 7	78.239	49.684	0.333	0.758
Madde 8	78.050	49.759	0.370	0.755
Madde 9	80.172	45.739	0.304	0.770
Madde 10	78.656	49.534	0.319	0.759
Madde 11	78.268	49.117	0.480	0.749
Madde 12	78.728	48.683	0.435	0.750
Madde 13	78.339	46.620	0.534	0.741
Madde14	78.160	50.595	0.324	0.758
Madde 15	79.496	45.863	0.422	0.751
Madde 16	77.944	54.463	-0.002	0.772
Madde 17	78.084	51.860	0.270	0.762
Madde 18	78.775	51.286	0.161	0.772
Madde 19	78.653	47.802	0.377	0.754
N= 190;	Madde Sayısı= 19	Cronbach Alpha= 0.76		

Tablo 13'te, Baba- Bebek Bağlanma leği'nin babalara uygulanması sonucunda ifadelerin madde toplam korelasyon katsayıları gösterilmiştir. Bu çalışmada ölçekteki 16 ve 18. maddelerin toplam madde korelasyonu 0.20'nin altında bulunmuştur (Tablo 13). Bu maddeler babaların bebekleri ile ilgili duygularını ve kendilerine ayırdıkları zamanla ilgili sorgulanması gereken maddeler olduğu için ölçekten çıkarılmamıştır.

3.2.3.5. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Cronbach Alpha Güvenirlik Sonuçları ve Puan Ortalamaları

Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği' nin ve alt ölçeklerinin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı hesaplanmış ve tablo 14'de gösterilmiştir.

Tablo 14: Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği ve Alt Ölçeklerin Puan Ortalaması ve Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı

	n	Madde Sayısı	Puan Ortalaması	Ss	En Düşük	En Yüksek	Cronbach Alpha
Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği	190	19	82.88	7.39	49.80	95.00	0.76
Sabır ve Hoşgörü Alt Ölçeği	190	8	36.05	3.51	21.10	40.00	0.64
Etkileşimde Zevk Alt Ölçeği	190	7	27.60	4.11	12.00	35.00	0.62
Sevgi ve Gurur Alt Ölçeği	190	4	19.22	1.43	12.30	20.00	0.28

Tablo 6'da Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği, 'sabır ve hoşgörü' alt ölçeği, 'etkileşimde zevk' alt ölçeği ve 'sevgi ve gurur' alt ölçeği'nin puan ortalaması, en düşük, en yüksek değeri ve güvenirlik katsayısı verilmiştir.

Uygulamada Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0.76, puan ortalaması 82.88 ± 7.39 , "sabır ve hoşgörü" alt ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0.64, puan ortalaması 36.05 ± 3.51 , "etkileşimde zevk" alt ölçeği Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.62, puan ortalaması 27.60 ± 4.11 , "sevgi ve gurur" alt ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.28, puan ortalaması 19.22 ± 1.43 bulunmuştur (Tablo 14).

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

4.1. BABALARIN, ANNELERİN VE BEBEKLERİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULARIN İNCELENMESİ

Araştırma kapsamına alınan babaların %14.2'sinin 23-27 yaş grubunda, %43.2'sinin 28-32 yaş grubunda, %27.4'ünün 33-37 yaş grubunda, %15.2'sinin 38 yaş ve üzerinde ve yaş ortalaması 32.61 ± 4.80 yaş olarak saptanmıştır (Tablo 1).

Sevil ve Özkan'ın, 2009 yılında eşleri gebeliğin son üç aylık döneminde veya doğumdan sonraki dönemde olan babaların fonksiyonel durumunu incelemek amacıyla 248 baba ile yaptıkları çalışmada babaların yaş ortalamalarının 30.4 ± 5.77 olduğu saptanmıştır (52). Kavlak'ın 2004 yılında Maternal Bağlanma Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliğini incelemek amacıyla 165 anne ile yaptığı çalışmada annelerin eşlerinin %40.0'ının 28-32 yaş grubunda olduğu, yaş ortalamalarının 30.26 ± 5.24 yaş olduğu belirtilmiştir (35). Gjerdingen ve Center'ın, ilk kez anne baba olan çiftlerin postpartum dönemde iş sorumluluklarındaki değişiklikleri incelemek ve ev işi paylaşımları ile memnuniyet faktörlerini tanımlamak amacıyla 129 baba ile yaptıkları çalışmada yaş ortalamalarının 30.5 ± 4.5 olduğu saptanmıştır (26). Araştırma bulguları doğum sonrası babalarla yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan babaların eğitim durumuna göre dağılımlarına bakıldığında, babaların %33.2'sinin ilkökul, %13.2'sinin ortaokul, %33.2'sinin lise ve dengi okul, %18.4'ünün üniversite/yüksekokul düzeyinde ve %2.0'sinin lisansüstü eğitim aldığı saptanmıştır (Tablo 1).

Sevil ve Özkan'ın (2009) yaptığı çalışmada, babaların % 52.8'i sekiz yıllık eğitimi bitirmemiş, %47.2'sinin en az sekiz yıllık eğitimi bitirdikleri saptanmıştır (52). Kavlak'ın (2004) çalışmasında, annelerin eşlerinin %40.0'ının ilkokul mezunu, %31.5'inin lise mezunu olduğu belirlenmiştir (35).

Araştırma kapsamına alınan babaların, %2.1'inin işsiz olduğu, %11.6'sının memur, %51.6'sının işçi, %32.6'sının serbest meslek, %2.1'inin özel sektör grubunda yer aldığı bulunmuştur. Sevil ve Özkan'ın yaptığı çalışmada, babaların % 24.6'sı işçi, % 45.1'i serbest meslek, % 21.4' ünün memur, % 8.9'unun işsiz olduğu saptanmıştır (52). Kavlak'ın 2004 yılında yaptığı çalışmada, annelerin eşlerinin %53.3'ünün işçi olarak çalıştığı belirlenmiştir (35). Araştırma bulguları toplumdaki babaların çoğunun işçi ve serbest meslek grubunda olduğunu desteklemektedir.

Araştırma kapsamına alınan babaların %26.3'ü 600-849 TL, %18.9'u 850-899 TL, %32.6'sı 1000-1499 TL, % 22.1'i 1500 TL ve üzerinde aile gelirleri olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 1).

Şen'in 2007 yılında anneanne anne bebek bağlanmasını incelemek amacıyla 140 anne ile yaptığı çalışmada, ailenin %38.6'sının asgari ücretin altında, %61.4'ünün asgari ücretin üzerinde gelir durumuna sahip olduğu belirlenmiştir (62). Çalışma sonuçlarına göre bu çalışmadaki ailelerin gelir durumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Babaların %87.9'unun sosyal güvencesinin olduğu, %12.1'inin ise sosyal güvencelerinin olmadığı saptanmıştır (Tablo 1).

Şen'in (2007) çalışmasında annelerin %87.1'inin sosyal güvencesinin olduğu, %12.9'unun ise sosyal güvencelerinin olmadığı saptanmıştır (62). Çalışma bulguları benzerlik göstermektedir.

Babaların %60.6'sının 1–5 yıl arası, %24.7'sinin 6–10 yıl arası, %14.7'sinin 11 yıl ve üzeri evli olduğu ve evlilik yılı ortalamasının ise 5.72 ± 4.13 yıl olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Condon (2008) çalışmasında babaların eşleriyle ortalama 4.4 ± 3.2 yıldır birlikte yaşadıkları saptanmıştır (10). Sevil ve Özkan'ın (2009) yaptığı çalışmada, babaların eşleriyle ortalama 5.19 ± 4.12 yıldır birlikte yaşadıkları saptanmıştır (52). Çalışma sonucunda elde edilen veriler babalarla yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan babaların, %52.6'sının tek çocuğu, % 47.4'ünün iki veya daha fazla çocuğu olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Şen'in (2007) çalışmasında annelerin %56.4'ünün ilk çocuğu, % 43.6'sının iki veya daha fazla çocuğu olduğu saptanmıştır (62). Kavlak'ın (2004) çalışmasında, annelerin %55.8'inin ilk çocuğu %44.2'sinin iki ve daha fazla çocuğu olduğu belirlenmiştir (35). Çalışma sonucunda elde edilen veriler yapılan çalışma ile paralellik göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan annelerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde, annelerin %35.8'inin 23-27 yaş grubunda olduğu, %33.7'sinin okuma yazma bilen/ilkokul mezunu, %29.5'inin lise ve dengi okul düzeyinde eğitim aldığı, %75.8'inin ev hanımı olduğu, %13.7'sinin memur olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Kavlak'ın (2004) çalışmasında annelerin, %43.0'ünün 23-27 yaş grubunda olduğu, %50.9'unun ilkokul mezunu olduğu ve %83.0'ünün ev hanımı olduğu belirlenmiştir (35). Şen'in (2007) çalışmasında annelerin %40.7'sinin 23-27 yaş grubunda, %49.3'ünün ilkokul ve %32.9'unun lise ve dengi okul düzeyinde eğitim aldığı, %89.3'ünün çalışmadığı ev hanımı olduğu bulunmuştur (62).

Babaların bebeklerine ilişkin özelliklerine göre dağılımına bakıldığında, babaların %56.8'inin 6-8 aylık, %43.2'sinin 9-12 aylık bebeği olduğu, bebek yaşlarının ortalamasının 8.30 ± 2.07 ay olduğu; bu bebeklerden %47.9'unun kız, %52.1'inin erkek olduğu belirlenmiştir (Tablo 3). Erkek bebekler her zaman daha fazla doğar, cinsiyet oranı erkeklere yöneliktir.

Kavlak'ın 2004 yılında yaptığı çalışmada, bebeklerin %50.3'ünün cinsiyetinin kız, Şen'in yaptığı çalışmada bebeklerin %52.1'inin kız olduğu saptanmıştır (35,62). Çalışmalar sonucunda elde edilen veriler benzerlik göstermektedir.

Araştırma kapsamına alınan babaların, %91.6'sı genel eş ilişkilerini iyi olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir (Tablo 4).

Şen (2007) çalışmasında annelerin %81.4'ü genel eş ilişkilerini iyi olduğunu belirtmişlerdir (62). Kavlak'ın 2004 yılında yaptığı çalışmada, bebeğin doğumundan sonra annelerin %31.5'inin eş ilişkilerinde değişme olduğunu ifade ettikleri ve %76.9'unun değişmenin olumlu yönde olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir (35).

Araştırma kapsamına alınan babaların %80.0'i bebekleri olacağını ilk öğrendiklerinde kendilerini baba olmaya hazır hissettiklerini, %5.3'ü hazır hissetmediklerini, %14.7'si kısmen hazır hissettiklerini belirtmişlerdir (Tablo 5).

Boyce, Condon ve Corkindale'nin 2007'de ilk kez bebek bekleyen baba adaylarında gebelik boyunca yaşadıkları psikolojik sorunları incelemek amacıyla 312 baba adayı ile yaptığı çalışmada planlanmamış gebelik olan ve çevredeki babalardan negatif babalık deneyimleri duyan baba adaylarının daha stresli oldukları ve babalığa hazır olmadıkları saptanmıştır (7).

Planlanmamış gebeliklerde baba adaylarının babalığa adapte olamadıkları ve anksiyete yaşadıkları belirtilmektedir (7).

Erkeklerde de eşi gebe kaldıktan sonra farklı reaksiyonlar görülebilir. Bu farklılık yaşadığı o anki yaşam koşullarına ve babalıkla ilgili bilinmeyenlere bağlıdır. Bu durum baba adayının gebelikte zıt duygular yaşamasına sebep olur (51).

Araştırma kapsamına alınan babaların %85.3'ü bebeğin bakımını isteyerek yaptıkları ve eşlerine bu konuda destek oldukları, %8.4'ünün ise babalığa her zaman hazır oldukları, ancak işleri nedeniyle eşlerine çok fazla yardımcı olamadıkları saptanmıştır (Tablo 6).

Sevil ve Özkan'ın (2009) yaptığı çalışmada, babaların % 45.6'sının daha önce bebek bakımı deneyimledikleri, %74.3'ünün bu deneyimi kendi çocuklarında yaşadıkları saptanmıştır (52).

Başbakkal'ın 1999 yılında babaların bebek bakımındaki rolünü incelemek amacıyla 300 anne ile yaptığı çalışmada annelerin %77'sinin, bebek bakımında babaların kendilerine yardımcı olduklarını belirttikleri, %51'inin babaları 'iyi bir bebek bakıcısı olarak değerlendirdikleri saptanmıştır (3).

Geleneksel sosyo-kültürel yapıda, aile içinde bebeğin bakımı annenin görevidir. Ancak son yıllarda aile ve ebeveynsel rol beklentileri değişime uğrayarak, babaların bebek bakımına katılım oranlarını arttırmıştır. Araştırmada bebek bakımına katılan baba oranı oldukça yüksek bulunmuştur (3).

4.2. BABA- BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN BULGULARIN İNCELENMESİ

Son yıllarda ülkemizdeki hemşirelik araştırmalarında giderek artan oranda bakım verilen birey, aile ve toplumun sağlıkla ilgili davranış ve tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen veya uyarlanan ölçekler kullanılmaktadır. Kullanılan bu ölçeklerin büyük bir çoğunluğu farklı kültürlerde geliştirilmiş olup, ülkemizde kullanılmak üzere uyarlanmaktadır.

Ölçek uyarlamasının tercih edilmesinin bazı nedenleri vardır; uluslar arası yayınlarda yeterince tanınan ve üzerinde bilgi birikimi bulunan bir ölçeği Türkçeye kazandırarak kullanmak, araştırmacının yeni bir ölçek hazırlamakla geçireceği süreyi kısaltır, araştırmacıya iletişim kolaylığı ve karşılaştırılabilir bilgi sağlar (1).

Farklı kültürlerde geliştirilen ölçekleri uyarlamanın yaratacağı dil eşdeğerliğinin sağlanmasına (anlatım, dil) yönelik sorunlar uzmanlar tarafından eleştirilmekle birlikte, deneysel ve istatistik tekniklerle bu tür problemleri en aza indirgenen ölçeklerin, birçok global kavramı ölçebileceği ve uluslararası/kültürlerarası karşılaştırma ve tartışma olanağı sağlayacağı da vurgulanmaktadır (1).

Uyarlama çalışmalarının aşamaları, ölçeklerdeki anlatımların/maddelerin eş anlama gelip gelmediğinin denetlenmesinden başlayarak, ölçeğin iç yapısında ve psikometrik özelliklerinde (güvenirlik ve geçerlik) değişmeler olup olmadığının ortaya çıkarılmasına kadar giden bir dizi anlamsal, kültürel ve istatistiksel işlemi içermektedir. Bu nedenle, uyarlama çalışmaları hakkı verilerek yapıldığında, birinci sınıf araştırma becerilerinin sergilenmesini gerektiren önemli araştırma etkinlikleridir. Uyarlanan bir ölçek, başkaları tarafından da hazır araç olarak

kullanılabileceğinden, ölçek uyarlama çalışmaları büyük bir sorumluluğu da beraberinde getirir (1).

4.2.1. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Dil Geçerliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi

Bu çalışmada, ölçeğin çevirisi ilk olarak araştırmacının kendisi tarafından, iki dili (İngilizce/Türkçe) iyi bilen, bir Mütercim Tercüman, E.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu ve İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu'nda görevli beş öğretim üyesi tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Ölçeğin Türkçe çevirilerindeki en uygun ifadeler seçilerek oluşturulan hali, E.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi, Amerikan Dili ve Edebiyatı'nda görev yapan bir öğretim elemanı tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Tekrar çevirisi yapılan ölçekteki maddeler orijinal hali ile karşılıklı olarak incelenmiş, araştırmacı ve tez danışman öğretim üyesi tarafından anlam ve yapı açısından farklılık olmadığı belirlendikten sonra son halini alan ölçek uzman görüşüne sunulmuştur.

4.2.2. Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin İçerik Geçerliğinin Sağlanmasına Yönelik Çalışmaların İncelenmesi

Uzmanların Baba-Bebek Bağlanma ölçeği iç geçerliği için verdikleri puanların ortalama, standart sapma, medyan, en düşük ve en yüksek puan dağılımları hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalara göre, puan ortalaması 2,5'ten küçük olan madde bulunmadığı için ölçekten madde çıkarılmamıştır.

Kendall Uyuşum Katsayısı (W) korelasyon testi uygulanarak, ölçekteki 19 maddenin içerik geçerliği için altı değerlendiricinin verdiği puanlara göre yapılan istatistiksel analizde, değerlendiricilerin maddelerin içeriği konusunda görüş birliğine vardıkları görülmüştür ; Kendall's W= 0.208 ($p < 0.01$) (Tablo 8).

4.2.3.Baba- Bebek Bağlanma leği İçin Güvenirlik Analizlerinin Değerlendirilmesi

4.2.3.1.Ölçeğin Tüm Maddelerinden Alınan Puan Dağılımlarının Değerlendirilmesi

Babaların ölçekte yer alan 19 maddeye verdikleri yanıtların en düşük, en yüksek değerleri, puan ortalamaları ve standart sapma değerleri incelendiğinde; ölçek maddelerinin puan ortalamalarının 2.70 ile 4.93 arasında değiştiiği, en düşük ortalamaya 2.70 ile 9.maddenin sahip olduğu, en yüksek ortalamaya ise 4.93 ile 16. maddenin sahip olduğu grlmştr (Tablo 9).

4.2.3.2. Baba- Bebek Bağlanma leği'nin Zamana Karşı Değişmezliğinin Değerlendirilmesi

Baba Bebek Bağlanma leği'nin zamana karşı değişmezliğini belirlemek için birinci uygulamadan 15 gün sonra ölçek 20 babaya tekrar uygulanmıştır. Babaların her soru için ilk uygulama ve 2. uygulama arasındaki uyumları kappa uyum analizi ile ölçülmüştür (Tablo 10).

Kappa uyum analizi sonuçlarına göre 3.,6.,7.,8.,11,12,13,14,16,18 ve 19. soruların uyumu mükemmel; 4.,5.,10.,15.,17. soruların zamana karşı uyumu çok iyi; 2. ve 9. soruların zamana karşı uyumu iyi; 1. sorunun zamana karşı uyumu orta düzeyde uyumlu saptanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda Baba-Bebek Bağlanma leği'nin zamana karşı değişmezlik özelliği yüksektir ve zamansal süreçteki tutarlılığı yeterli düzeydedir. Yani yapılan test zaman içerisinde farklı sonuçlar vererek tutarsızlık göstermemektedir.

Condon 6. ayda 241 baba ile yaptığı çalışmada 12. ayda 220 aynı babaya ulaşabilmiş ve 6. ve 12. aydaki toplam bağlanma puanları ve etkileşimde zevk alt

ölçeğinin toplam puanları arasındaki ilişkiyi paired t-testi ile gerçekleştirmiş istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulmuştur ($t=-2.98$, $p=0.03$; $t= -3.54$, $p<0.001$) (10).

4.2.3.3.İki Yarı Test Güvenirlik Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Baba- bebek bağlanma Ölçeği'nin testi yarılama güvenirlik analizlerinde ölçek maddeleri sıralı olarak ikiye ayrılmış, bunun sonucunda iki yarı arasındaki korelasyon 0.61, Spearman-Brown katsayısı 0.75, Gutmann Split-Half katsayısı 0.75 olarak saptanmıştır. İlk yarının Cronbach Alpha katsayısı 0.63, ikinci yarının Cronbach Alpha katsayısı 0.62 olarak saptanmıştır (Tablo 11). İki Yarı Test güvenirlik katsayılarının 0.60'ın üstünde olması beklenmektedir (19). Baba bebek bağlanma Ölçeği'nin testi yarılama güvenirliklerinin beklendik düzeyde, literatürle paralellik gösterdiği görülmektedir.

Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin alt ölçeklerinin iki yarı test analizleri olan Spearman-Brown ve Gutmann Split-Half testlerinin sonuçlarına göre; “Sabır ve hoşgörü ” alt ölçeği Spearman-Brown katsayısı 0.60, Gutmann Split-Half katsayısı 0.59, “Etkileşimde zevk” alt ölçeği Spearman-Brown katsayısı 0.58, Gutmann Split-Half katsayısı 0.57, “Sevgi ve gurur” alt ölçeğinin Spearman- Brown katsayısı 0.39, Gutmann Split-Half katsayısı 0.39 olarak hesaplanmıştır (Tablo 12).

‘Sabır ve hoşgörü’ ve ‘Etkileşimde zevk’ alt ölçeklerinin güvenirlikleri yüksek bulunmuş, ‘Sevgi ve gurur’ alt ölçeği’ nin güvenirligi düşük bulunmuştur. Bu sonucun kültürler arası farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.2.3.4. Baba- Bebek Bağlanma leği'nin Madde Analizlerinin Değerlendirilmesi

Baba- bebek bağlanma leği'nin madde toplam puan korelasyonları incelendiğinde; madde korelasyon değerlerinin (-0.002) – (0.53) arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçekteki 16 ve 18.soruların korelasyon değerleri 0.20'nin altında saptanmıştır. (Tablo 13). Ancak ölçeğin bütününde elde edilen cronbach alpha güvenirlik katsayısı yüksek olduğu için ve bu maddeler babaların bebekleri ile ilgili duyguları ve kendilerine ayırdıkları zamanla ilgili sorgulanması gereken maddeler olduğu için ölçekten çıkarılmamasına karar verilmiştir.

4.2.3.5. Baba- Bebek Bağlanma leği ve Alt leklerinin Cronbach Alpha Güvenirlik Sonuçları ve Puan Ortalamalarının Değerlendirilmesi

Baba- Bebek Bağlanma leği'nin Cronbach Alpha katsayısı 0.76 olarak hesaplanmıştır (Tablo 14). Literatürde güvenirliğin 0.60-0.80 olmasının aracın araştırmalarda kullanılması için yeterli olduğu ifade edilmektedir (1,27).

Condon orjinal leği geliştirdiği çalışmasında 6. ayda ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.81, 12. ayda 0.78 bulmuştur (10).

Sevil ve zkan'ın (2010) babaların fonksiyonel durum envanterinin Türkiye versiyonunun psikometrik uygunluğu çalışmasında toplam lek Conbach alpha değeri ise 0.82 bulunmuştur (53). Kavlak'ın çalışmasında maternal bağlanma ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 1. ayda 0.77, 4.ayda 0.82 olarak saptanmıştır (37).

stnz, Güvenç ve Oflaz'ın (2010) Türk iftlerde maternal ve paternal fetal bağlanmanın karşılaştırılması çalışmasında ölçeklerin cronbach alpha katsayılarını sırayla MFA 0.82, PFA 0.86 şeklinde bulmuştur (67).

Baba- bebek bağlanma Ölçeği'nin Cronbach Alpha katsayısı istenen düzeyde ve literatür bilgileri ile benzerlik göstermektedir.

'Sabır ve hoşgörü' alt ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0.64, 'etkileşimde zevk' alt ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0.62, 'sevgi ve gurur' alt ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı 0.28 olarak saptanmıştır (Tablo 14).

Condon'un çalışmasında 6. Ayda 'sabır ve hoşgörü' alt ölçeği Cronbach Alpha: 0.75, 'etkileşimde zevk' ve 'sevgi ve gurur' alt ölçeği Cronbach Alpha: 0.71 olarak bulunurken 12. Ayda bu alt ölçeklerin Cronbach Alpha'sı sırayla; 0.70, 0.65, 0.62 bulunmuştur (10). Sevil'in çalışmasında, ev içi faaliyetlerde cronbach alpha 0.80, sosyal ve toplumsal faaliyetlerde 0.65, bebek bakımı sorumluluklarında 0.80 çocuk bakımı faaliyetlerinde 0.88, özbakım faaliyetlerinde 0.74, mesleki faaliyetlerde 0.61, eğitim faaliyetlerinde 0.78 saptanmıştır (53).

Araştırma bulguları benzerlik göstermekle birlikte bu çalışmada "sevgi ve gurur" alt ölçeği güvenilir saptanmamıştır. Bu sonucun kültürler arası farklılıklardan kaynaklandığı ve bu alt boyutun Türk toplumuna uygun olmadığı düşünülmektedir. Ölçeğin genelinden alınan iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı yüksek olduğu için, araştırmaların genel ölçek puan ortalaması ile değerlendirilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan babaların bağlanma puan ortalamaları 82.88 ± 7.3 olarak saptanmıştır. 'sabır ve hoşgörü' alt ölçeği puan ortalaması 36.05 ± 3.5 , 'etkileşimde zevk' alt ölçeği puan ortalaması 27.60 ± 4.11 ve 'sevgi ve gurur' alt ölçeği'nin puan ortalaması 19.22 ± 1.43 saptanmıştır (Tablo 14).

Condon orijinal ölçeği geliştirdiği çalışmasında 6.ayda babaların bağlanma puan ortalamalarını 79.2 ± 9.0 , 12.ayda 80.8 ± 7.8 , 6. ayda "sabır ve hoşgörü" alt ölçeği puan ortalaması 34.9 ± 3.8 , "etkileşimde zevk" alt ölçeği puan ortalaması 26.2 ± 4.0 ve

“sevgi ve gurur” alt ölçeği’nin puan ortalaması 19.3 ± 1.4 saptanmıştır. Ölçeğin 12 ayda “sabır ve hoşgörü” alt ölçeği puan ortalaması 35.1 ± 3.7 , “etkileşimde zevk” alt ölçeği puan ortalaması 27.0 ± 3.8 ve “sevgi ve gurur” alt ölçeği’nin puan ortalaması 19.5 ± 1.1 saptanmıştır (10). Araştırma bulguları Condon’un bulguları ile benzerlik göstermektedir. Babaların bağlanma puan ortalamaları ve alt ölçeklerin puan ortalamaları yüksek olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.SONUÇ

Bu çalışma babaların bebeklerine bağlanmalarını ölçmek amacıyla geliştirilen Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanarak, geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla metodolojik olarak yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyledir;

5.1.1. BABALARIN, ANNELERİN VE BEBEKLERİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Babaların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde; babaların %43.2'sinin 28-32 yaş grubunda, %51.6'sının işçi, %32.6'sının aile gelirlerinin 1000-1499 TL olduğu belirlenmiştir.

Babaların %87.9'unun sosyal güvencesinin olduğu, evlilik yılı ortalamalarının ise 5.72 ± 4.13 yıl olduğu, %52.6'sının tek çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir.

Annelerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde annelerin %35.8'inin 23-27 yaş grubunda olduğu, %33.7'sinin okuma yazma bilen/ ilkokul düzeyinde eğitim aldığı, %75.8'inin ev hanımı olduğu saptanmıştır.

Babaların bebeklerine ilişkin özelliklerine göre dağılımı incelendiğinde bebek yaşlarının ortalamasının 8.30 ± 2.07 ay olduğu, bebeklerin %52.1'inin erkek olduğu belirlenmiştir.

Babaların %91.5'i genel eş ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Babaların %80.0'ı bebekleri olacağını ilk öğrendiklerinde kendilerini baba olmaya hazır hissettiklerini, %85.3'ü bebeğin bakımını isteyerek yaptıklarını ve eşlerine bu konuda destek olduklarını belirtmişlerdir.

5.1.2. BABA- BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNE İLİŞKİN SONUÇLAR

Baba- bebek bağlanmasını ölçmek amacıyla geliştirilen Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire (PPAQ), araştırmacı tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonra iki dil (Türkçe, İngilizce) bilen bir mütercim tercüman ve E.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu ve Atatürk Sağlık Yüksekokulu'nda görev yapan beş öğretim üyesi tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Bu çeviriler sonucunda en uygun ifadeler seçilip, ölçeğin yeniden İngilizceye çevirisi dil uzmanına yaptırılmış, ölçeğin orijinal formu ile bu çeviri karşılaştırılmış, anlam ve yapı açısından farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ölçeği'nin Türkçe formu içerik geçerliği açısından Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda uzman altı öğretim üyesine, ölçekteki her bir maddenin ölçme derecesini 1- 4 puan üzerinden değerlendirmeleri istenmiştir. Alınan uzman görüşleri sonucunda öneriler doğrultusunda yapılan ifade değişikliklerinin ardından Kendall Uyuşum Katsayısı (W) (Kendall Coefficient Of Concordance) korelasyon testi uygulanarak ölçeğin içerik geçerliği çalışması yapılmıştır (Kendall's $W = 0.208$, $p < 0.01$).

Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği'nin zamana karşı değişmezliğini belirlemek için ölçek ilk uygulamadan 15 gün sonra 20 kişiye tekrar uygulanmıştır. Test-tekrar test güvenilirliğini tespit etmek amacıyla kappa uyum analizi yapılmıştır ve ölçeğin zamansal süreçteki tutarlılığı yeterli düzeyde bulunmuştur (Kappa(κ) = Min: 0.529, Max: 1.000).

Ölçeğin yarı test güvenilirlik analizi incelendiğinde; iki yarı arasındaki korelasyon ise 0.61, Spearman-Brown katsayısı 0.75, Gutmann Split-Half katsayısı 0.75 olarak saptanmıştır. İlk yarının Cronbach Alpha katsayısı 0.63, ikinci yarının Cronbach Alpha katsayısı 0.62'dir.

Baba- bebek bağlanma Ölçeği'nin alt ölçeklerinin iki yarı test analizleri olan Spearman-Brown ve Gutmann Split-Half testlerinin sonuçlarına göre; "Sabır ve hoşgörü" alt ölçeği Spearman-Brown katsayısı 0.60, Gutmann Split-Half katsayısı 0.59, "Etkileşimde zevk" alt ölçeği Spearman-Brown katsayısı 0.58, Gutmann Split-Half katsayısı 0.57, "Sevgi ve gurur" alt ölçeğinin Spearman-Brown katsayısı 0.39, Gutmann Split-Half katsayısı 0.39 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin madde toplam puan korelasyonları incelendiğinde; madde korelasyon değerlerinin (-0.002) – (0.53) arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçekteki 16 ve 18. soruların korelasyon değerleri 0.20'nin altındadır. Ancak ölçeğin bütününde elde edilen cronbach alpha güvenilirlik katsayısı yüksek olduğu için ve bu maddeler babaların bebekleri ile ilgili duyguları ve kendilerine ayırdıkları zamanla ilgili sorgulanması gereken maddeler olduğu için ölçekten çıkarılmamasına karar verilmiştir.

Baba- bebek bağlanma ölçeğinin Cronbach alpha değeri 0.76 olarak hesaplanmış ve oldukça güvenilir bulunmuştur. Ölçeğin alt ölçeklerinin de tek tek Cronbach alpha güvenilirlik değeri hesaplanmıştır. 'Sabır ve hoşgörü' alt ölçeği Cronbach alpha değeri 0.64, 'etkileşimde zevk' alt ölçeği Cronbach alpha değeri 0.62 oldukça güvenilir, 'sevgi ve gurur' alt ölçeği Cronbach alpha değeri 0.28 güvenilir bulunmamıştır.

Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin yapılan güvenilirlik analizleri (zamana karşı değişmezlik, iç tutarlılık; madde analizleri, testi yarılama analizleri ve

Cronbach Alpha katsayısı) sonucunda iç tutarlılığı yüksek, güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır. Ancak ölçeğin “sevgi ve gurur” alt ölçeği güvenilir bulunmamıştır.

5.2. ÖNERİLER

Bu çalışma ile babaların doğum sonrası bebekleri ile arasındaki bağlanmayı ölçmeye yönelik ‘Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği’nin Türk Toplumuna uyarlanması yapılmıştır. Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu çalışma bulguları ile belirlenmiştir.

Tüm sonuçlar doğrultusunda, “sevgi ve gurur” alt ölçeği toplumumuzda güvenilir sonuç vermediği için ölçeğin toplam bağlanma puanları üzerinden değerlendirilmesi,

Araştırmacılar tarafından farklı bölgelerde ve daha büyük örneklem grubuna uygulanması ve değişmezliğinin araştırılması,

Ölçeğin farklı disiplinler tarafından (hekim, hemşire, psikolog gibi.) yeni çalışmalarda kullanılması önerilmektedir.

BÖLÜM VI

ÖZET VE ABSTRACT

6.1. ÖZET

BABA- BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ'NİN TÜRK TOPLUMUNDA GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Bu çalışma baba bebek bağlanmasını ölçmek amacıyla yurtdışında kullanılan Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanarak babalar üzerinde geçerlik ve güvenirliğini belirlemek amacıyla yapılmış, metodolojik bir araştırmadır.

Araştırmanın evrenini, Bornova Sağlık Grup Başkanlığına bağlı 22 Aile Sağlığı Merkezine kayıtlı babalar oluşturmuştur. Araştırmanın örneklenmesinde Bornova Sağlık Grup Başkanlığına bağlı evren ortalamasını temsil eden iki aile sağlığı merkezi seçilmiştir.

Araştırma kapsamına, 15.03.2010-15.06.2010 tarihleri arasında belirlenen merkezlere kayıtlı, 6-12 aylık sağlıklı bebeği olan, aşı ya da kontrol amacıyla belirlenen merkezlere gelen ve ölçek madde sayısının 10 katı olacak şekilde 190 baba alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak; örnekleme alınan babaların sosyo-demografik özelliklerini belirleyen “Baba-Bebek Tanıtım Formu” ve Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği' (Postnatal Paternal -İnfant Attachment Questionnaire (PPAQ) kullanılmıştır.

Ölçeğin ilk olarak dil eşdeğerliliğinin sağlanması için, ölçeğin Türkçeye çevirisi ve geri çevirisi yapılmıştır. Çeviri işleminin ardından uzman görüşleri alınmış ve uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Kendall Uyuşum Katsayısı (W) (Kendall Coefficient Of Concordance) korelasyon testi uygulanarak yapılan istatistiksel analizde uzmanların maddelerin içeriği konusunda görüş birliğine vardıkları saptanmıştır. (Kendall's W= 0.208 ,p< 0.01).

Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği'nin güvenilirlik çalışmalarında ilk olarak ölçeğin zamana karşı değişmezliğini belirlemek için birinci uygulamadan 15 gün sonra ölçek 20 kişiye tekrar uygulanmış ve ilk uygulama ve ikinci uygulama arasındaki uyumları kappa uyum analizi ile hesaplanmış ve ölçeğin zamana karşı değişmezlik özelliği yüksek bulunmuştur (Kappa (κ)= Min: 0.529, Max: 1.000)

Ölçeğin testi yarılama güvenilirlik analizlerinde Spearman-Brown katsayısı 0.75, Gutmann Split-Half katsayısı 0.75 olarak saptanmıştır. İlk yarının Cronbach Alpha katsayısı 0.63, ikinci yarının Cronbach Alpha katsayısı 0.62, iki yarı arasındaki korelasyon ise 0.61'dir. Ölçeğin testi yarılama analiz sonuçları istenen düzeylerde bulunmuştur.

Baba Bebek Bağlanma Ölçeği'nin alt ölçeklerinin iki yarı test analizleri olan Spearman-Brown ve Gutmann Split-Half testlerinin sonuçlarına göre; "Sabır ve Hoşgörü " alt ölçeği Spearman-Brown katsayısı 0.60, Gutmann Split-Half katsayısı 0.59, "Etkileşimde Zevk" alt ölçeği Spearman-Brown katsayısı 0.58, Gutmann Split-Half katsayısı 0.57, "Sevgi ve Gurur" alt ölçeğinin Spearman- Brown katsayısı 0.39, Gutmann Split-Half katsayısı 0.39 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin madde toplam puan korelasyonları incelendiğinde; 16. ve 18.soruların korelasyon değerleri 0.20'nin altında bulunmuştur. Ancak ölçeğin bütününde elde edilen Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı yüksek olduğu için ve bu maddeler babaların bebekleri ile ilgili duyguları ve kendilerine ayırdıkları zamanla ilgili sorgulanması gereken maddeler olduğu için ölçekten çıkarılmamıştır.

Baba Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Cronbach Alpha değeri 0.76 olarak

hesaplanmış ve oldukça güvenilir bulunmuştur. Ölçeğin alt ölçeklerinin de tek tek Cronbach Alpha güvenirlik değeri hesaplanmıştır. ‘Sabır ve hoşgörü’ alt ölçeği Cronbach Alpha değeri 0.64, ‘etkileşimde zevk’ alt ölçeği Cronbach Alpha değeri 0.62 oldukça yüksek , ‘sevgi ve gurur’ alt ölçeği Cronbach Alpha değeri 0.28 düşük bulunmuştur. “ Sevgi ve gurur” alt ölçeği toplumumuzda güvenilir sonuç vermediği için ölçeğin toplam bağlanma puanları üzerinden değerlendirilmesi önerilmiştir.

Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği’nin yapılan geçerlik güvenirlik analizleri sonucunda iç tutarlılığı yüksek, güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baba, Bebek, Bağlanma, Ölçek.

6.2. ABSTRACT

THE STUDY OF RELIABILITY AND VALIDITY OF PATERNAL-INFANT ATTACHMENT SCALE IN TURKISH SOCIETY

The research was done methodologically in order to determine the validity and reliability of Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire (PPAQ) used abroad, in case of adaption to Turkish society.

The environment of the research was consisted of fathers who were registered to 22 Family Health Centers in Bornova Health District. Two family health centers in Bornova Health District which represent the environment average were chosen as research sample.

190 fathers, which was 10 times as much as the number of items in scale, who applied to chosen family health centers between 15.03.2010 and 15.06.2010, who had 6-12 months old infant, who applied the centers on the purpose of vaccine or health check, were included in the research.

“Father-Infant Description Form” which determines the fathers’ socio-demographic characteristics and Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire (PPAQ) were used as data collection tool in the research.

First, in order to satisfy the language equivalence, the scale was translated into Turkish, and translated back again. After translations, necessary expression changes were done in direction of specialists’ opinions obtained. Afterwards, with the statistical analysis that was carried out using Kendall Coefficient of Concordance (W) correlation test, it was determined that the specialists reached an agreement about the content of items (Kendall’s $W=0,208$, $p<0,01$).

Primarily, in order to determine the time-dependent invariance of the scale,

the scale was applied to 20 individuals again 15 days after the first application and the concordance between first and second applications was analyzed with kappa concordance analysis and the invariance of the scale was found to be high (Kappa (κ)= Min: 0.529, Max: 1.000).

In split-half analysis of the scale, Spearman-Brown coefficient was found to be 0.75 and Gutmann Split-Half coefficient was found to be 0.75. Cronbach Alpha coefficient of first half was 0.63, Cronbach Alpha coefficient of the second half was 0.62 and the correlation between two halves was 0.61. Split-half analysis of the scale was found to be in foreseen levels.

According to the two split-half tests, Spearman-Brown and Gutmann Split-Half tests, of sub-scales of Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire, the results were found to be as follows: "Patience and Tolerance" sub-scale's Spearman-Brown coefficient was 0.60, Gutmann Split-Half coefficient was 0.59, "Pleasure in Interaction" sub-scale's Spearman-Brown coefficient was 0.58, Gutmann Split-Half coefficient was 0.57, "Love and Pride" sub-scale's Spearman-Brown coefficient was 0.39, Gutmann Split-Half coefficient was 0.39.

When the scale's item total score correlations are analyzed, it was found that correlation values of 16th and 18th questions were below 0.20. However, for the reason that overall Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale as a whole was found to be high, these two items weren't removed from the scale considering those items to be items that should be questioned in terms of fathers' emotions and time kept for themselves.

Cronbach Alpha value of Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire was found to be 0.76, which is quite a high value. Cronbach Alpha reliability values of each sub-scale were also analyzed. "Patience and Tolerance" sub-scale's

Cronbach Alpha value was 0.64, “Pleasure in Interaction” sub-scale’s Cronbach Alpha value was 0.62, a pretty high value, and “Love and Pride” sub-scale’s Cronbach Alpha value was 0.28 which is a low value. For the reason that “Love and Pride” sub-scale does not bring correct results in our society, it was proposed that the scale must be evaluated in terms of total attachment scores.

In consequence of validity and reliability analyses of Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire, it was determined to be a dependable scale with a high internal validity.

Key Words: Father, Infant, Attachment, Scale.

BÖLÜM VII

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Aksayan, S., Gözüm, S. (2002). Kùltürler Arası Ölçek Uygulama İçin Rehber I, *Hemşirelik Araştırma Geliştirme Dergisi*, 4(1):9-14.
2. Başal, A.H. (2006). Türkiye’de Doğum Öncesi, Doğum ve Doğum Sonrası Çocuk Gelişimi ve Eğitime İlişkin Gelenek, Görenek ve İnançlar, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIX (1): 45-70.
3. Başbakkal, Z.(1999). Babaların Bebek Bakımındaki Rolü, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Yayınlanmamış Özgün Çalışma.
4. Bloom, K.C. (1997). Perceived Relationship with the Father of the Baby and Maternal Attachment in Adolescents, *JOGNN*, 27(4): 420-430.
5. Bowlby, J. Margery, F., Ainsworth, M.D.S.(1965). Child Care and the Growth of Love, Great Britain: Hazell Watson & Viney Ltd., Great Britain.
6. Boyacıoğlu, H., Güneri, P. (2006). Sağlık Araştırmalarında Kullanılan Temel İstatistik Yöntemler, *Hacettepe Dişhekimliği Fakültesi Dergisi*, 30(3):76-82.
7. Boyce, P., Condon, J., Barton, J., Corkindale, C. (2007). First-Time Fathers’ Study: Psychological Distress in Expectant Fathers during Pregnancy, *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*; 41:718-725.
8. Bretherton, I. (1992). The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth, *Developmental Psychology* , 28, 759-775.

9. Bretherton, I., Lambert, J.D., Golby, B. (2005). Involved Fathers of Preschool Children as Seen by Themselves and Their Wives: Accounts of Attachment, Socialization, and Companionship, *Attachment & Human Development*, 7(3), 229–251.
10. Condon, J. T., Corkindale, C. J., Boyce, P.(2008). Assessment of Postnatal Paternal–Infant Attachment: Development of a Questionnaire Instrument, *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 26(3): 195–210.
11. Conk, Z., Bal Yılmaz H.(2006). Bebek Masajı, İzmir Güven Kitabevi.
12. Çakır, S. (2008). Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Babalarına Bağlanma Düzeyleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
13. Çam, O., Keskin, G.(2007). Bağlanma Sürecinin Ergen Açısından Değerlendirilmesi, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 23(2): 159-172.
14. Çevik, A., Ceyhan, B. (1993) Türkiye'de Babalar ve Aile İçinde Değişen Roller: Psikodinamik Bir Değerlendirme, *Psikiyatri Bülteni*, 2(3): 121-126.
15. Çoban, A. (2003). Doğum Sonrası Anne-Yenidoğan Etkileşimini Etkileyen Bazı Etmenlerin İncelenmesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
16. Çocuğun Gelişiminde Bağlanma, İlgi-Bakım ve Aile Dinamiklerinin Etkisi, <http://www.psy.metu.edu.tr/rrl/research/tubitak2005tr>, Erişim Tarihi: 10.06.2010.
17. Dizman, H., Gürsoy, F. (2005). İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıfa Devam Eden Anne Yoksunu Olan ve Olmayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2): 437-446.

18. Duchesne, S., & Larose, S. (2007). Adolescent Parental Attachment and Academic Motivation and Performance in Early Adolescence, *Journal of Applied Social Psychology*, 37(7), 1501–1521.
19. Dündar, S., Ekşi, H., Yıldız, A.(2008). Aksiyonda Değerler Ölçeği Dilsel Eşdeğerlik Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), 89-114.
20. Ekşioğlu, B., A. (2007). Akran Eğitimi Yolu ile Anneden Anneye Emzirme Yeterlilik Eğitiminin Etkisinin Belirlenmesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
21. Ercan, İ., Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
22. Erdoğan, A. (2004). Çocuğun Psikososyal Gelişiminde Babanın Rolü, *Yeni Symposium*, 42 (4): 147-153.
23. Erefe, İ (2002). Veri Toplama Araçlarının Niteliği, Hemşirelikte Araştırma İlke Süreç ve Yöntemleri, Odak Ofset, Ankara, s.133–138.
24. Feeney, J.A. (1999). Adult Attachment, Emotional Control, and Marital Satisfaction, *Personal Relationships*, 6: 169-185.
25. Feyzioğlu, E. S. (2008). Bağlanma Stilleri, Problem Çözme Becerileri ve Hükümlülük Özellikleri Arasındaki İlişkiler, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
26. Gjerdingen, D.K., Center B.A. (2005). First-time Parents Postpartum Changes in Employment, Childcare and Housework Responsibilities, *Social Science Research*, 34:103-116.

27. Gözüm, S., Aksayan, S.(2002). Kültürlerarası Ölçek Uyarlaması İçin Rehber II: Psikometrik Özellikler ve Kültürlerarası Karşılaştırma, *Hemşirelik Araştırma Geliştirme Dergisi*, 4(2):9-19.
28. Haight, W.I., Kagle, J.D., Black, J.E. (2003). Understanding and Supporting Parent–Child Relationships during Foster Care Visits: Attachment Theory and Research, *Social Work*, 48(2):195-207.
29. Hazen, N. L. , McFarland, L. , Jacobvitz, D., Boyd-Soisson, E.(2010). 'Fathers' Frightening Behaviours and Sensitivity with Infants: Relations with Fathers' Attachment Representations, Father–Infant Attachment, and Children's Later Outcomes', *Early Child Development And Care*, 180 (1): 51-69.
30. Herken, H.,Özkan, İ.,Kaya N.,Turan,M.,Aşkın, R. Gençlerdeki Sigara Kullanma Davranışında Anne Baba Tutumunun ve Sosyo-Kültürel Düzeyin Etkisi, <http://www.aile.selcuk.edu.tr/text/makale2.pdf>, Erişim Tarihi: 04.12.2009.
31. Howard, K. S.(2010). 'Paternal Attachment, Parenting Beliefs and Children's Attachment', *Early Child Development and Care*, 180(1): 157-171.
32. http://www.7cokgec.org/tarihtevetoplumda_babalik.php, Erişim Tarihi: 04.12.2009.
33. John, A., Halliburton, A. L.(2010). 'Q Methodology to Assess Child-Father Attachment', *Early Child Development and Care*, 180: 1, 71 — 85.
34. Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık, 7. Baskı, Ankara, ss:116-129, 147-153.
35. Kavlak, O. (2004). Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumuna Uyarlanması, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.
36. Kavlak, O. Şirin A. (2007). Anne ve Babaya Ait Bağlanma ve Hemşirenin Rolü, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 23(2): 183-184.

37. Kavlak, O. Şirin, A. (2009). Maternal Bağlanma Ölçeği'nin Türk Toplumuna Uyarlanması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*,6(1):188-202.
38. Kenny, E.M., Gallagher, L.A. (2002). Instrumental and Social/Relational Correlates of Perceived Maternal and Paternal Attachment in Adolescence, *Journal of Adolescence*, 25: 203–219.
39. Keskin, G., Çam, O. (2007). Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 23(2): 145-158.
40. Keskin, S. (2005). Çocuk-anne İkili İlişkisi Koşullu Mu?, *Türkiye Klinikleri, J Med Sci*, 25(6): 781-785.
41. Newland, L.A. , Coyl, D.D., Chen, H.H. (2010). 'Fathering and Attachment in the USA and Taiwan: Contextual Predictors and Child Outcomes', *Early Child Development and Care*, 180(1), 173-191.
42. Oral, N. (2006). Yeme Tutum Bozukluğu ile Kişiler Arası Şemalar, Bağlanma Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzlar ve Öfke Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
43. Öksüz, Y. (2002). Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 155-156, Yaz- Güz.
44. Özbey, S., Alisinanoğlu F. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60–72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 2/6.
45. Özmert, E.N. (2006). Erken Çocukluk Gelişiminin Desteklenmesi-III: *Aile, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49: 256-273.
46. Paquette, D. (2004). Theorizing the Father–Child Rrelationship: Mechanisms and Developmental Outcomes, *Human Development*, 47(4), 193–219.

47. Pehlivantürk, B. (2004). Otistik Bozukluğu Olan Çocuklarda Bağlanma, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(1): 56-63.
48. Poyraz, M. (2007). Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
49. Rholes, W.S. ve Ark. (1997). Adult Attachment Styles, the Desire to Have Children and Working Models of Parenthood, *Journal of Personality* 65(2): 357-385.
50. Rigetti, P.L.,Avanzo, M. D., Grigio, M. and Nicolini, U. (2005). Maternal/ Paternal Antenatal Attachment and Fourth-Dimensional Ultrasound Technique:A Preliminary Report, *British Journal of Psychology*, 96, 129–137.
51. Sevil, Ü., Kavlak O. (2003). Couvade sendromu (Sempatik Gebelik), *Aile ve Toplum, Eğitim ve Kültür Araştırma Dergisi*.2(6): 49-53.
52. Sevil, Ü., Özkan S. (2009). Fathers' Functional Status during Pregnancy and the Early Postnatal Period, *Midwifery*, Volume 25, Issue 6, Pages 665-672.
53. Sevil, Ü., Özkan S. (2010). Psychometric Properties of a Turkish Version of the Inventory of Functional Status-Fathers, *Turkiye Klinikleri J Nurs. Sci.* 2(1):16-23.
54. Shaver, P.R.,Mikulincer, M. (2005). Attachment Theory and Research: Resurrection of the Psychodynamic Approach to Personality. *Journal of Research in Personality*, 39: 22-45
55. Siddiqui, A., Hagglof, B. (2000). Does Maternal Prenatal Attachment Predict Postnatal Mother Infant Interaction?, *Early Human Development*, 59: 13–25.
56. Sonuvar, B.(1989). Psikiyatrik Sorunlar, Fon Matbaası, Sivas, s: 131-140.

57. Soysal, A.S., Ergenekon, E., Aksoy, E. (1999). Yenidoğan Döneminde Hastanede Uzun Süreli Tedavi Görmeyenlerin Bağlanma Örüntüsü Üzerine Etkileri: Bir Olgu Sunumu, *Klinik Psikiyatri*, 2: 266-270.
58. Soysal, A.S., Ergenekon, E., Aksoy, E., Erdoğan, E. (2000). Doğum Türü Değişkeninin Bağlanma Örüntüsü Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi, *Klinik Psikiyatri*, 3: 75-85.
59. Soysal, S., Bodur, S., İşeri E., Şenol S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış, *Klinik Psikiyatri*, 8:88-99.
60. Sümer, N., Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerindeki Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma, *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
61. Şahin, F.T., Özbey, S. (2009). Okul Öncesi Eğitim Programlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarında Baba Katılımının Yeri ve Önemi, *Aile ve Toplum Eğitim ve Kültür Araştırma Dergisi*, 5(17): 30-37.
62. Şen, S. (2007). Anneanne – Anne – Bebek Bağlanmasının İncelenmesi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
63. Tabak, N. (2007). İlköğretim 1. Kademedeki Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne-Baba Tutumları, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar.
64. Troy, N.W. (1995). The Time of First Holding of the Infant and Maternal Self-Esteem Related to Feelings of Maternal Attachment, *Women Health*, 22(3):59-72.
65. Ünal, G. (2004). Bir Grup Üniversiteli Gençte Çekingenlik, Aleksitimi ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi, *Klinik Psikiyatri*, 7:215-222.

66. Ünüvar, P.(2008). Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Belirleme ve Geliştirme, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi,Konya.
67. Üstünöz, A., Güvenç G.,Akyüz, A., Oflaz F.(2010). Comparison of Maternal and Paternal Fetal Attachment in Turkish Couples, *Midwifery*,26:1-9.
68. Wolchik, S.A., Wilcox, K.L., Tein, J.Y., Sandler, I.N. (2000). Maternal Acceptance and Consistency of Discipline as Buffers of Divorce Stressors on Children's Psychological Adjustment Problems, *Journal of Abnormal Child Psychology*, 28(1): 87-103.
69. Yapıcı, S., Yapıcı, M. (2005). Çocukta Sosyal Gelişim, *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 5(2): 2-7.
70. Yıldız, S. (2005). Depresyon ve Anksiyete Tanısı Almış Çocuklar ile Kontrol Grubunun Anne Babalarının Bağlanma Stilllerine Göre Evlilik Uyumlarının İncelenmek, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
71. Yılmazçetin, C.(2003). Babanın Katılımı ve Ergen Öncesi Çocukların Davranışsal Problemleri Arasındaki İlişki. Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
72. Yurdugül, H. (2005). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği İçin Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması, Denizli: XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28–30 Eylül .

EKLER

EK-I

Anket No:

BABA- BEBEK TANITIM FORMU

Bu araştırma, yurt dışında kullanılan “Baba- Bebek Bağlanma Ölçeği”nin dilimize uyarlanması ve Türkiye’deki babalar için uygunluğunu ölçmek amacıyla planlanmıştır. Soruları içtenlikle cevaplayacağınıza inanıyorum. Teşekkür ederim

Duygu GÜLEÇ

Anket No:

Tarih:

Aile Sağlığı Merkezi:

1. Kaç yaşındasınız?.....

a) 18-22 b) 23-27 c) 28-32 d) 33-37 e) 38 yaş ve üstü

2.Eğitim durumunuz nedir?

a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/yüksekokul e) Diğer

3. Mesleğiniz nedir?

a) İşsiz b) Memur c) İşçi d) Serbest Meslek e) Diğer.....

4. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?

a) 600 - 849 TL b) 850 – 999 TL c) 1000 TL –1499 d)1500 TL daha üstü.....

5. Eşiniz kaç yaşındadır?

a) 18-22 b) 23-27 c) 28-32 d) 33-37 e) 38 yaş ve üstü

6. Eşinizin eğitim durumu nedir?

a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise ve dengi d) Üniversite/Yüksekokul e) Diğer

7. Eşinizin mesleği nedir?

a) Ev Hanımı b) Memur c) İşçi d) Serbest Meslek e) Diğer.....

8. Sosyal güvenceniz var mı?

a) Evet b) Hayır

9. Kaç yıllık evlisiniz?.....

10. Başka çocuğunuz var mı?

a) Var b) Yok

11. Var ise kaç tane çocuğunuz var?.....

12. Bebeğiniz olacağını ilk öğrendiğinizde kendinizi baba olmaya hazır hissediyor muydunuz?

a) Evet b) Hayır c) Kısmen

13. Bebeğiniz şu an kaç aylık?

14. Bebeğinizin cinsiyeti nedir?

a) Kız b) Erkek

15. Genel olarak eşinizle ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?

a) İyi b) Orta c) Kötü

16. Aşağıdaki ifadelerden hangisi sizi tanımlamaktadır?

a) Babalığa hazır değilim; bu yüzden bebekle ilgilenme konusunda eşime destek olamıyorum.

b) Babalığa hazır değilim ama bebeğin bakımını yapmaya çalışarak eşime destek oluyorum.

c) Bebeğimin bakımını isteyerek yapıyorum ve eşime bu konuda destek oluyorum.

d) Babalığa her zaman hazırım, ama işlerim nedeniyle eşime çok fazla yardımcı olamıyorum

Ek- II

BABA - BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

1. Bebekle ilgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum;
 - a. Her zaman
 - b. Sık sık
 - c. Ara sıra
 - d. Çok nadir
 - e. Hiçbir zaman
2. Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeye çalıştığını hissediyorum;;
 - a. Her zaman
 - b. Sık sık
 - c. Ara sıra
 - d. Çok nadir
 - e. Hiçbir zaman
3. Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;
 - a. Hoşlanmama
 - b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok
 - c. Zayıf sevgi
 - d. Orta düzeyde sevgi
 - e. Yoğun sevgi
4. Bebeğimin neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum;
 - a. Her zaman
 - b. Sık sık
 - c. Ara sıra
 - d. Çok nadir
 - e. Hiçbir zaman
5. Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum;
 - a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim.
 - b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim.
 - c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim.
 - d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim.
 - e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.
6. Bebeğimle birlikteyken sıkıldığımı hissediyorum;
 - a. Her zaman
 - b. Sık sık
 - c. Ara sıra
 - d. Hiçbir zaman

7. Bebeğimle birlikte diğer insanların yanındayken onunla gurur duyduğumu hissediyorum;
- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman
8. Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum;
- a. Doğru b. Doğru değil
9. Kendimi(eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum;
- a. Hergün birçok kez b. Hergün birkaç kez c. Günde bir kez d. Nadiren
10. Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi;
- a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir)
- b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir)
- c. Hem üzüntü hem de rahatlama duygularımı birlikte hissederim.
- d. Sık sık rahatlamış hissederim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir).
- e. Her zaman rahatlamış hissederim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).
11. Bebekle birlikteyken;
- a. Her zaman çok doyum alıyorum.
- b. Sık sık doyum alıyorum.
- c. Ara sıra doyum alıyorum.
- d. Çok nadir doyum alıyorum.
12. Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum;
- a. Her Zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

13. Bebekle birlikteyken;

- a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım.
- b. Hiçbiri
- c. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım.

14. Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissedirim;

- a. Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım
- b. Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım
- c. Bu düşünceden çok az keyif alırım
- d. Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem.
- e. Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.

15. Geçen üç ay süresince, beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum;

- a. Her zaman
- b. Sık sık
- c. Ara sıra
- d. Hiçbir zaman

16. Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum;

- a. Tam olarak benim bebeğim gibi.
- b. Biraz benim bebeğim gibi.
- c. Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil.

17. Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce;

- a. Ona çok fazla kızdığımı görüyorum
- b. Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum
- c. Ona çok az kızdığımı görüyorum
- d. Ona hiç kızmıyorum

18. Geçen c ay süresince, kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdürmediği hissediyorum;

- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

19. Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle;

- a.çok sabırsızım b. Biraz sabırsızım c. Biraz sabırlıyım d. Çok sabırlıyım

Windows Live Hotmail Page 1 of 1

Windows Live™ Giriş Profil Kişiler Posta Fotoğraflar Diğer MSN Web de ara

Hotmail Yeni | Sil Gereklessiz | İşaretle Taşı | Messenger Seçenekler

duygugulec50@hotmail.com Yanıtla Tümünü yanıtla İlet

Gelen kutusu
Gereklessiz
Taslaqlar (2)
Gönderilmiş
Silinmiş
Arama Sonuçları
Klasörleri yönet
E-posta hesabı ekleyin
İlgili yerler
Bugün
Kişi listesi
Takvim
filmleri oynatın

Bu iletideki ekler, resimler ve bağlantılar güvenliğini sağlamak için engellendi. İçeriği göster

RE: About Your Questionnaire (From Turkey)

Kimden: **Carolyn Corkindale**
(carolyn.corkindale@finders.edu.au)
Bu göndereni tanımlıyor olabilirsiniz.
Güvenli olarak işaretle | Gereklessiz olarak işaretle
Gönderme tarihi: 31 Ağustos 2009 Pazartesi 17:01:58
Kime: duygugulec50@hotmail.com
4 ek | Tüm ekleri karşıdan yükle (247,5 KB)
MATERNAL ...doc (70,0 KB), MATERNAL ...doc (57,0 KB),
PATERNAL ...doc (60,0 KB), Paternal ...doc (60,5 KB)

Hello Duygu,
Here are the questionnaires. The instructions for each one are on the last pages.
Good luck with your work,
Best wishes
Carolyn
Research Assistant to Professor Condon.

From: duygugüleç [duygugulec50@hotmail.com]
Sent: 28 August 2009 21:24
To: Condon, John (Health)
Subject: About Your Questionnaire (From Turkey)

Dear John T. Condon,

I'm Research Assistant and master student at Ege University School of Nursing in Izmir/Turkey. I want to make my master thesis about attachment. I read your researchs about this subject. I want to make your scales reliability and validity for Turkish version. If it is possible could you send me "Postnatal Paternal-Infant Attachment Questionnaire Instrument", "Maternal/Paternal Antenatal Attachment Questionnaire Instrument" and permission for use. Thanks for your interest.

Best Regards.

© 2010 Microsoft | Gizlilik Bildirimi | Kullanım koşulları Hesap | Görüşlerin

Research Assistant Duygu GÜLEÇ
Ege University School of Nursing, Women Health and Obstetric Nursing

Diğer Windows Live™ özelliklerine göz atın. Sadece e-posta iletilerinden daha fazlası

Yanıtla Tümünü yanıtla İlet | Sil |

EK-IV: E.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Bilimsel Etik Kurul İzin Yazısı

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU
(BİLİMSEL ETİK KURULU)

SAYI : 2010-71
KONU : Etik Kurul Kararı hk.

Bornova /İZMİR
04.02.2010

HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

Yüksekokulumuz Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında Arş.Gör.Duygu GÜLEÇ'in sorumluluğunda 15.03.2010 – 31.08.2010 tarihleri arasında yapılması planlanan "Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" konulu araştırması 03.02.2010 tarihinde Bilimsel Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve "Araştırmanın Yürütülmesi Uygun" bulunmuştur.

Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Prof.Dr.Leyla KHORSHID
Bilimsel Etik Kurulu Başkanı

EK-V: Araştırma İzin Belgeleri

T.C.
BORNOVA KAYMAKAMLIĞI
1 Nolu Merkez Toplum Sağlığı Merkezi

SAYI:B-10-4-ISM-4-35-35-28/1637
KONU:Staj İzni

12/03/2010
BORNOVA

EGE ÜNİVERSİTESİ SAğLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
BORNOVA

İLGİ 1 : 04/03/2010 tarih ve 773 sayılı yazınız
İlgili sayınıza istinaden öğrenciniz Duygu GÜLEÇ'in Başkanlığımıza bağlı Aile Sağlığı
Merkezlerimizde uygulama yapabilmeleri uygun görülmüş olup
Gereğini bilgilerinize arz/rica ederim.

Eki:

Kc. —

Dr.M.Kürşü. YALÇIN
Sağlık Grup Başkanı

BAŞVURULAN UZMAN LİSTESİ

Prof.Dr. Ahsen ŞİRİN	Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Yard. Doç. Dr. Aynur SARUHAN	Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Yard. Doç. Dr. Oya Kavlak	Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Yard. Doç. Dr. Hatice BAL YILMAZ	Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Yard. Doç. Dr. Şenay ÜNSAL ATAN	Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Yard. Doç. Dr. Ayça GÜRKAN	Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu
Yard.Doç. Dr. Hafize ÖZTÜRK CAN	Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksek Okulu
Yard. Doç.Dr. Rabia EKTİ GENÇ	Ege Üniversitesi Atatürk Sağlık Yüksek Okulu

TEŞEKKÜRLER.....

ÖZGEÇMİŞ

Aralık 1986 yılında İzmir’de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İzmir’de tamamladı. Eylül 2003 - Haziran 2008 yılları arasında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu’nda lisans eğitimini tamamladı. Ağustos 2008 – Aralık 2008 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Dahiliye Biriminde hemşire olarak çalıştı. Ekim 2008’de Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı’nda yüksek lisansa başladı. Aralık 2008 tarihinde Ege Üniversitesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı’na Araştırma Görevlisi olarak atandı. Halen aynı kuruluştta çalışmakta ve yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.